

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Příčiny a důsledky světové ekonomické krize v roce 2008

Sára Kocourková

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Sára Kocourková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Příčiny a důsledky světové ekonomické krize v roce 2008

Název anglicky

Cause and Consequences of the World Economic Crisis in 2008

Cíle práce

Cílem práce je popis a rozbor příčin a důsledků světové ekonomické krize v roce 2008. Hlavním cílem v teoretické části práce je zjišťování všech příčin a důsledků ekonomické krize, které se dále postupně a detailně rozeberou a následně bude vše shrnuto. Hlavním cílem v praktické části práce je zjištění, jakým způsobem ekonomická krize ovlivnila nejenom Českou republiku, ale také jiné státy – USA a Německo.

Metodika

Toto téma je založené především na prostudování literatury a internetových zdrojů a analýze získaných informací. Proto se teoretická část práce bude skládat z analýzy dat, kde se budou veškeré informace podrobně zpracovávat podle jednotlivých částí obsahu práce. V práci se také objeví forma dedukce, která bude sloužit k odvození nových závěrů na základě získaných informací a forma deskripce, při charakteristice základních pojmů. Praktická část práce bude založená především na komparaci, kde se bude porovnávat tempo růstu HDP, míra inflace a míra nezaměstnanosti před a po krizí ve vybraném státě EU – Německu, dále v USA a České republice. Využitím syntézy bude sestaven jak závěr, tak samotná bakalářská práce.

Doporučený rozsah práce

30 – 40

Klíčová slova

Krise 2008, Finanční krize, Hypoteční krize, HDP, Nezaměstnanost, Inflace, Hypotéky, Velká hospodářská krize, Velká recese, Lehman Brothers

---

Doporučené zdroje informací

KLVAČOVÁ, E. – NEWTON COLLEGE. INSTITUT EVROPSKÉ INTEGRACE. *Světová ekonomická krize : příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-012-6.

KOHOUT, P. *Finance po krizi : Evropa na cestě do neznáma*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4019-5.

KRUGMAN, Paul R. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-984-3.

MAGDOFF, F. – FOSTER, J B. *Velká finanční krize : příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.

MUSÍLEK, P. *Trhy cenných papírů*. Praha: Ekopress, 2011. ISBN 978-80-86929-70-5.

VODIČKA, Milan. *Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my*. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-725-2260-6

WOLF, Martin. *Posuny a otřesy: ponaučení z finanční krize*. Přeložil Jiří ZATLOUKAL. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5448-7.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Příčiny a důsledky světové ekonomické krize v roce 2008" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. PhDr. Lucii Severové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, cenné rady, připomínky a čas, který mi při psaní této práce věnovala.

Příčiny a důsledky světové ekonomické krize v roce 2008

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na světovou ekonomickou krizi v roce 2008. Konkrétně na příčiny, které k ní vedly a důsledky, které způsobila. V teoretické části jsou příčiny a důsledky krize podrobně rozebrány dle jednotlivých částí krize. Mimo jiné je v teoretické části práce blíže popsána Velká hospodářská krize v 30. letech 20. století, která má svou podobou k ekonomické krizi v roce 2008 nejbližší. Dále jsou zde definovány důležité pojmy jako ekonomická recese, deprese, ekonomická a finanční krize. Práce také obsahuje definice hlavních makroekonomických ukazatelů – HDP, míra inflace a míra nezaměstnanosti.

Praktická část práce je zaměřena na porovnání tempa růstu HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti před a po krizi v USA, České republice a Německu. Toto porovnání pak slouží ke zjištění, jakým způsobem krize jednotlivé státy ovlivnila.

Klíčová slova:

Krize 2008, finanční krize, hypoteční krize, HDP, hypotéky, Velká ekonomická krize, recese, Lehman Brothers, ekonomie, bankovní trh, světová ekonomika

The Causes and Consequences of the World Economic Crisis of 2008

Abstract

The focus of this Bachelor's thesis is on the World Economic Crisis of 2008, more specifically the causes which led up to it and the consequences it generated. The causes and consequences of the crisis are analyzed in detail in the theoretical part of the thesis. Among other things, the theoretical part also describes The Great Depression of the 1930s which comes the closest in appearance to the financial crisis in 2008. Next, it explains important concepts like economical recession, depression, economical and financial crisis. The thesis also includes definitions of the main macroeconomic indicators - GDP (Gross domestic product), inflation and unemployment.

The practical part focuses on comparing the growth rate of GDP, inflation, and unemployment before and after the crisis in the United States of America, Czech Republic, and Germany. This comparison then serves as a tool in finding out how the crisis affected each country and in what ways.

Keywords:

Crisis of 2008, financial crisis, mortgage crisis, GDP, mortgage, The Great Depression, recession, Lehman Brothers, economics, banking market, world economics

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Důležité pojmy	15
3.1.1 Recese	15
3.1.2 Ekonomická krize	16
3.1.3 Finanční krize	16
3.1.4 Deprese	16
3.2 Hlavní makroekonomické ukazatele	17
3.2.1 Hrubý domácí produkt	17
3.2.2 Míra inflace	18
3.2.3 Míra nezaměstnanosti	19
3.3 Velká hospodářská krize	20
3.4 Příčiny a důsledky krize v roce 2008	24
3.4.1 Jak to všechno začalo.....	24
3.4.2 Cenová bublina na americkém nemovitostním trhu	25
3.4.3 Hypoteční krize.....	26
3.4.4 Freddie Mac a Fannie Mae	30
3.4.5 Finanční krize	30
4 Vlastní práce	38
4.1 Česká republika.....	38
4.1.1 Hrubý domácí produkt	38
4.1.2 Inflace	42
4.1.3 Nezaměstnanost	45
4.2 USA.....	49
4.2.1 Hrubý domácí produkt	49
4.2.2 Inflace	52
4.2.3 Nezaměstnanost	54
4.3 Německo	56
4.3.1 Hrubý domácí produkt	56
4.3.2 Inflace	59
4.3.3 Nezaměstnanost	62
5 Výsledky a diskuse	70
6 Závěr.....	74

7 Seznam použitých zdrojů.....	77
7.1 Knižní zdroje	77
7.2 Internetové zdroje.....	77

Seznam obrázků

Obrázek 1: Dow-Jones Index pro USA v letech 1920 - 1942.....	21
Obrázek 2: Dow-Jonesův index, Krach na newyorské burze v roce 1929	22
Obrázek 3: Reálné ceny nemovitostí v USA	26
Obrázek 4: PX Index v roce 2008.....	37
Obrázek 5: Tempo růstu HDP v ČR	42
Obrázek 6: Míra inflace v ČR.....	45
Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti v ČR	48
Obrázek 8: Tempo růstu HDP v USA.....	52
Obrázek 9: Míra inflace v USA	54
Obrázek 10: Nezaměstnanost v USA.....	56
Obrázek 11: Tempo růstu HDP v Německu	59
Obrázek 12: Míra inflace v Německu	62
Obrázek 13: Míra nezaměstnanosti v Německu	64
Obrázek 14: Vývoj HDP, nezaměstnanosti a inflace v ČR.....	65
Obrázek 15: Vývoj HDP, inflace a nezaměstnanosti v USA.....	66
Obrázek 16: Vývoj HDP, míry inflace a nezaměstnanosti v Německu	67
Obrázek 17: Tempo růstu HDP v ČR, USA a Německu	68
Obrázek 18: Míra inflace v ČR, USA a Německu	68
Obrázek 19: Míra nezaměstnanosti v ČR, USA a Německu	69

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Americká nemovitostní bublina.....	25
Tabulka 2 - Úvěrová expanze.....	28

Seznam použitých zkratk

ABS – Asset backed securities (cenné papíry kryté aktivy)

AIG - American International Group

ČDP – Čistý domácí produkt

ČR – Česká republika

ECB – Evropská centrální banka

EU – Evropská unie

FED – Centrální banka USA

HDP – Hrubý domácí produkt

MBS – Mortgage backed securities (cenné papíry zajištěné hypotečním úvěrem)

S&P - Standard & Poor's (ratingová agentura)

USA – Spojené státy americké

USD – Americký dolar

Seznam zkratkových slov

Fannie Mae - Federal National Mortgage Association (Federální národní asociace hypoték)

Freddie Mac - Federal Home Loan Mortgage Corporation (Spolkový domácí úvěrovohypotéční korporace)

1 Úvod

Tato práce se věnuje problematice světové ekonomické krize v roce 2008. Jsou zde rozebrány příčiny a důsledky, které byly touto krizí způsobeny. Většinou lidé berou krizi, ať už je jakákoliv, jako něco negativního a špatného. Přitom právě hospodářské krize pomáhají ekonomice s jejím pročištěním. Díky tomu zanikají slabé a neefektivní podniky a jsou nahrazeny novými a efektivnějšími. Ovšem v této situaci značným způsobem pochybili politici, kteří začali do ekonomiky nalévat ohromné množství státních peněz ve snaze začínající krizi zarazit. Místo toho předložili nejenom banky, které následně buď zkrachovaly nebo byly zestátněny, ale také velké množství podniků a firem.

Ve zkratce lze říct, že i přesto, že oficiálně propukla světová ekonomická krize 7. září 2008, problémy, které k ní vedly, nastaly mnohem dříve. Vše začalo krachem na realitním trhu v roce 2006, které následně vedlo k otřesu celého hypotečního trhu v USA. Hypoteční krize se postupem času přeměnila na finanční krizi, navíc v celosvětovém měřítku. To se projevilo ve chvíli, kdy největší francouzská banka BNP Paribas zastavila výběry hotovosti ze tří svých fondů. V březnu roku 2008 zkrachovala z důvodu krize první velká banka - Bear Stearns. Vše vyvrcholilo 7. září, kdy americká vláda převzala kontrolu nad polostátními hypotečními bankami Fannie Mae a Freddie Mac. Osm dní poté zkrachovala americká investiční banka Lehman Brothers. 17. září pak zachránil FED jednu z největších světových pojišťoven American International Group. Krize měla své dozvuky i v roce 2009, ale o tom podrobněji až o pár řádků níže.

Ekonomické krizi, která proběhla v letech 2007 – 2009, se často přezdívá velká recese. Nejenom pojem recese, ale také pojmy deprese, ekonomická a finanční krize jsou v práci vysvětleny.

V této práci je také poměrně podrobně rozebrána Velká hospodářská krize ve 30. letech 20. století. Autorka zvolila rozbor této krize z toho důvodu, že se oproti jiným krizím podobala svým rozsahem té, která nastala v roce 2008, nejvíce. Nejdůležitějším společným znakem ale je, že obě krize byly ekonomického rázu, kdy během každé z nich došlo k velké nezaměstnanosti. Mezi těmito krizemi lze také nalézt určité rozdíly. Krize třicátých let vznikla z extrémního nadhodnocování akciových trhů, kdežto krize v roce 2008 má svůj vznik na hypotečním trhu. Rozdíl je také v chování FEDu. Zatímco v krizi roku 2008 nalila centrální banka do ekonomiky miliardy dolarů a snížila úrokové sazby, během krize ve třicátých letech minulého století banka naopak úrokové sazby zvyšovala a aplikovala restriktivní měnovou politiku.

Dále se tato práce zmiňuje o makroekonomických ukazatelích, konkrétně HDP, míře inflace a míře nezaměstnanosti. Záměrně jsou zvoleny pouze tyto tři hlavní ukazatele z důvodu omezeného rozsahu práce a dostupnosti potřebných informací.

Praktická část této práce je založena na porovnávání tempa růstu HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti před, během a po krizi v USA, České republice a Německu, které zastupuje EU. Všechny tři makroekonomické ukazatele jsou u všech výše zmíněných zemí podrobně rozebrány od roku 2004 do roku 2018. Na konci praktické části je ještě šest shrnujících grafů, kdy v prvních třech každý graf představuje danou zemi a její tři hlavní makroekonomické ukazatele a zbylé tři grafy pak mapují jeden makroekonomický ukazatel a jeho vývoj v USA, ČR a Německu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je popsat příčiny, které vedly ke světové ekonomické krizi v roce 2008 a její následné důsledky. Dílčí cíle se pak dělí na dvě části – teoretickou a praktickou. První dílčí cíl se skládá z teoretické části práce, kde jsou z velké části zjišťovány a dopodrobna rozebrány všechny příčiny a důsledky ekonomické krize. Kromě samotného a stěžejního tématu bakalářské práce je v teoretické části více přiblížena Velká hospodářská krize ve 30. letech 20. století a jsou zde také charakterizovány hlavní makroekonomické ukazatele a důležité pojmy týkající se ekonomické krize. Druhý dílčí cíl je tvořen z praktické části práce. Cílem praktické části je zjištění, jakým způsobem ekonomická krize ovlivnila nejenom Českou republiku, ale také USA a vybraný stát zastupující EU – Německo. To je zjišťováno na základě tempa růstu HDP, míře inflace a míře nezaměstnanosti před a po krizi a jejich následném porovnání. Dalším cílem praktické části je také porovnání, kterou z vybraných zemí ekonomická krize nejvíce ovlivnila.

2.2 Metodika

Toto téma je založené především na prostudování odborné literatury a internetových zdrojů, které se týkají ekonomických témat souvisejících s ekonomickou krizí a následné **analýze** získaných informací. Proto se teoretická část práce skládá z analýzy dat, kde jsou veškeré nastudované informace podrobně zpracovávány podle jednotlivých částí obsahu práce. V práci se také objevuje forma **dedukce**, jinými slovy vyvození nebo závěr, která slouží k odvození nových závěrů na základě získaných informací. Pro charakterizování makroekonomických ukazatelů a důležitých pojmů slouží metoda **deskripce**. Praktická část práce je založená především na **komparaci**, tedy na srovnávání. Srovnávání můžeme rozdělit na tři části – srovnání z hlediska věcného, časového a prostorového. Z hlediska věcného se jedná o porovnání tempa růstu HDP, míry nezaměstnanosti a míry inflace v České republice, Spojených státech amerických a Německu. Z hlediska časového je to pak srovnání tempa růstu HDP, míry nezaměstnanosti a míry inflace před a po krizi. Posledním hlediskem je prostorové, které slouží k porovnání dopadů krize mezi jednotlivými státy. Nakonec využitím **syntézy** je sestaven nejenom závěr, ale také samotná bakalářská práce.

3 Teoretická východiska

Teoretická část se skládá ze tří podkapitol. První z nich jsou důležité pojmy, které se v práci často vyskytují, dále pak hlavní makroekonomičtí ukazatelé a třetí podkapitolou je pak hlavní náplň této práce, tedy rozebrání příčin a důsledků ekonomické krize v roce 2008.

3.1 Důležité pojmy

Úplně na začátku, než se bude tato práce věnovat svému hlavnímu tématu, je potřeba vysvětlit čtyři důležité, a často pro mnoho lidí zaměnitelné, ekonomické pojmy. Jedná se o **ekonomickou recesi** a **depresi**, **krizi** a **finanční krizi**. Ač se zdají všechny pojmy na první pohled značně podobné, každý má svou vlastní definici a ve výsledku jsou to 4 různé termíny, které jsou pro tuto bakalářskou práci velmi důležité.

3.1.1 Recese

Ekonomická recese je jednou z fází hospodářského cyklu, konkrétně fází sestupnou. Jinými slovy je možné ji nazývat také fází kontrakce. V tomto období se ekonomika zpomaluje, klesá poptávka po zboží a službách a roste nezaměstnanost. Ekonomickou recesi může mimo jiné způsobit také finanční krize, prudké snížení exportu či tzv. ekonomická bublina. K recesi dochází z toho důvodu, že reálný hrubý domácí produkt ve dvou a více po sobě následujících čtvrtletích klesá. Pokud k ekonomické recesi dojde, stát na ní reaguje dvěma způsoby. Za prvé posílením měnové politiky, ve většině případů snížením úrokových sazeb, za druhé pak investicemi do státních zakázek, které mají vést ke snížení nezaměstnanosti. Při recesi může docházet jak k inflaci, tak také k deflaci. Záleží vždy na tom, čím je recese způsobena a také na tom, jak je ekonomika schopna reagovat na recesi v globálním měřítku. „*Menší ekonomiky například mohou mít výhodu ve vlastní měně, která začne oslabovat, což vede k posílení exportu a následnému zvýšení HDP. Naopak nestabilní politická situace povede k odchodu investorů ze země a krizi ještě prohloubí.*“¹ Do dnešní doby nejsou známy žádné přesné nástroje, které by ekonomickou recesi byly schopny předpovídat. Přesto v makroekonomii existují ukazatelé, kteří na nastávající recesi mohou upozornit. Lze mezi ně zařadit například odbytové problémy

---

¹ Ekonomická recese. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: www.ekonomikaonline.cz.

firem, snižování nákladů firem na minimum, pokles zisků a omezení investování firem, několik měsíců po sobě rostoucí nezaměstnanost a další.²

3.1.2 Ekonomická krize

O ekonomické krizi se mluví ve chvíli, kdy hospodářství (konkrétně HDP) dané země meziročně klesá minimálně čtyři kvartály po sobě, tedy rok. Kromě časového období má ekonomická krize stejné body jako recese. Dochází k hospodářskému zpomalení, kdy se tempo růstu ekonomiky zpomalí nebo úplně zastaví. Během poklesu HDP začnou klesat také ceny nemovitostí a půjčky, klesá poptávka, naopak stoupá nezaměstnanost a firmy se tak dostávají do problémů. Ekonomická krize bývá často nazývána také krizí hospodářskou, protože v sobě nese problémy více ekonomických odvětví najednou.³

3.1.3 Finanční krize

Finanční krize se od té ekonomické podstatně liší. V případě této krize se dá hovořit o problémech, které vznikají ve finančním sektoru, konkrétně dochází k rozvratu bankovníctví, propadu burz a finančních trhů a zastavení úvěrování v ekonomice na mrtvém bodě. Jak vyplývá z historie, pokud finanční krize nastane dříve než krize hospodářská, je následná hospodářská krize vždy daleko horšího rozsahu. Finanční krize bývá často kratšího rozsahu než krize ekonomická. Protože finanční krize se týká pouze jednoho sektoru ekonomiky, lze tuto krizi vyřešit snadněji než ekonomickou, a to například pomocí vhodných legislativních opatření nebo přímými finančními investicemi. Finanční krize může zasáhnout pouze banky nebo se může rozšířit v rámci jedné ekonomiky, ekonomiky regionu nebo do ekonomik po celém světě.⁴

3.1.4 Deprese

Za ekonomickou depresi se označují obzvláště dlouhé a hluboké ekonomické recese. Oproti recesi nemá deprese přesně stanovenou definici délky trvání. Jeden ze zdrojů říká, že musí ekonomická recese trvat minimálně 2 roky, tedy dva hospodářské cykly, aby se mohlo hovořit o depresi. Jiný zdroj naopak tvrdí, že o depresi mluvíme ve chvíli, kdy

---

² BRČÁK, Josef a kol. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, str. 213.

³ Hospodářským krizím se lze vyhnout jen těžce. Zpomalování ekonomiky je přirozené. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: www.e15.cz

⁴ KENTON, Will. Financial Crisis. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: www.investopedia.com

poklesne reálné HDP o více než 10 %.⁵ Asi nejznámější případ je tzv. Velká deprese, která vypukla mezi lety 1929 až 1933. V těchto letech kleslo HDP v USA téměř o jednu třetinu.⁶

3.2 Hlavní makroekonomické ukazatele

Hlavní makroekonomické ukazatele jsou nedílnou součástí každí ekonomiky. Proto jsou i v této bakalářské práci makroekonomické ukazatele velmi často používány. V teoretické části je využíváno především HDP. Míra inflace a míra nezaměstnanosti jsou pak spolu s tempem růstu HDP více využity v praktické části práce, kde slouží k porovnání ekonomických situací před a po krizi v ČR, USA a Německu.

3.2.1 Hrubý domácí produkt

„HDP vyjadřuje hodnotu finální produkce vytvořené za určité období výrobními faktory, které působily na území státu. V případě HDP se u výrobních faktorů tedy přihlíží k jejich působení na území státu (oblasti), ne k tomu, kdo je jejich vlastníkem.“⁷ Je vždy vyjádřen v peněžních jednotkách. Tento makroekonomický ukazatel slouží k vyjádření výkonnosti ekonomiky všech států. Pro mezinárodní srovnání se nejčastěji používá přepočítané HDP na jednoho obyvatele. Důležitý je také ukazatel tempa růstu HDP, který popisuje, o kolik procent se zvýšilo či snížilo HDP v dané zemi oproti předchozímu období. HDP lze vypočítat třemi způsoby, kdy každá z metod využívá jiné položky.

První metodou je **produkční (výrobní) metoda**, která se vypočítá podle níže přiloženého vzorce:

$$\text{HDP} = \text{Hodnota produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace.}^8$$

Druhou metodou je **metoda výdajová**, která se vypočítá jako součet spotřeby domácností (C), hrubých soukromých investic (I), výdaje vlády na nákup výrobků a služeb (G) a čistý export (NX). Čistý export se vypočítá jako rozdíl mezi exportem a importem.

$$\text{HDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{NX}^9$$

---

⁵ Ekonomická deprese. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: www.ekonomikaonline.cz.

⁶ Recese, deprese - Metodika. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.czso.cz.

⁷ BRČÁK, Josef a kol. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 262 s., str. 31.

⁸ Tamtéž., str. 32

⁹ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, 368 s., str. 30

Poslední metodou je **metoda důchodová (příjmová)**, která je založená na součtu důchodů (příjmů) vyplývajících z vlastnictví výrobních faktorů, které byly na tvorbu HDP vynaloženy. Do mezd jsou zahrnovány samotné mzdy včetně dalších vynaložených nákladů firmy na práci, včetně příspěvků na sociální a zdravotní pojištění. Renty jsou příjmy z nemovitostí a vlastnictví půdy. Úroky jsou brány jako čisté úroky, tedy jako saldo úroků získaných domácnostmi a vládou a úroky zaplacenými. Zisk je tvořen dividendami akcionářů, nerozdělenými zisky a daní ze zisku. Amortizace je znehodnocení kapitálu a je nutné ji přičíst, jinak by vyšel čistý domácí produkt. Jedinou položkou, která se odečítá jsou subvence, které jako transferový příjem nezobrazují hodnotu vyprodukovaných statků a služeb.¹⁰

$$\text{HDP} = \text{mzdy} + \text{čisté úroky} + \text{zisky firem} + \text{renty} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně} - \text{subvence}^{11}$$

3.2.2 Míra inflace

„Inflace je spojena s růstem všeobecné cenové hladiny. Míra inflace vyjadřuje, jak se změnila cenová hladina oproti předchozímu období.“¹² Míra inflace může být vyjádřena různými cenovými indexy. Za prvé může být vyjádřena přírůstkem **průměrného ročního indexu** spotřebitelských cen. Tím se získá procentní změna průměrné cenové hladiny za rok oproti předchozímu roku. Za druhé je možné míru inflace vyjádřit přírůstkem indexu spotřebitelských cen **ke stejnému měsíci předchozího roku**. Třetím způsobem je vyjádření přírůstku indexu spotřebitelských cen **k předchozímu měsíci**. Posledním způsobem, jak lze zjistit míru inflace jsou **bazické indexy**. Zde dochází k vyjádření přírůstků indexu spotřebitelských cen **k určitému základnímu období**. Opak inflace je pak deflace. Ta představuje snížení cenové hladiny. Pokud cenová hladina roste pomalejším tempem, je řeč o desinflaci.¹³ Příčinami inflace mohou být buď **inflace tažená poptávkou**, kdy je na trhu mnohem více poptávky při stále stejném objemu nabídky, nebo **inflace tažená nabídkou**, která se projevuje rostoucími cenami výrobních faktorů a následně růstem nákladů firem. Inflaci lze také rozlišovat podle míry inflace na **mírnou**,

¹⁰ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, 368 s., str. 30

¹¹ BRČÁK, Josef a kol. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 262 s., str. 33

¹² Tamtéž str. 38

¹³ Inflace - druhy, definice, tabulky. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.czso.cz

pádívou a hyperinflaci. Mírná inflace je jednociferná, lidé věří domácí měně a ekonomika funguje správně. Pádívá inflace je dvojciferná, lidé přestávají věřit domácí měně a dávají přednost buď cizí stabilní měně nebo trvalejším hodnotám (zlato, nemovitosti). Ekonomika se začíná dostávat do problémů a její výkonnost klesá. Hyperinflace je trojciferná a větší. Peníze přestávají plnit svou funkci a lidé tak preferují raději naturální směnu. Ekonomika je ve značných problémech a téměř nefunguje. Míra inflace se dá vyjádřit následujícím vzorcem:

$$\text{míra inflace} = \text{cenová hladina (t)} - \text{cenová hladina (t-1)} / \text{cenová hladina (t-1)} * 100 \quad 14$$

kde t je určité časové období (rok, měsíc apod.).¹⁵

3.2.3 Míra nezaměstnanosti

„Míra nezaměstnanosti podle ekonomické teorie vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu.“¹⁶ Tento ukazatel je označován jako **obecná míra nezaměstnanosti** (u). Mezi aktivní obyvatele patří zaměstnaní (E) a nezaměstnaní (U). Mezi nezaměstnané patří lidé, kteří jsou starší 15 let, práci aktivně hledají a jsou ochotni nastoupit do práce během 14 dnů. Do neaktivních obyvatel pak patří děti, důchodci, studenti a lidé, kteří nemají potřebu pracovat. Vzorec pro výpočet obecné míry nezaměstnanosti vypadá následovně:

$$u = U / E + U * 100 \quad 17$$

Nezaměstnanost může být dvojího druhu – dobrovolná a nedobrovolná. Zatímco dobrovolnou stát neřeší, tu nedobrovolnou naopak sleduje a pomáhá jí řešit. Na to využívá aktivních a pasivních opatření. Aktivní opatření spočívá v podpoře vzniku nových pracovních míst, zaměstnávání absolventů středních a vysokých škol či daňové úlevy pro zaměstnavatele při zaměstnání postižených občanů. Pasivní opatření naopak spočívá v podpoře v nezaměstnanosti ze státního rozpočtu. Důležité jsou také příčiny, které k nezaměstnanosti vedly. **Frikční nezaměstnanost** představuje přirozený a krátkodobý jev, který často nastává při změně zaměstnavatele. **Strukturální nezaměstnanost** vzniká ve chvíli, kdy dochází

---

¹⁴ ŠVARCOVÁ, Jena. *Ekonomie - stručný přehled: Teorie a praxe aktuálně a v souvislostech*. Zlín: CEED, 1999, 265 s., str. 37

¹⁵ Tamtéž, str. 36

¹⁶ BRČÁK, Josef a kol. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 262 s., str.38.

¹⁷ Tamtéž, str.161

v ekonomice k útlumu některých oborů. Poslední příčinou je **cyklická nezaměstnanost**, která je způsobena hospodářskými cykly, které v období krize přináší vysokou nedobrovolnou nezaměstnanost a snižování objemu mezd.¹⁸

3.3 Velká hospodářská krize

Velká hospodářská krize, často také nazývána Světová hospodářská krize či Velká deprese, je důležitým milníkem ekonomických krizí. Odehrávala se v letech 1929 až 1933, ale ani zdaleka v tomto roce neskončila. Naopak, po roce 1933 teprve přicházely dozvuky této krize a Velká deprese bývá také často označována jako jeden z hlavních důvodů druhé světové války.

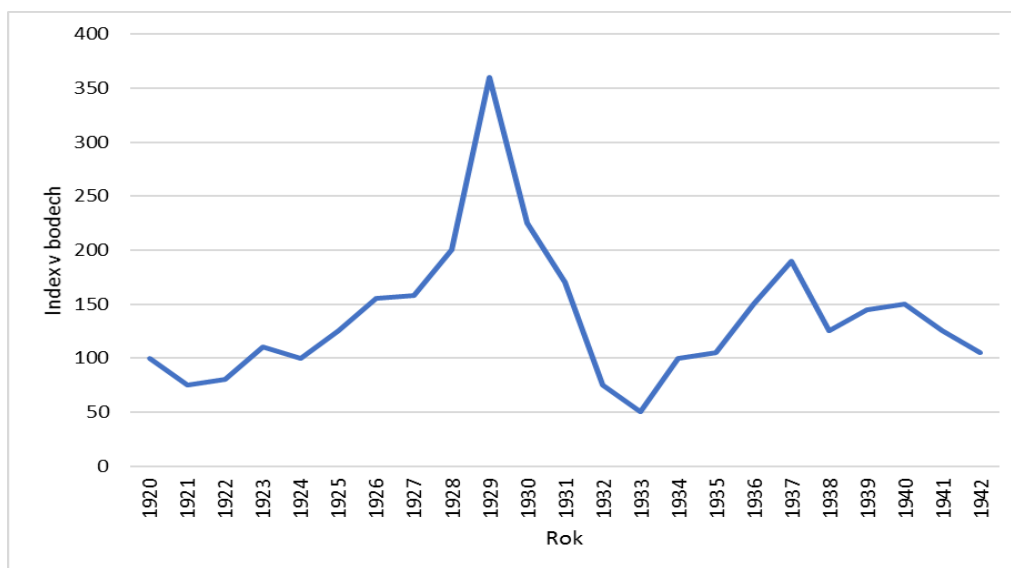
Po první světové válce mělo USA nejsilnější průmysl na světě a kvůli zadlužení evropských zemí bylo nejmocnější také po finanční stránce. I přes prodělanou první světovou válku nebyla ekonomika v USA nikterak zasažena, naopak neustále rostla, až byly zásoby podniků natolik nadměrné, že bylo zboží dostupné téměř pro kohokoliv. Spotřeba vyrobeného zboží se ale začala postupem času snižovat, protože trh byl přesycený a nebyl nikdo, kdo by zboží nakupoval. Proto v roce 1929 začalo docházet k postupnému snižování výroby, a to mělo za následek zvyšování nezaměstnanosti. Mezi lety 1927 a 1929 také neustále stoupaly akcie, do kterých lidé investovali stále více, až do svého maxima na podzim 1929. Odhaduje se, že právě v těchto letech dosáhly některé firmy až desetinásobně většího jmění.¹⁹

---

¹⁸ ŠVARCOVÁ, Jena. *Ekonomie - stručný přehled: Teorie a praxe aktuálně a v souvislostech*. Zlín: CEED, 1999, 265 s., str. 38

¹⁹Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.idnes.cz.

Obrázek 1: Dow-Jones Index pro USA v letech 1920 - 1942

Zdroj: www.researchgate.net, vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu, v období mezi lety 1920 až 1929 vzrostly ceny za jednu akcii z původních 100 USD na 360 USD. Třetího září 1929 akcie ještě stále stoupaly, 4. září ale začaly kolísat a 5. září mírně klesat. Od této chvíle akcie kolísavě stoupaly a klesaly. Mnoho finančních analytiků mělo obavy z pádu akcií, protože byly velice nadhodnoceny. Protože je ale nikdo neposlouchal, mělo to za následek krach na newyorské burze.²⁰

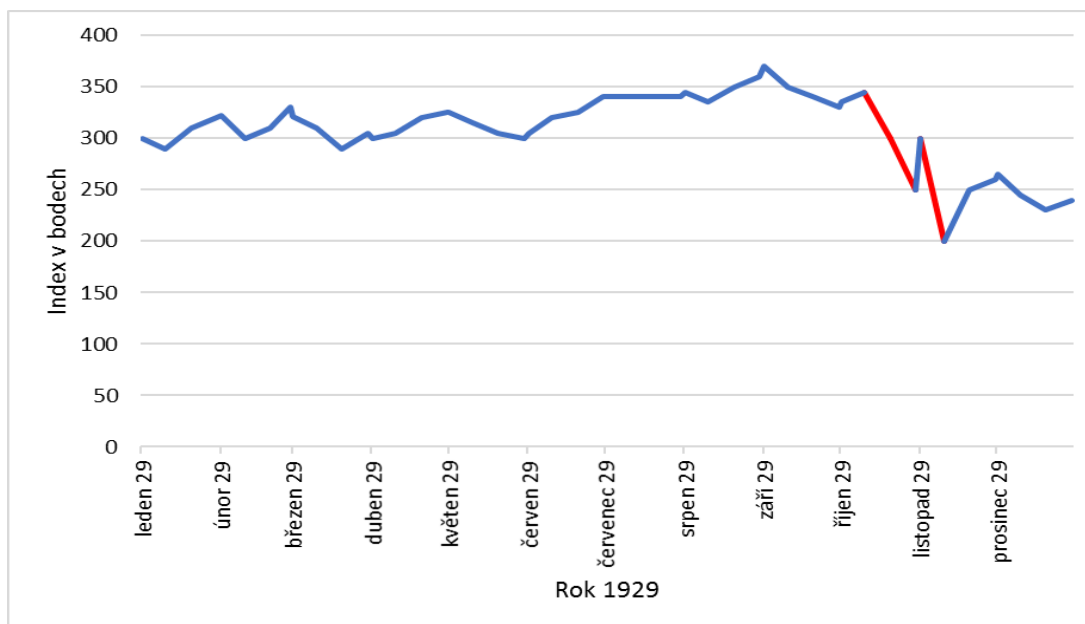
Světová ekonomická krize započala dne 24. října 1929, v tzv. černý čtvrtek. Černý čtvrtek je vyznačován krachem na newyorské burze, na tzv. Wall street.²¹ V tento den byla vyčíslena finanční ztráta k téměř 11,25 miliardám dolarů. Mnoho zdrojů ale uvádí, že skutečný krach na newyorské burze byl vyhlášen až o den později, tedy 25. října 1929, v tzv. černý pátek, a proto je tento den tedy chápán jako den, kdy vypukla krize. Během černého čtvrtku a pátku bylo nabídnuto k prodeji více než 12 milionů akcií. Velmi důležité je také datum 29. října 1929, neboli tzv. černé úterý, kdy došlo k zobchodování přes více jak 16 milionů akcií. Finanční experti odhadli tuto ztrátu na zhruba 15 miliard dolarů. Dow Jonesův index klesl o 13 %, viz graf. Červené křivky znázorňují, jak Dow Jonesův index propadal od druhé poloviny října až do poloviny listopadu, kdy se jeho pokles zastavil.²²

²⁰ Tamtéž.

²¹ Světová hospodářská krize a nástup fašismu v Německu. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.vysokeskoly.cz

²² Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.idnes.cz.

Obrázek 2: Dow-Jonesův index, Krach na newyorské burze v roce 1929

Zdroj: www.fxstreet.cz, vlastní zpracování

Krach na newyorské burze měl za následek velký pokles výroby v americkém automobilovém průmyslu, ale také postupný pokles v dalších, nejen průmyslových odvětví. Například v zemědělství a obchodu. V roce 1932 poklesla průmyslová výroba téměř na polovinu toho, co bylo vyrobeno v roce 1929. Vzhledem k vznikající globalizaci tyto problémy nezůstaly jen v USA, ale přenesly se také do Evropy. Jak vyplývá ze samotného názvu této krize, došlo k rozvratu hospodářství, především v nejvyspělejších zemích světa, jako jsou například USA a Německo.²³ Rozvrat hospodářství se projevil díky poklesu průmyslové výroby. Jak je v práci již zmiňováno, v USA klesla po krachu newyorské burzy veškerá výroba o polovinu během tří let. Také v Německu došlo k poklesu průmyslové výroby zhruba o polovinu. V Československu byla průmyslová výroba v roce 1933 oproti roku 1929 o 40 % nižší. Pokles průmyslové výroby měl za následek obrovskou nezaměstnanost. Jenom v USA se nezaměstnanost v roce 1933 odhadovala přes 12 milionů lidí, tedy zhruba 25 %, v Německu na 7 milionů, což bylo

²³ Světová hospodářská krize a nástup fašismu v Německu. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.vysokeskoly.cz

zhruba 30 % a v Československu se odhadovala v roce 1934 na necelých 18 %, tedy přibližně 1,8 milionů lidí.²⁴

Krise velmi značně urychlila proces centralizace a koncentrace kapitálu. Z toho důvodu spousta malých podniků musela svou činnost ukončit, protože velké podniky se spojovaly do ještě větších podniků, a pro menší firmy a živnostníky tak nezůstalo místo. Tyto situace představují tzv. Too big to fail²⁵. O „Too big to fail“ se mluví ve chvíli, kdy vzniknou obrovské finanční nebo průmyslové podniky a jejichž případný bankrot by mohl ohrozit hospodářství dané země. Proto je stát nucen chránit tyto podniky pomocí veřejných výdajů – například zaručením se za jejich dluhy, případně převzetím dluhů či odkoupením jejich podílů. Z důvodu velkých ztrát zaměstnání začali lidé ve velkém množství vybírat své vklady u bank, a to mělo za následek, že „30. léta nepřežilo téměř deset tisíc bank. Jedna třetina prostě zkrachovala.“²⁶

Jak už bylo řečeno výše, v USA klesla průmyslová výroba skoro o polovinu a stavebnictví o 20 %. Pro USA se stal v těchto těžkých časech spásou demokratický prezident Franklin Delano Roosevelt. Ten se dostal k moci v roce 1932, po pádu republikánské vlády, a v době, kdy byla krize téměř na svém vrcholu. Hned na počátku své nové funkce dal vzniknout nový bankovní zákon. Tento zákon se skládal ze dvou důležitých faktorů. Za prvé zakazoval jakýkoliv vývoz zlata, stříbra a všechny platby ve zlatě. Došlo také k devalvaci²⁷ dolaru, díky čemuž následně vzrostl vývoz.²⁸ Za druhé byl v tomto zákoně vytvořen nový systém s větším počtem bezpečnostních rizik. „Na základě toho vznikly v roce 1933 dvě skupiny bank: obchodní, které přijímaly vklady, a investiční, které je nepřijímaly. Pro obchodní banky platila přísná omezení ohledně rizik, která smějí podstoupit. Naproti tomu mohly bez překážek čerpat úvěr od Federálního rezervního systému, a co je možná ze všeho nejdůležitější, jejich vklady byly pojištěné z peněz daňových poplatníků. Na druhou stranu investiční banky nepodléhaly zdaleka tak přísným regulacím.“²⁹ Všechny banky, které během 30. let nezkrachovaly, musely projít přísnou kontrolou, aby lidé věděli, kterým z bank mohou opět důvěřovat. „„Zdravotními

---

²⁴ Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.IDNES.cz

²⁵ Too big to fail znamená v češtině „příliš velké na to, aby zkrachovalo“

²⁶ VODIČKA, Milan. *Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my*. Praha: Práh, 2009, str. 22.

²⁷ Znehodnocení měny, oslabení domácí měny vůči zahraničním měnám

²⁸ NĚMEC, Václav a Martin KOHOUT. Světová hospodářská krize. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.dejepis.com

²⁹ KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Jihlava: Vyšehrad, 2009, str. 139.

prohlídkami“ prošla v pořádku jen polovina z dvaceti tisíc bank. Tisíc bank bylo uzavřeno navždy a u zbytku se to mělo teprve ukázat.“³⁰ Po bankovním zákoně vznikl zákon o hospodářství, který určoval minimální mzdy a důchody státních zaměstnanců, maximální délku pracovní doby a financoval také veřejné práce jako pomoc nezaměstnaným. Následoval ještě zákon o regulaci v zemědělství a zákon o obnově průmyslu. Všechny tyto nově zavedené zákony se často nazývají jako tzv. New Deal. Pomocí těchto reforem začala klesat nezaměstnanost a vrátila se důvěra v banky a stát.³¹

3.4 Příčiny a důsledky krize v roce 2008

Tato část práce se již zaměřuje na konkrétní události a příčiny, které vedly k ekonomické recesi a dále pak na jejich důsledky. Vše je řazeno chronologicky a doplněno o tabulky a grafy.

3.4.1 Jak to všechno začalo

Kořeny bubliny na americkém nemovitostním trhu, hypoteční a následně finanční krize sahají až k 11. září 2001, kdy došlo k útoku na budovy Světového obchodního centra. Po těchto událostech došlo k hlubokému propadu akciových trhů. Předseda výboru guvernérů FED Alan Greenspan se ale obával dalšího prohloubení recese (v té době totiž vedla americká ekonomika boj s recesí po splasknutí akciové bubliny), a tak rozhodl o tvrdém snížení úrokových sazeb a o podpoře úvěrové expanze bank prostřednictvím zvýšení jejich likvidity, aby dostal do ekonomiky co nejvíce peněz. Právě uvolněná monetární politika FEDu vedla postupně k hypotečnímu boomeru v USA. „*Se vznikem globální ekonomiky, jako důsledek rozpadu socialistického bloku, a celosvětovým rozmachem tržní ekonomiky vyvstal nový fenomén naší doby – globální přebytek úspor.*“³² Díky ohromné nabídce volných peněz a snižujícím se sazbám FEDu, došlo k poklesu úroků u hypotečních úvěrů. Snižující úroky z hypoték vedly ke zvyšování poptávky po domech, a to pak vedlo k nárůstu cen. Od roku 2000 do roku 2005 se průměrná cena domu zvýšila ze 150 tisíc

---

³⁰ VODIČKA, Milan. *Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my.* Praha: Práh, 2009, str. 30.

³¹ New Deal znamená tzv. nový úděl

³² KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypoteční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 1. díl. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investicniweb.cz.

dolarů na 250 tisíc dolarů. V té chvíli se již tvořila cenová bublina, která následně praskla a vedla k hypoteční krizi.³³

3.4.2 Cenová bublina na americkém nemovitostním trhu

Cenová bublina v USA se sice projevila v roce 2006, ale její počátek můžeme hledat už od 90. let minulého století. V té době totiž začaly ceny nemovitostí postupně stoupat a zastavily se až v roce 2006, kde dosáhly svého vrcholu. Především mezi lety 2000 až 2006 se cenová bublina nafoukla do obrovských rozměrů, kdy ceny nemovitostí v určitých lokalitách, především v jižních částech USA, stouply i o více než 170 %. V následující tabulce je možné pozorovat čtyři velká americká města a jejich stoupající cenu nemovitostí během let 2000 – 2006. Nejvíce nafouklá byla cenová bublina na pobřeží Floridy, jak dokazuje město Miami. V méně nafouklých částech bubliny, jako jsou například města Phoenix a San Diego, začaly ceny nemovitostí mírně klesat už v roce 2007. Naopak v Miami ještě v roce 2007 ceny stále rostly a až v roce 2008 velmi rychlým tempem klesly.³⁴

Tabulka 1 - Americká nemovitostní bublina (USA, různé oblasti, 2000-2010, v bodech)

Rok	Phoenix	Los Angeles	Miami	San Diego
1/2000	100,00	100,00	100,00	100,00
1/2001	105,93	110,88	110,28	117,54
1/2002	111,61	121,45	124,52	128,79
1/2003	117,10	144,27	143,78	155,40
1/2004	126,61	177,01	164,82	186,33
1/2005	155,49	219,41	205,42	233,78
1/2006	221,61	265,92	268,52	247,46
1/2007	220,27	268,68	279,42	235,53
1/2008	180,06	224,41	225,40	197,45
1/2009	117,11	166,54	159,04	148,25
1/2010	111,76	172,98	148,32	156,95

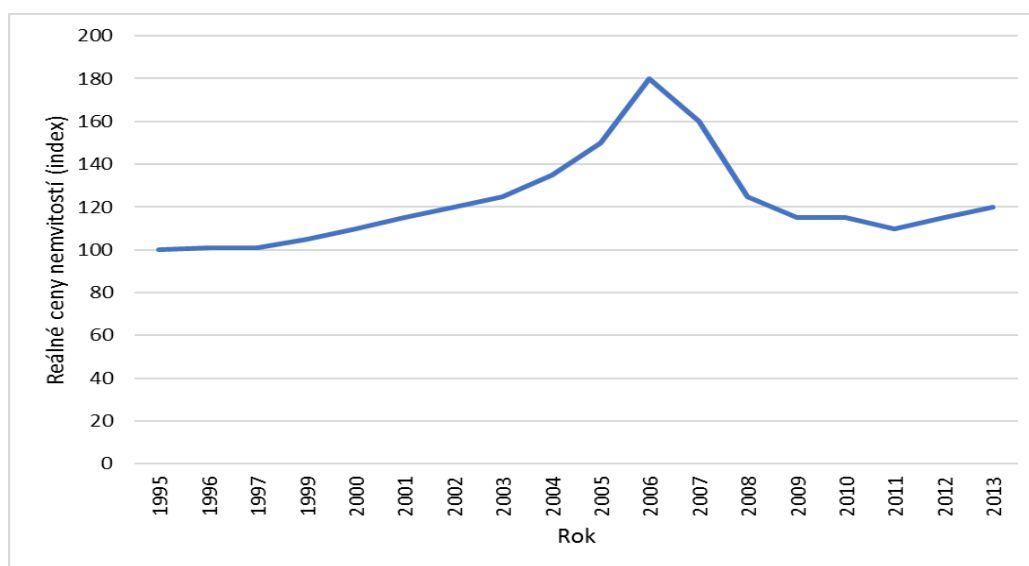
Zdroj: S&P/Case-Schiller Home Price Indices, S&P, 2010, str. 4 in Trhy cenných papírů, P. Musílek, str. 140, vlastní zpracování

³³ KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypoteční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 2. díl. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investicniweb.cz

³⁴ MUSÍLEK, Petr. *Trhy cenných papírů*. 2. Praha: Ekopress, 2011, str.140.

Už ke konci roku 2005 začalo pomalu docházet ke zvyšujícímu se nezájmu o nové domy. V té době si toho ale téměř nikdo nevšiml, neboť ceny domů dále rostly. Prodejci totiž počítali s tím, že ceny nemovitostí budou i nadále růst jako v předešlých letech, i přesto, že prodeje už začaly pozvolna klesat. „Domy nejsou jako akcie s jednotnou tržní cenou, která se minutu od minuty mění. Každý dům je něčím unikátní a prodávající jsou připraveni čekat, dokud nenajdou toho pravého kupce. Ceny mají proto tendenci vycházet z toho, za kolik se v nedávné minulosti prodaly jiné domy.“³⁵ Na jaře 2006 ale došlo k přesycení trhu nemovitostí, protože nabízené domy za dané ceny nechtěl nikdo kupovat. A tak začaly ceny nejprve pomalu, a pak stále rychleji, klesat. O tom je možné se přesvědčit v následujícím grafu, kde lze vidět mezi lety 2006 – 2007 nejprve mírný pokles, a až v letech 2007 – 2009 lze vidět strmější pokles cen.³⁶

Obrázek 3: Reálné ceny nemovitostí v USA

Zdroj: Thomson Reuters Datastream in Posuny a otřesy, Martin Wolf, str. 181, vlastní zpracování

3.4.3 Hypoteční krize

„Růst ceny nemovitostí cenové bubliny je obvykle podporován nadměrnou úvěrovou expanzí. Značný a prakticky nekontrolovatelný příliv imigrantů do USA v posledních dvou dekádách nutně expandoval poptávku po bydlení. Finanční a investiční rozhodování migrantů bylo značně ovlivněno úrokovými sazbami a měkkými podmínkami pro získání

³⁵KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Jihlava: Vyšehrad, 2009, str. 147.

³⁶Tamtéž.

*hypotečních úvěrů.*³⁷ Kvůli snaze rozšířit trh hypotečních úvěrů v USA vznikly tzv. subprime hypotéky (neboli podřadné hypotéky)³⁸. Tyto hypotéky byly poskytovány klientům, kteří nebyli schopni dostatečným způsobem zaručit, že budou hypoteční úvěr pravidelně splácet. Jednalo se tedy především o migranty, ale také o občany Spojených států amerických, kteří disponovali horší platební morálkou. To znamená, že klient například neměl příliš dobrou kreditní historii, nebo u něj hrozilo vyšší riziko ztráty zaměstnání. „Navíc tento segment klientů se projevuje většinou nižší úrovní finanční gramotnosti (např. tato klientela na americkém hypotečním trhu příliš nerespektovala rozdíly mezi pohyblivými a fixními úrokovými sazbami při uzavírání smluv s důsledky pro schopnost splácení.)“³⁹ Dokud ceny nemovitostí stoupaly, měli dlužníci, kteří nebyli schopni splácet své hypotéky, dvě možnosti. Buď mohli svou hypotéku refinancovat pomocí jiného úvěru od jiné finanční instituce, nebo ji mohli splatit prodejem domu. Ve chvíli, kdy ale ceny nemovitostí začaly klesat, začal také klesat prodej těchto nemovitostí a začal naopak narůstat počet nesplacených hypoték.⁴⁰

Podřadné hypotéky byly nejenom velmi podhodnocovány z hlediska rizika majitele a hodnoty jistiny, ale také s sebou nesly další časované bomby. První z nich byla tzv. teasers. Ta sice umožňovala dlužníkům nižší splátky po dobu prvních let hypotéky, ty byly ale v dalších letech postupně změněny na vyšší úroveň. Druhou časovanou bombou byla tzv. adjustable rate loan, kdy výše splátek hypotéky záležela na aktuálních krátkodobých sazbách hypotečních úvěrů.⁴¹

„Rychle rostoucí dostupnost hypotečních a spotřebitelských úvěrů posílila u obyvatelstva USA trend žití na dluh. Jestliže ještě v roce 1990 činily osobní úspory v USA celkově 7 % disponibilního příjmu, tento podíl se postupně snižoval a v letech 2005 a 2006 klesly tyto úspory pod nulu.“⁴² Níže přiložená tabulka ukazuje, jak naopak roční nominální míra růstu hypotečních úvěrů poskytnutých domácnostem překročila v letech 2001 – 2006 vždy 10 %.

---

³⁷ MUSÍLEK, Petr. *Trhy cenných papírů*. 2. Praha: Ekopress, 2011, str. 141.

³⁸ Výraz „subprime“ se spojuje s rizikovými investicemi na finančním trhu

³⁹ KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2009, str. 31

⁴⁰ KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Jihlava: Vyšehrad, 2009, str. 147.

⁴¹ KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypoteční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 2. díl. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investicniweb.cz

⁴² KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2009, str. 32.

Z důvodu nového trendu tzv. žití na dluh, se podřadné hypotéky z původních 180 mld. USD v roce 2001 vyšplhaly na 625 mld. USD v roce 2006.⁴³

Tabulka 2 - Úvěrová expanze (USA, roční nominální míra růstu úvěrů v procentech, 1997-2008)

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hypoteční úvěry domácnostem	6,1	8,0	9,4	8,7	10,5	13,3	14,2	13,6	13,3	10,9	6,6	-0,4

Zdroj: Flow of Funds Accounts of the United States, Federal Reserve System, March 12, 2009, s. 6 and March 11, 2010, s. 7. in Trhy cenných papírů, P. Musílek, str. 141, vlastní zpracování

Úvěrová expanze měla za následek vznik nového pojmu — sekuritizace. Velmi jednoduše řečeno je to proces, ve kterém se z velkého počtu drobných dluhů „vyrobí“ dluhopisy, se kterými je následně možné obchodovat na veřejných trzích. Jinými slovy je to přeměna úvěrových smluv na cenné papíry (obligace, akcie). Sekuritizace zároveň umožňovala bankám poskytovat stále rizikovější hypotéky, protože riziko, které plynulo z původních hypoték, bylo možné vyvést z účetnictví původní hypoteční banky a možnost prodat ho kamkoliv po celém světě. Díky tomu se staly hypotéky dostupné i pro klienty s velmi vysokým stupněm úvěrového rizika. Banky tak mohly díky sekuritizaci poskytovat své hypotéky takřka komukoliv, ať už imigrantům nebo lidem bez jakékoli gramotnosti.⁴⁴ Při sekuritizaci jsou charakterově podobné úvěry (v tomto případě tedy hypoteční úvěry – se stejnou výší úrokových sazeb, dobou splatnosti apod.) bankami nahromaděny do tzv. balíků, které jsou většinou rozděleny na tzv. tranše. Od velmi bezpečných tranší s vysokým ratingem po tranše rizikové. Tranše se člení podle rizika do tří skupin. První skupinou je Senior tranše (obvykle s ratingem AAA, tedy nejvyšším možným). Tato skupina je nejbezpečnější, protože slibuje malé riziko, ale zároveň přináší nízké výnosy. Naopak nejrizikovější je třetí skupina, tedy Junior tranše. Kvůli velkým rizikům jsou této skupině slibovány nejvyšší výnosy. Mezi těmito dvěma skupinami se nachází skupina

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. 3. Praha: Grada, 2011, str. 20.

Mezzanine tranše. Ty jsou oproti junior tranším méně rizikové a ke ztrátám u nich dochází až ve chvíli, kdy jsou junior tranše úplně zlikvidovány.⁴⁵

Velkou součástí sekuritizace jsou také ratingové agentury Moody's a Standard & Poor's, které sehrály klíčovou roli při vypuknutí následné finanční krize. Právě tyto dvě agentury se specializovaly na vznik nových cenných papírů složených v té době převážně ze špatných hypotečních úvěrů. Ovšem problém byl v tom, že obě společnosti tyto balíky cenných papírů velmi nadhodnocovaly a dávaly jim rating AAA, i přesto, že ve skutečnosti takové výše nedosáhly. To mělo za následek, že investoři nebyli schopni správně odhadnout riziko vůči výnosu, a tak se brzy dostali do vysokých a nepředvídatelných ztrát. Na obě agentury se časem snesla vlna kritiky a žalob za pochybení při udělování ratingu u některých hypotečních dluhopisů. Jak Moody's, tak také S&P, se obhajovaly tím, že při udělování tranší jde vždy pouze jen o jejich subjektivní názor, na který se nelze stoprocentně spoléhat.⁴⁶

Jakmile začala realitní bublina počátkem roku 2007 splaskávat, stávaly se z cenných papírů podložených subprime hypotékami velmi prodělečné investice. „*Vlastníci podílů s přednostním právem na výplatu dividend (tzv. vyšší senioritou), obdrželi splátky jako první, zatímco majitelé podílů nižších tranší, které obdrželi nižší rating, byli vypláceni teprve poté, co své podíly obdrželi vlastníci cenných papírů vyšší tranše.*“ Už v únoru 2007 bylo možné sledovat, že majitelé cenných papírů s nižší tranší pravděpodobně utrpí velké ztráty a hodnota těchto aktiv začala zprudka klesat. To byl v podstatě konec subprime hypoték, protože o cenné papíry, které měly nižší tranši, už neměl nikdo zájem.⁴⁷

Jak bylo řečeno výše, během sekuritizace došly banky k tomu, že své úvěry a půjčky přeměňovaly do tzv. cenných papírů, které byly kryty aktivy tzv. ABS. Mezi lety 2000 až 2006 se ABS téměř zčtyřnásobily. Z původních 337 mld. USD na 1250 mld. USD. Pro ABS se stávaly v té době podkladovými aktivy především hypoteční úvěry tzv. MBS. Ty se během těchto let navyšovaly ještě rychleji než ABS, a to ze 100 mld. USD v roce 2000 na 773 mld. USD v roce 2006.⁴⁸

---

⁴⁵ KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2009, str. 32.

⁴⁶ Ratingové agentury a finanční krize. [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: www.ekoking.cz.

⁴⁷ KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Jihlava: Vyšehrad, 2009, str. 148.

⁴⁸ KLVAČOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2009, str. 32.

3.4.4 Freddie Mac a Fannie Mae

Nedílnou součástí hypoteční krize jsou také dvě největší hypoteční banky v USA – Freddie Mac a Fannie Mae. Obě tyto banky byly zřízeny vládou USA za jediným účelem – „získávání fondů na financování hypoték“⁴⁹. První byla založena Fannie Mae americkým Kongresem v roce 1938 za účelem probudit americkou ekonomiku, která se stále vzpamatovávala z Velké deprese v 30. letech. „V roce 1968 byla Fannie Mae privatizována a současně jí byla vytvořena protiváha v podobě Freddie Mac, která měla zajistit volnou soutěž mezi oběma společnostmi a zabránit tak monopolizaci trhu s hypotékami.“⁵⁰ Jak už bylo řečeno výše, FED v roce 2001 snížil úrokové sazby až na 1 %, které byly takto nízké naposledy v roce 1958, a které takto zůstaly po dobu dalších 12 měsíců. Právě prudké snížení úrokových sazeb pomohlo opět nakopnout aktivitu Freddie a Fannie. Jak je známo z předešlých řádků, následoval hypoteční boom, který přinášel oběma hypotečním bankám skvělé výsledky. Ovšem pak přišel strmý pád tempa růstu cen nemovitostí, které bylo následované propadem cen nemovitostí. Tím se dostali do problémů nejenom dlužníci, ale také banky Freddie a Fannie, které se začaly dostávat do ztrát. Tyto ztráty měly hodnotu téměř 11 mld. dolarů. Důsledkem toho byly vážné problémy, které později vyústily až ke znárodnění obou hypotečních bank.⁵¹

3.4.5 Finanční krize

3.4.5.1 Rok 2007

Problémy na hypotečním trhu se díky sekuritizaci hypoték přenesly na trh finanční. Jeden z prvních problémů na finančním trhu se objevil 15. června 2007, kdy došlo k náhlému kolapsu dvou investičních fondů americké banky Bear Stearns. Oba tyto fondy měly dohromady téměř 10 miliard v cenných papírech, které byly kryté hypotékami.⁵² Banka v tu chvíli poskytla jednomu z fondů úvěr 3,2 miliard, aby ho zachránila. Druhý fond však nechala zkrachovat a lidé tak přišli o peníze v hodnotě zhruba 1,5 miliardy dolarů.⁵³ Důsledkem tohoto kolapsu byl vznik paniky. „Tato panika však probíhala zatím pouze

---

⁴⁹ POLOLÁNÍK, Lukáš. Finanční krize - jak to začalo. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.finance.cz

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ AMADEO, Kimberly. Fannie Mae Versus Freddie Mac, Their Similarities and Differences. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.thebalance.com

⁵² FOSTER, John a Fred MAGDOFF. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009, str. 98

⁵³ SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. Praha: Vyšehrad, 2009, str. 16.

*mezi portfolio managery fondů a řediteli bank, ale nedostala se do titulků novin, proto akciové trhy dále rostly.*⁵⁴

Sekuritizace hypoték se nepřenesla pouze na finanční trh v USA, ale také na zahraniční finanční trhy. Svědčí o tom 9. srpen 2007, kdy BNP Paribas, největší veřejně obchodovaná banka ve Francii, zastavila výběry hotovosti ze tří svých fondů, protože nebyla schopná vyplatit investorům peníze. Důvodem, proč BNP Paribas neměla dostatek financí, byly investice právě z těchto tří fondů, které byly propojeny s rizikovými hypotékami v USA. Nejenom na tento fakt reagovala ještě tentýž den Evropská centrální banka, když nalila na trh 94,8 miliardy eur. Díky reakci BNP Paribas a ECB se finanční krize přelila z USA do Evropy a stala se krizí celosvětovou.⁵⁵

Za počátek finanční krize můžeme označit srpen roku 2007. Kromě výše uvedeného 9. srpna jsou to i další data a události, které vedly ke vzniku finanční krize. Šestého srpna zbankrotovalo American Home Mortgage, „jeden z největších amerických nezávislých poskytovatelů půjček na koupi rodinných domů“⁵⁶, když muselo propustit téměř všechny své zaměstnance. Sama společnost uvedla, že se stala obětí hypoteční krize. Dne 10. srpna poskytla Evropská centrální banka finančnímu trhu dalších 61 miliard eur a o 3 dny později přidala ještě 47,7 miliardy eur. Celkem tedy ECB poskytla za 3 dny peněžní injekci v hodnotě 203,5 miliardy eur. Rovněž FED a Centrální banka v Japonsku zvýšily svou peněžní výpomoc. Dne 17. srpna dospěl americký Federální rezervní systém k rozhodnutí, že pomocí snížení diskontní sazby o půl procentního bodu pomůže bankám vyřešit jejich úvěrové problémy. To ovšem nepomohlo. Naopak centrální banky vyspělých zemí kvůli tomu musely poskytnout více peněz a na delší dobu, než bylo zvykem.⁵⁷

Třinácté září 2007 bylo dalším důkazem, jak je světový finanční trh provázaný. Poukázal na to případ hypoteční banky Northern Rock ve Velké Británii. Právě 13. září zažila banka „run“ vkladatelů, kteří si chtěli vybrat své vklady a vytvářeli tak před pobočkami fronty se stovkami lidí.⁵⁸ Tento útok střadatelů na banku byl ve Velké Británii největší od 19. století. „Northern Rock poskytovala úvěry až do výše 125 % hodnoty nemovitosti a jež 60 % z nich

---

⁵⁴KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypoteční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 3. díl. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.finance.cz.

⁵⁵ Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz.

⁵⁶ SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. Praha: Vyšehrad, 2009, str. 10

⁵⁷ Tamtéž, str. 10, 11.

⁵⁸ CVRČEK, Miroslav. Ekonomická krize v USA. Krok za krokem a v souvislostech. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.byznys.ihned.cz.

financovala krátkodobými půjčkami.“⁵⁹ Nakonec byla Northern Rock vládou znárodněna a její veškeré závazky se připsaly ke státnímu dluhu.⁶⁰

V říjnu 2007 akciový trh dosáhl svého vrcholu. „Zatímco 29. srpna 2007 byl 14denní průměrný index Dow Jones Industrial Average na 13 143 bodech, již 12. října byl nad 14 000 body. To byl dlouhodobý vrchol. A pak najednou v říjnu finanční trhy pochopily, že problém amerických hypoték je prohnilejší než italská chobotnice.“⁶¹ Na podzim roku 2007 pak velké banky oznámily, mezi nimi například švýcarská UBS, americká Citigroup a Merrill Lynch, že během třetího čtvrtletí došlo k velkým ztrátám. To mělo za následek rezignaci jejich šéfů.⁶²

3.4.5.2 Rok 2008

Významnou úlohu v ekonomické krizi sehrála také ropa, která se odrážela od počínající finanční krize. Od posledního čtvrtletí roku 2007, kdy akcie začínaly pozvolna klesat, se cena ropy naopak začala pomalu zvedat. Rostla až do července 2008, kdy se zastavila na svém vrcholu a to na 147 USD za barel. Pak přišel relativně prudký pád, který skončil až únoru roku 2009 na přibližně 35 USD za barel. Růst ceny ropy měl tři důvody. Prvním z nich byly intervence světových centrálních bank, které v průběhu krize nalily do ekonomiky biliony dolarů. Tyto peníze pak obchodníci využili tam, kde jim přinesou nejvyšší výnos –jako například komoditní trh. Ropu lze označit za klasickou cyklickou komoditu, která je závislá na hospodářském cyklu a podle toho následně klesá nebo roste.⁶³ Druhým důvodem byla zvýšená poptávka po ropě, která pocházela například z Číny, Indie nebo Brazílie. Třetím důvodem, který ovlivnil růst ceny ropy, byl kurz amerického dolaru, který byl velmi slabý. (V přepočtu na koruny se dolar v červenci 2008 pohyboval okolo 14,92 Kč.)⁶⁴ Kurz dolaru je z hlediska nákupu a prodeje ropy velice důležitý, protože je tato surovina pomocí dolaru kótována na trzích po celém světě.⁶⁵ Vzrůstající cena ropy

---

⁵⁹ WOLF, Martin. *Posuny a otřesy: Ponaučení z finanční krize*. Praha: Universum, 2016, str. 46.

⁶⁰ SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. Praha: Vyšehrad, 2009, str. 18.

⁶¹ PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Všechno je jinak: Aneb Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada, 2011, str. 108.

⁶² Zemětřesení na světových trzích. Před deseti lety naplno propukla hospodářská krize. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.lidovky.cz.

⁶³ TYLEČEK, Jiří. Dlouhodobý náhled na cenu ropy. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investice.finance.cz.

⁶⁴ USD průměrné kurzy 2008, historie kurzů měn. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.kurzy.cz.

⁶⁵ VITAMVÁSOVÁ, Lucie. Ropa: Ze 148 na 48 USD za barel. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investujeme.cz.

také velmi ovlivnila HDP, které v roce 2008 pokleslo o 1,25 % a spotřebitelské ceny se naopak zvýšily o 2,75 %.⁶⁶

V březnu 2008 FED oznámil, že se k zastavení šíření globální krize pokusí použít nástroje, které nevyužil od poslední hospodářské krize ve 20. století. Jedním z nástrojů bylo snižování úrokové sazby, druhým pak poskytnutí dalších peněz do ekonomiky. Sedmnáctého března došlo k prvnímu pádu investiční banky, když banka JP Morgan Chase oznámila, že odkupuje hroutící se banku Bear Stearns.⁶⁷ Koupě banky Bear Stearns proběhla v hodnotě 2 dolary za akcii. Přitom ještě v lednu 2007 měly akcie této banky hodnotu zhruba 172 dolarů.⁶⁸ „*Medvědí zánik odstartoval paniku na Wall Street. Banky si uvědomily, že nikdo nevěděl, že byl celý tento špatný závazek skrytý v portfoliích některých z nejrespektovanějších jmen v oboru. To způsobilo bankovní likviditní krizi, kdy si banky nebyly ochotny navzájem půjčovat.*“⁶⁹

V polovině července oznámila média krach další americké hypoteční banky – IndyMac. I tato banka se zhroutila v důsledku hypoteční a úvěrové krize. Poslední ranou pro ni byly davy vkladatelů, které si ve velkém začaly vybírat své úspory. Během jedenácti dnů přišla banka kvůli výběrům o 1,3 miliardy dolarů. Proto se Federální společnost pro pojištění vkladů rozhodla banku uzavřít a o pár dní později ji otevřela pod pozměněným názvem IndyMac Federal Bank. Pád IndyMac je označován za třetí největší bankovní krach v USA od konce války.⁷⁰

Na začátku září došla americká vláda k rozhodnutí, že převezme kontrolu nad Fannie Mae a Freddie Mac. Obě tyto agentury vlastnily nebo spravovaly hypotéku v celkovém objemu 5,5 bilionů dolarů, což představuje zhruba polovinu hypoték v USA a téměř 40 % amerického HDP. Protože jmění, které tyto společnosti spravovaly, bylo natolik velké, bála se americká vláda jejich kolapsu. Ten by měl totiž za následek chaos obrovských rozměrů

---

⁶⁶ Evropská komise: Ceny ropy zvedají inflaci o tři procenta. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz.

⁶⁷ Zemětřesení na světových trzích. Před deseti lety naplno propukla hospodářská krize. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.lidovky.cz.

⁶⁸ PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Všechno je jinak: Aneb Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada, 2011, str. 110.

⁶⁹ AMADEO, Kimberly. Bear Stearns, Its Collapse, and Bailout: How a Bank That Survived the Depression Started the Great Recession. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.thebalance.com.

⁷⁰ V USA padla už pátá hypoteční banka, tentokrát IndyMac. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.byznys.ihned.cz

na finančních trzích po celém světě. Proto se vláda rozhodla převzít obě polostátní banky a podpořit je kapitálem v částce až 200 miliard USD.⁷¹

Pád Freddie Mac a Fannie Mae byl však pouze začátek. 15. září zažil svět skutečnou ránu, a to ve chvíli, kdy investiční banka Lehman Brothers požádala soud o bankrotovou ochranu, neboli ochranu před věřiteli. Banka tak po 158 letech existence zkrachovala. Bance Lehman Brothers zlomila vaz tzv. finanční páka. Finanční páka představuje proces, kdy si investiční banka půjčí peníze a ty následně investuje do nějakého rizikového finančního projektu s velmi vysokým výnosem. V tomto případě se jednalo o rizikové hypotéky, které banka nakoupila a zabalila do cenných papírů, které pak s velkým ziskem prodávala dál. Problém finanční páky je v tom, že pozitivně funguje pouze tehdy, pokud funguje dobře ekonomika. Pokud se ale pokazí základ celého projektu, v tomto případě propad cen na trhu nemovitostí, otočí se páka opačným směrem a může vést k velkým problémům. „*Lehman Brothers podnikali s finanční pákou vyjádřenou poměrem zhruba 1 : 60, což je extrémně vysoké číslo Maximální rozumná hodnota páky pro normální zdravou banku by měla podle dlouhodobých zkušeností dosahovat hodnoty 1 : 12, což jinými slovy znamená minimálně 8% podíl vlastního kapitálu na celkových aktivech banky.*“⁷² Ve chvíli, kdy Lehman Brothers požádala o ochranu před věřiteli, spadly akciové trhy takovým způsobem, že vymazaly z portfolií všech investorů více než 300 miliard dolarů. Během celého dne pak klesl Dow Jones Index o 500 bodů a z trhu tak za celý den zmizelo přes 700 miliard USD.⁷³

V tentýž den, kdy zkrachovala banka Lehman Brothers, odkoupila Bank of America konkurenční Merrill Lynch za 50 miliard USD, tedy za 29 dolarů za akcii. Oproti tehdejšími akciím, které se pohybovaly okolo 17 dolarů, to byla velká suma. O rok zpět se ale akcie v té době pohybovaly okolo 75 dolarů, takže banka dostala 15. září o 61 % méně peněz, než které by dostala za stejný počet akcií rok předtím.⁷⁴

Pouhý den poté, co americká vláda odmítla pomoci Lehman Brothers a nechala ji raději zkrachovat, pomohla pojišťovací společnosti AIG, která již tři čtvrtletí za sebou vykazovala ztrátu. Tato ztráta byla opět způsobena krizí na hypotečním a úvěrovém trhu, protože AIG má klíčovou roli v „*pojišťování rizikových operací finančních institucí na*

---

⁷¹ POLOLÁNÍK, Lukáš. Finanční krize - jak to začalo. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.finance.cz.

⁷² KOHOUT, Pavel. *Nová abeceda financí*. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 131.

⁷³ STUHLÍK, Jan. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.penize.cz

⁷⁴ WOLF, Martin. *Posuny a otřesy: Ponaučení z finanční krize*. Praha: Universum, 2016, str. 47.

celém světě.⁷⁵ V souvislosti s AIG se často vyskytuje výraz „too big, too fail“ – tedy že se jedná o společnost, jejíž pád by způsobil velké ekonomické problémy nejenom v USA, ale také po celém světě. Proto přistoupila americká vláda k rozhodnutí, že poskytne pojišťovně AIG 85 miliard dolarů a výměnou za to převezme 79,9% podíl společnosti.⁷⁶

V pondělí 22. září zaslaly investiční banky Goldman Sachs a Morgan Stanley žádost na FED, ve které žádaly souhlas se změnou firemní struktury. Tato změna by zmíněným bankám dala možnost přeměnit se na bankovní holdingy, které podléhají doзору FEDu. Obě společnosti tak mohly začít provozovat i komerční bankovníctví a opět měly přístup ke zdrojům z Federálního rezervního systému. Goldman Sachs a Morgan Stanley se pomocí tohoto kroku staly z pěti největších investičních bank jediné, které přežily finanční krizi. O 3 dny později vystoupil tehdejší prezident USA George Bush s televizním projevem, ve kterém oznámil, že vidí USA uprostřed vážné finanční krize. Ve svém projevu se také snažil přesvědčit americké občany a Kongres o důležitém kroku, a to o poskytnutí 700 miliard dolarů do finančních trhů. Ten byl ale 29. září sněmovnou reprezentantů odmítnut. Následkem byl největší propad na burzách od krachu v říjnu 1987. Jen pár minut po zamítnutí záchranného plánu se index Dow Jones propadl o více než 200 bodů. Za celý den pak ztratil dohromady 778 bodů. Byla to největší ztráta za jeden den během jeho celé existence. Index Standard & Poor's 500 si zapsal největší jednodenní ztrátu (8,8 %) právě od roku 1987. Během tohoto dne ztratily americké akcie zhruba 1,2 bilionů dolarů. Zamítnutí reprezentantů se dotklo také dvou bank na Wall Street – Goldman Sachs a Morgan Stanley. Obě banky přišly o 12 % své hodnoty.⁷⁷ Mezitím ještě stihla americká vláda 26. září uzavřít největší domácí spořitelnu Washington Mutual. Tento pád je označován jako největší v historii bankovního sektoru USA. Sněmovna reprezentantů se nakonec rozhodla schválit návrh George Bushe a pomohla finančnímu systému injekcí v hodnotě 700 miliard USD.⁷⁸

Po krizovém září, a především po pádu banky Lehman Brothers, docházelo na podzim roku 2008 k rekordním bankrotům a znárodňování společností jak v USA, tak i v dalších zemích. Docházelo také k velkým propadům na akciových trzích po celém světě. Čím dál

---

⁷⁵ POLOLÁNÍK, Lukáš. Finanční krize - jak to začalo. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.finance.cz.

⁷⁶ VÁCHAL, Adam a kol. Před 10 lety přišel obří otřes. Globální ekonomická krize v číslech a datech. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.aktualne.cz.

⁷⁷ STUHLÍK, Jan. Americký masakr: Dow Jones padl o 778 bodů, nejvíce v historii. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.penize.cz.

⁷⁸ VÁCHAL, Adam a spol. Před 10 lety přišel obří otřes. Globální ekonomická krize v číslech a datech. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.aktualne.cz.

více zemí začalo oznamovat snižování hospodářského růstu a zvyšování nezaměstnanosti. Krize také začala zasahovat do čím dál více odvětví ekonomiky. V České republice například v listopadu 2008 meziročně klesla průmyslová produkce o 17,4 % a hodnoty nových zakázek klesly o 30,2 %, jak udává Český statistický úřad. Francie, Německo, Británie a Itálie se v říjnu shodly na tom, že členové EU mohou kvůli finanční krizi překročit limity svých rozpočtových deficitů. Také šéfové vlád Evropské unie se rozhodli, že podpoří záchranný plán pro evropský finanční sektor a uvolnili tak víc než 2 biliony eur na podporu bank ohrožených finanční krizí. Nejenom EU, ale také jednotlivé země reagovaly na finanční krizi svými záchrannými plány v hodnotách stovek miliard dolarů.⁷⁹

3.4.5.3 Rok 2009

Na přelomu roku 2008 a 2009 začaly jednotlivé světové burzy zveřejňovat čísla za rok 2008. Jak z čísel vyplývá, utrpěly burzy kvůli krizi velké ztráty. A to především ve čtvrtém čtvrtletí roku. Index PX ztratil za rok 2008 neuvěřitelných 53 % své hodnoty, Index FTSE 100 se propadl o 31,5 % a nejsledovanější evropský akciový index FTSEurofirst 300 ztratil 45 % za celý rok.⁸⁰ Jak lze sledovat v níže přiloženém grafu č. 4, k největšímu propadu tohoto roku došlo v polovině října, přesněji 10.10., kdy trh klesl najednou téměř o 15 %. Nejnižší hodnota indexu PX byla 700 bodů dne 27. října.⁸¹

V únoru 2009 schválila Sněmovna reprezentantů USA stimulační plán v hodnotě 787 miliard USD. Druhého března pak Dow Jonesův index klesl pod 7000 bodů, kde byl poprvé od října 1997. Dne 30. dubna požádala Americká automobilka Chrysler o bankrotovou ochranu před věřiteli a později se spojila s italskou automobilovou značkou Fiat. Bankrot se nevyhnul ani největší americké automobilce General Motors, která taktéž požádala o ochranu před věřiteli. Bankrot automobilky General Motors byl třetím největším v historii USA. Automobilce se podařilo z bankrotu dostat po 39 dnech.⁸²

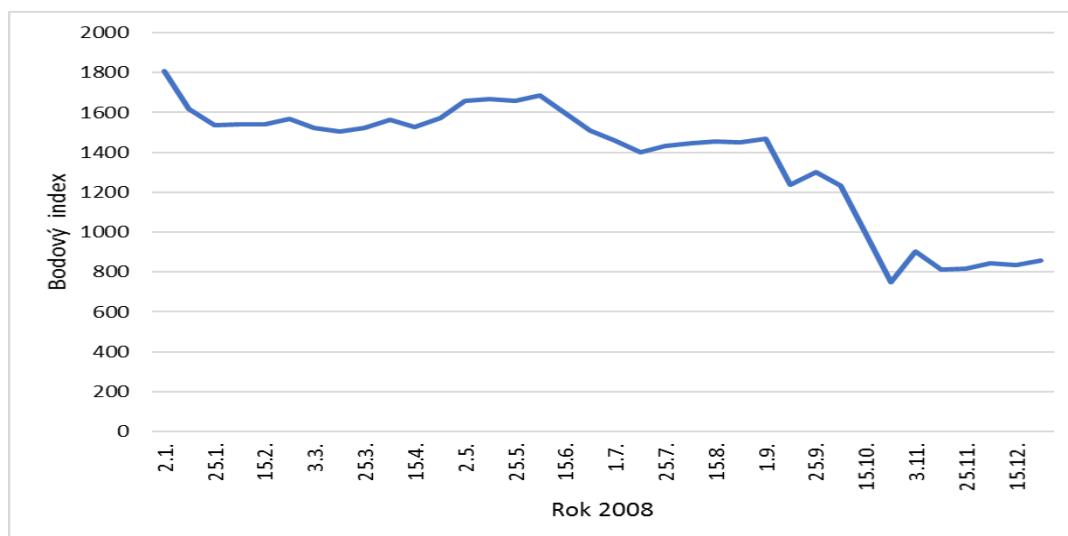
⁷⁹ Český průmysl se kvůli krizi sesul téměř na dno. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.novinky.cz.

⁸⁰ Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz.

⁸¹ Index PX, Burza Praha 2008. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.kurzy.cz.

⁸² Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz.

Obrázek 4: PX Index v roce 2008

Zdroj: www.kurzy.cz, vlastní zpracování

Jak vyplývá z roku 2008 a první poloviny roku 2009, krize opravdu zasáhla téměř všechna odvětví světových ekonomik. Zasáhla také Českou republiku, kdy klesl zájem po nových automobilech, poklesla důvěra na finančních trzích, či její nepříznivý dopad na letecký průmysl a turismus.⁸³

⁸³ Český průmysl se kvůli krizi sesul téměř na dno. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: www.novinky.cz.

4 Vlastní práce

Praktická část této bakalářské práce se zabývá zjištěním, jaký dopad měla ekonomická krize na hlavní makroekonomické ukazatele v České republice, USA a ve vybraném státu zastupující EU – Německo. To je zjišťováno na základě porovnání tempa růstu HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti, jejichž definice se nachází v části 3.2 této práce. Porovnání makroekonomických ukazatelů je prováděno na základě údajů před a po krizi ve státech zmíněných o pár řádků výš. Každá země má podrobně rozebrány všechny tři makroekonomické ukazatele a na závěr jsou pro přehlednost všechny dány do jednoho grafu. Vlastní práce je zakončena porovnáním, kterou z vybraných zemí ekonomická krize zasáhla nejvíce. Podkladem pro informace týkající se makroekonomických ukazatelů České republiky byl Český statistický úřad, pro Spojené státy americké a pro Německo byly využity informace ze Statisty a Country Economy.

V každém zde uvedeném grafu jsou hodnoty tempa růstu HDP, míry inflace a míry nezaměstnanosti vždy vyjadřovány v procentech. Hodnoty HDP jsou brány z reálného HDP a jedná se vždy o meziroční změny. Hodnoty míry inflace jsou vyjádřeny průměrnou cenovou hladinou za posledních 12 měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců. Hodnoty míry inflace jsou založeny na indexu spotřebitelských cen. Obecná míra nezaměstnanosti je vyjádřena jako průměr daného roku.

4.1 Česká republika

Česká republika je vyspělá země a podle HDP na obyvatele se v roce 2017 řadila na 39. místo ze 196 zemí. V roce 2018 bylo tempo růstu HDP 2,9 % a celkové HDP 5 310,3 miliard korun. HDP v České republice je tvořeno z 60 % službami, z 37,7 % průmyslem a z 2,4 % zemědělstvím. Míra inflace v roce 2018 dosáhla 2,1 % a nadále se snižuje. Míra nezaměstnanosti byla v roce 2018 2,4 %.

4.1.1 Hrubý domácí produkt

Růst hrubého domácího produktu měl v České republice před ekonomickou krizí, od roku 2002, stoupající tendenci. Avšak struktura jeho růstu byla pokaždé jiná. V roce 2004 byla česká ekonomika velmi ovlivněna vstupem do Evropské unie. Díky tomu meziročně vzrostl vývoz zboží, který předběhl i zvýšení dovozu a tím dosáhlo HDP v roce 2004 4,9% nárůstu oproti roku 2003. V roce 2005 byl hlavním zdrojem HDP vývoj salda zahraničního obchodu. To znamená, že při růstu HDP hrálo hlavní roli zlepšení exportní výkonnosti

ekonomiky na poptávkové straně ekonomiky. Naopak v roce 2006 tvořily velkou část HDP především výdaje na konečnou spotřebu na poptávkové straně, a tvorba hrubého kapitálu na straně nabídkové. Přestože v obou letech rostlo HDP téměř stejnou rychlostí, hlavní poptávkové složky ekonomiky byly v každém roce odlišné. Hrubý domácí produkt se v roce 2005 v běžných cenách pohyboval okolo 2 983,9 mld. Kč a v roce 2006 pak dosáhl 3 222,4 mld. Kč.⁸⁴

V roce 2007, kdy se finanční krize začala pomalu stávat globální, zaznamenalo HDP první pokles tempa růstu a to na 5,6 %. O rok později kleslo tempo růstu HDP meziročně o 2,9 % na 2,7 % za rok 2008.⁸⁵ Meziroční pokles tempa růstu byl způsoben především dvěma faktory. Prvním z nich byla skutečnost, že se česká ekonomika nacházela zhruba od poloviny roku 2007 v sestupné fázi hospodářského cyklu. To mělo za následek, že první tři čtvrtletí roku 2008 sice měla kladné tempo růstu, v rozmezí 2,8 – 3,8 %, avšak meziročně to stále znamenalo mírné a pokračující zpomalování růstu HDP. Druhým faktorem byla již vypuklá globální finanční krize. Ačkoliv Českou republiku nezasáhla přímo, její nepřímé důsledky měly na českou ekonomiku obrovský vliv. Celosvětově v důsledku globální finanční krize poklesla veškerá poptávka po zboží a službách a nevyhnulo se to ani České republice. Protože je česká ekonomika orientovaná především na export, znamenalo to pro ni velké odbytové ztráty. Proto bylo tempo růstu HDP ve 4. čtvrtletí roku 2008 záporné. Jeho hodnota se dostala k -0,1 %. V roce 2007 tvořilo HDP v běžných cenách 3 535,5 mld. Kč, v roce 2008 pak 3 689,0 mld. Kč.⁸⁶

Největší ránu dostala česká ekonomika v roce 2009. V důsledku celosvětové ekonomické krize se tempo růstu HDP dostalo do záporných hodnot, konkrétně na - 4,8 %. Celý rok 2009 byl ve znamení klesajícího tempa růstu. Nejhůře na tom byla česká ekonomika ve druhém kvartálu, kdy se tempo růstu HDP pohybovalo okolo -5 %. Poslední čtvrtletí už mělo hodnotu tempa růstu HDP pouze -2,9 %, tedy tempo růstu se začalo opět nepatrně zvedat, a to především zásluhou poklesu daní z produktů. V roce 2009 přineslo HDP české ekonomice 3 628,1 mld. Kč.⁸⁷

---

⁸⁴ URBÁNEK, Vladimír. ČR - HDP loni rostl o 6,1%, ve 4Q o 5,8%. cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.kurzy.cz

⁸⁵ GDP growth (annual %) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

⁸⁶ URBÁNEK, Vladimír. ČR - HDP ve 4. čtvrtletí vzrostl o 1,0 %, v roce 2008 o 3,5 %. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.kurzy.cz

⁸⁷ Národní účty - 4. čtvrtletí 2009: Meziroční pokles HDP za 4. čtvrtletí byl upřesněn na 3,1 %.[cit. 2020-01-23]. Dostupné z: www.czso.cz

Rok 2010 se nesl v mírném stoupajícím tempu růstu HDP, kdy jeho hodnota dosáhla meziročně o 2,3 % více než v předešlém roce. Také v běžných cenách vzrostlo HDP o zhruba 1,1 % oproti loňskému roku, konkrétně na 3 667,9 mld Kč. To se dělo především díky třem skutečnostem. První z nich je nárůst hrubé přidané hodnoty o 3,1 %, na straně nabídky. Druhou skutečností je pokles daní z produktů o 4,8 %. Největší podíl na růstu ekonomiky má ale zpracovatelský průmysl, zejména výroba dopravních prostředků, strojírenství a výroba elektrických strojů. Také odvětví obchodu a podnikatelských služeb zaznamenalo prudký nárůst. Naopak zemědělství a stavebnictví se v roce 2010 příliš nedařilo a snižovalo tak hodnotu HDP.⁸⁸

Přestože se v roce 2010 česká ekonomika oproti roku 2009 mírně zvedla, v roce 2011 zaznamenala růst pouze o 1,8 %. Tedy menší pokles tempa růstu.⁸⁹ O meziroční růst HDP se postaral vývoj daní z produktů, především tedy spotřební daň z tabákových výrobků. Ty se z důvodu chystaných změn sazeb od 1. ledna 2012 nakupovaly ve velkém jako zásoba pro horší časy. Velkou měrou přispělo k růstu HDP zemědělství, které těžilo z příznivých klimatických podmínek. Avšak stavebnictví opět snížilo hodnotu HDP z důvodu malého množství zakázek. Také zahraniční obchod výrazně pomohl české ekonomice v roce 2011, protože vývoz vzrostl o 11 %, kdežto dovoz pouze o 7,5 %.⁹⁰

Roky 2012 a 2013 se nesly v duchu mírnějšího zakolísání české ekonomiky, kdy se meziroční hodnoty tempa růstu HDP pohybovaly těsně pod nulovou hranicí. V roce 2012 klesalo tempo růstu HDP po všechna čtvrtletí, a to jak meziročně, tak čtvrtletně. To bylo způsobeno klesající domácí poptávkou nejenom domácností po zboží a službách pro konečnou spotřebu, ale také investorů po fixním kapitálu. Výdaje domácností snížily meziročně ve stálých cenách HDP o 3,5 %, fixní kapitál byl nižší meziročně o 1,6 %. Pouze zahraniční obchod zajišťoval po celý rok rostoucí vývoj HDP. V roce 2013 pokleslo tempo růstu HDP o 0,5 %. Na straně poptávky vzrostly meziročně výdaje na konečnou spotřebu, tvorba hrubého kapitálu naopak klesla a v zahraničním obchodě vzrostly ve stálých cenách vývoz i dovoz zboží téměř stejně. Na straně nabídky se hrubá přidaná hodnota také snížila a pomohla tak pozitivně odvětví peněžnictví a pojišťovnictví.

---

⁸⁸ URBÁNEK, Vladimír. ČR - finální revize HDP - ve 4Q +2,6%, za rok 2010 + 2,2%. [cit. 2019-11-29].

Dostupné z: www.kurzy.cz

⁸⁹ GDP growth (annual %) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

⁹⁰ URBÁNEK, Vladimír. ČR - revize zvedla HDP ve 4Q11 na 0,6% r/r, za celý rok 2011 pak na 1,7%. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.kurzy.cz

V běžných cenách dosáhlo HDP v roce 2013 3 881 mld. Kč, tj. o 0,9 % více než v roce 2012, kdy byla hodnota HDP 3 844 mld. Kč.⁹¹

Mezi lety 2014 až 2018 zažila ekonomika vždy stoupající tempo růstu HDP. V roce 2014 byl hlavním zdrojem růstu na straně poptávky zahraniční obchod. Všeobecně všechny složky poptávky měly rostoucí tendenci. Hrubá přidaná hodnota na straně nabídky se rovněž zvýšila. Naopak daně z produktů poklesly. Celkem si v běžných cenách v roce 2014 ekonomika polepšila o 4,4 %, oproti předešlému roku, na 4 267 mld. Kč.⁹² Největší zlepšení tempa růstu HDP za posledních 8 let zaznamenal rok 2015. V tomto roce vzrostlo tempo růstu HDP o 5,3 %. Vysoký podíl na tom měla spotřeba domácností a investiční aktivita. Celkově obě tyto složky domácí poptávky rostly nejvyšším tempem od roku 2007. Hrubá přidaná hodnota se také zvýšila, o 3,8 %. V běžných cenách se HDP v roce 2015 vyšplhalo k 4 477 mld. Kč.⁹³ Pouze o 2,7 % vzrostlo tempo růstu HDP v roce 2016. Svou zásluhu na tom opět měly rostoucí spotřeba domácností a zahraniční poptávka. Saldo zahraničního obchodu zaznamenalo meziroční nárůst v běžných cenách o 67,4 mld. Kč na 347,2 mld. Kč. To je zatím nejvyšší roční přírůstek v historii České republiky. Hrubá přidaná hodnota se zvýšila o 2,1 % proti roku 2015. 4 712,9 mld. Kč tvořilo HDP v běžných cenách v roce 2016.⁹⁴ Tempo růstu HDP za rok 2017 činilo 4,5 %. Na konci tohoto roku se ekonomika začala mírně zrychlovat. Největší podíl na tom měla zahraniční poptávka, spotřeba domácností a investiční aktivita. Také hrubá přidaná hodnota se zvýšila o 4,5 %. V roce 2017 si česká ekonomika přišla na 5 049,9 mld. Kč v běžných cenách.⁹⁵ Posledním rokem je rok 2018, kdy se tempo růstu ekonomiky zvýšilo meziročně o 3,0 %. Pro růst tempa HDP v roce 2018 byla stěžejní tvorba fixního kapitálu, spotřeba domácností, výdaje vládních institucí a zahraniční poptávka. O 3,1 % se zvýšila hrubá přidaná hodnota. Celkem přinesl rok 2018 naší ekonomice 5 310,3 mld. Kč, doposud nejvyšší částku.⁹⁶

---

⁹¹ URBÁNEK, Vladimír. ČR - finální revize vývoje HDP v roce 2013 - pokles o 0,9%. [cit. 2020-01-23].

Dostupné z: www.kurzy.cz

⁹² Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2014. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

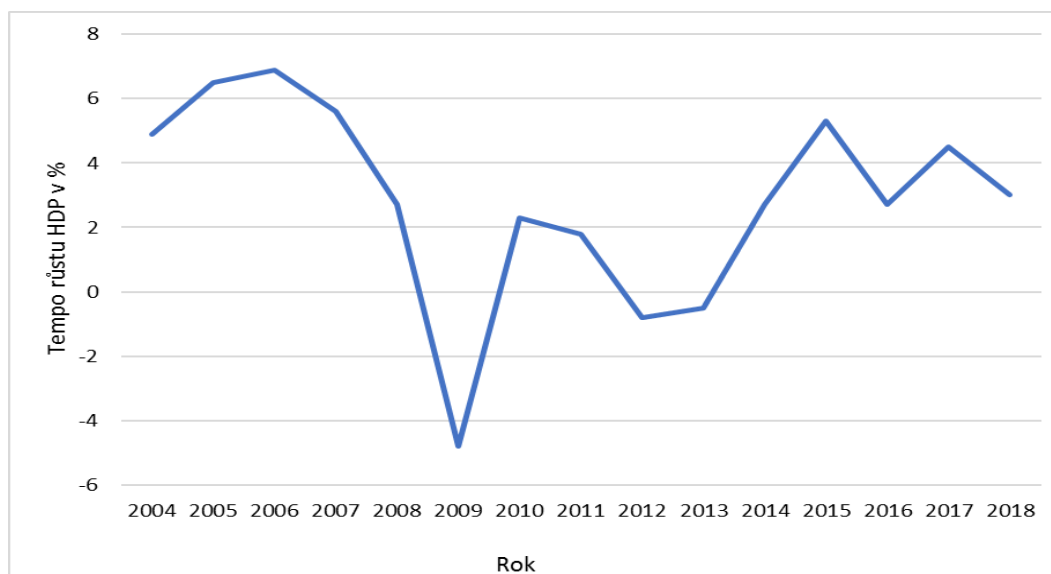
⁹³ GDP (current US\$) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>; Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2015. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

⁹⁴ Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2016. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

⁹⁵ GDP growth (annual %) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>; Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2017. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

⁹⁶ Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2018. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

Obrázek 5: Tempo růstu HDP v ČR

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování.

4.1.2 Inlace

Inlace v roce 2004 činila 2,8 %. Průměrná meziroční míra inflace byla ovlivněna především růstem cen v částech bydlení a potravin a nealkoholických nápojů. V bydlení se jednalo především o užívání družstevních bytů, vodné a stočné a ceny za odvoz odpadků. U potravin došlo ke zvýšení z důvodu nárůstu cen obilovin a pekárenských výrobků z listopadu 2003. Tady ceny v roce 2004 narostly o 10,6 %. Rychlým tempem rostly také ceny v částech pošty a telekomunikace, stravování a ubytování. Ceny zboží v tomto roce vzrostly o 1,3 % a ceny služeb o 5,3 %.⁹⁷

I rok 2005 se nesl ve zvyšování cen v částech bydlení. Jednalo se především o zdražení zemního plynu, elektřiny, tepla a teplé vody a vodného a stočného dohromady. Potraviny a nealkoholické nápoje z roku 2004 nahradil v tom letošním oddíl stravování a ubytování. Tady se jednalo o zvýšení cen za ubytovací služby, zejména ceny za ubytování na vysokoškolských kolejích se zvýšily (z důvodu změn v dotačním systému), a zvýšení cen v závodních jídelnách. Nejvýraznější růst cen nastal v oddílech zdraví a pošty a telekomunikace, kdy se ceny poštovních služeb zvýšily o 14,3 % oproti roku 2004. Ceny

⁹⁷ Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2004. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

zboží vzrostly o 0,8 % a ceny služeb o 3,7 %. Průměrná míra inflace dosáhla v roce 2005 1,9 %, tj. o 0,9 % méně než v předešlém roce.⁹⁸

V letech 2006 a 2007 průměrná meziroční míra inflace dosahovala téměř nepatrného rozdílu. Za rok 2006 to bylo 2,5 %, za rok 2007 2,8 %. Také v těchto letech byly ceny velmi ovlivněny růstem cen v oddílech bydlení a potraviny a nealkoholické nápoje, v roce 2007 pak přibyl ještě oddíl tabáku. Ceny v části bydlení, voda, energie a paliva zaznamenaly v roce 2007 nárůst pouze o 3,4 %, zatímco v roce 2006 o 6,3 %. To bylo způsobeno především opětovným zdražením plynu, elektřiny, tepla a teplé vody. Naopak v roce 2007 poměrně rychlým tempem zdražily ceny potravin a nealkoholických nápojů. Zatímco v roce 2006 dosáhly tyto ceny růstu pouze 0,8 %, v roce 2007 už to bylo 4,7 %. Zasloužily se za to opět pekárenské výrobky a obiloviny, pak také mléko, čerstvé máslo a brambory. Na rozdíl od roku 2006 se v tom následujícím roce promítly velkou měrou do zvyšování spotřebitelských cen také ceny tabáku a alkoholických nápojů, které vzrostly o 10,2 %. Za rok 2006 vzrostly ceny zboží o 2,0 %, ceny služeb o 3,5 %, za rok 2007 pak ceny zboží o 6,5 % a ceny služeb o 3,6 %.⁹⁹

Výrazně vyšší průměrnou míru inflace si vyžádal rok 2008, kdy byla míra inflace 6,3 %. Byla to za posledních 10 let nejvyšší průměrná míra inflace, a jak je již dnes známo, tak také nejvyšší minimálně na dalších 10 let dopředu. V tomto roce se totiž začala v české ekonomice promítat globální finanční krize a ta ovlivnila spoustu faktorů, které jsou pro index spotřebitelských cen důležité. Mezi faktory patřily zejména znatelný nárůst cen potravin, zvýšení sazby DPH z 5 % na 9 % u některého zboží a služeb, zvýšení spotřební daně u tabákových výrobků, zvýšení cen energií a mnohé další. Ceny zboží vzrostly pouze o 1,3 %, kdežto ceny služeb o 7,7 %.¹⁰⁰

Naopak rok 2009 zaznamenal prudký pokles míry inflace o 5,3 % na 1 %. Za tímto propadem stály v té době již „pouze“ dozvuky ekonomické krize. O velký pokles cen se postaraly pohonné hmoty, které klesly o 11,8 % a automobily, jejichž prodej se následkem krize propadl. Také potraviny a nealkoholické nápoje snížily cenovou hladinu. Naopak za růstem cenové hladiny můžeme hledat ceny z oddílu bydlení, kde se zvedly ceny elektřiny,

---

⁹⁸ Inflation, consumer prices (annual %) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>; Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2005. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

⁹⁹ Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2006, prosinec 2007. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

¹⁰⁰ PAZDEROVÁ, Martina. Průměrná míra inflace v roce 2008 dosáhla 6,3 %. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: www.finexpert.e15.cz

vodného, stočného a nájmu. Ceny zboží od roku 2004 poprvé klesly o 0,2 %, naopak ceny služeb byly vyšší o 2,6 %.¹⁰¹

Roky 2010 a 2011 se nesly ve znamení mírného nárůstu inflace. Zatímco rok 2010 vzrostl o 0,5 procentních bodů oproti roku 2009 na 1,5 %, rok 2011 vzrostl pouze o 0,4 % na 1,9 %. I v těchto dvou letech hrály opět důležitou roli ve zvyšování celkové hladiny spotřebitelských cen ceny v části bydlení a v části potravin a nealkoholické nápoje. Zatímco v oddílu bydlení se v roce 2010 se nejvíce zvyšovalo nájemné o 8,4 % a zemní plyn 6,6 %, v roce 2011 se ceny zemního plynu vyhouply na 22,2 % a nájemné se zvýšilo pouze o 4,6 %. Na snižování cenové hladiny měla v obou letech vliv cena oděvů a obuvi.¹⁰²

Rok 2012 zaznamenal za poslední 4 roky, tedy od působení ekonomické krize, nejvyšší hodnotu míry inflace na 3,3 %. Naopak od roku 2013, kdy byla míra inflace 1,4 %, začalo docházet v české ekonomice k mírnému poklesu průměrné míry inflace. V roce 2012 se opět lehce zvýšily ceny v oddíle bydlení a potravin a nealkoholických nápojů, ceny se naopak snižovaly v oddíle pošty a telekomunikace. V tomto roce došlo k růstu cen zboží a služeb shodně o 2,3 %. Nízká hodnota míry inflace v roce 2013 byla způsobena především snižováním cen telefonických a telefaxových služeb a cen mobilních telefonů. V oddíle potravin a nealkoholické nápoje, bydlení, alkoholické nápoje a tabák sice docházelo ke zvyšování cen, ale to bylo tak malé, že na konečnou hladinu spotřebitelských cen nemělo téměř žádný vliv, a proto inflace v tomto roce klesla.¹⁰³

Následující 3 roky, 2014 až 2016, se s roční mírou inflace pohybovaly pod hranicí 1 %. Konkrétně rok 2014 s 0,4 %, 2015 s 0,3 % a 2016 s 0,7 %. V těchto letech nedošlo k téměř žádnému extrémnímu nárůstu či poklesu cen. Ceny v oddíle potravin a nealkoholické nápoje během všech tří let zaznamenaly téměř minimální rozdíl. Naopak ceny v oddíle bydlení měly každý rok jiný vliv. V roce 2014 to byly snižující účinky na cenovou hladinu, v roce 2015 naopak zvyšující vliv cenové hladiny a v roce 2016 rovněž zvyšující.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2009. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

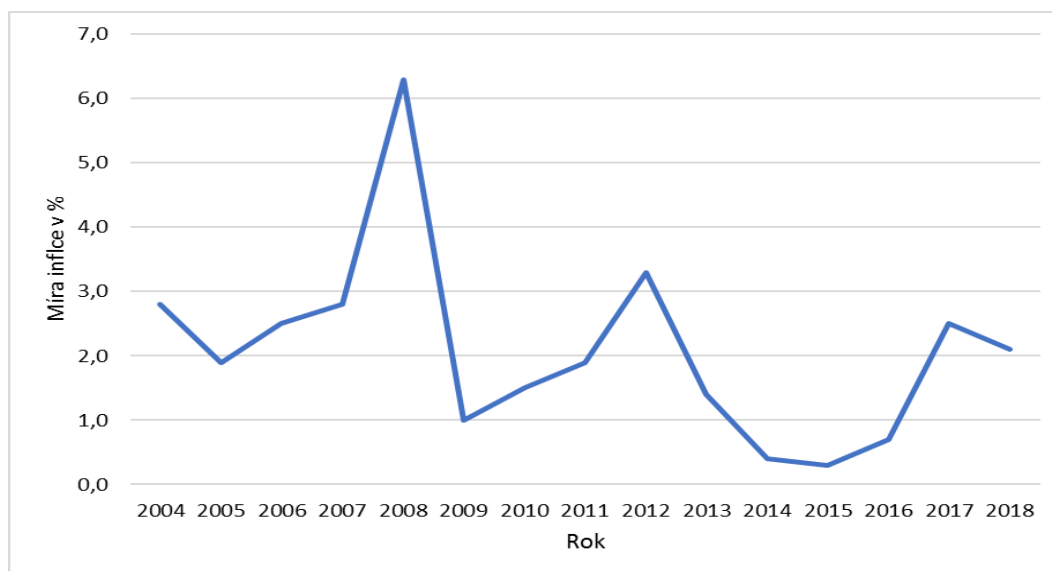
¹⁰² URBÁNEK, Vladimír. ČR - spotřebitelské ceny v prosinci rostly o 0,5 %, průměr 2010 na 1,5%. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: www.kurzy.cz; Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2011. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

¹⁰³ Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2012, prosinec 2013. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

¹⁰⁴ Inflation, consumer prices (annual %) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>; Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2014, prosinec 2015, prosinec 2016. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz

Průměrná roční míra inflace dosáhla 2,5 % a 2,1 %. V roce 2017 podpořilo inflaci především růst cen potravin. Ceny v oddíle potravin a nealkoholických nápojů vzrostly o 5,2 %. Největší zásluhu na tom mělo zdražení pekárenských výrobků a obilovin, mléka, sýrů, vajec a masa. Velkou kauzou bylo také prudké zdražení másla, které se v roce 2017 dostalo až na hranici 60,5 Kč. I to mělo vliv na meziroční zvyšování cenové hladiny. Ale také ceny v oddílech bydlení, energií a dopravy rostly a pomohly tak konečnou míru inflace zvýšit. V roce 2018 pak měly největší podíl na růstu cen především ceny v oddíle bydlení, kde se zvýšilo nájemné, vodné, stočné a elektřina, dále pak v oddělení potravin a nealkoholických nápojů, alkoholických nápojů a tabáku a ceny v dopravě. Ceny zboží vzrostly o 1,6 % a ceny služeb o 3,0 %.¹⁰⁵

Obrázek 6: Míra inflace v ČR

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

4.1.3 Nezaměstnanost

Od roku 2004, kdy byla míra nezaměstnanosti 8,3 %, docházelo až do roku 2008 k postupnému zlepšování míry nezaměstnanosti, tedy k jejímu poklesu. Mezi lety 2004 a 2006 se jednalo pouze o mírný pokles míry nezaměstnanosti. Zásluhu na tom měl především téměř okamžitý nástup absolventů a mladistvých do zaměstnání, protože

¹⁰⁵Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2017. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.czso.cz, Máslo už zase zdražuje. V červnu překonalo hranici 51 korun. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.novinky.cz

zaměstnavatelé o ně projevíli značný zájem z důvodu znalosti cizího jazyka a práce s informačními technologiemi. V roce 2007 byl pokles míry nezaměstnanosti prudšího rázu. Míra nezaměstnanosti se proti uplynulému roku snížila o 1,8 %. To bylo zapříčiněno pokračujícím příznivým ekonomickým vývojem – tj. rostoucím zájmem zaměstnavatelů o nové pracovníky, kdy se tak zvyšuje zaměstnanost, a dále také demografickým vývojem, kdy se na trhu práce střídaly silnější populační ročníky mířící do důchodu, s těmi nově příchozími a tedy slabšími. Za poklesem míry nezaměstnanosti stály jako v předešlých letech také sezónní faktory – tj. zaměstnanost v sezónně orientovaných odvětvích (např. stavebnictví, zemědělství) a ukončování pracovních poměrů na dobu určitou na konci loňského roku.¹⁰⁶

Také v roce 2008 došlo k poměrně velkému poklesu nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti klesla na 4,4 %, tedy o 0,9 % méně než v roce předešlém. Přestože ve světě už naplno vypukla finanční a ekonomická krize, v první polovině roku to na míře nezaměstnanosti nebylo poznat. Naopak míra nezaměstnanosti pokračovala v trendu poklesu z roku 2007. Až ve druhém pololetí došlo nejprve ke stagnaci a poté k mírnému nárůstu nezaměstnanosti, kdy se ekonomická krize projevila také na trhu práce. Následkem krize neměly firmy dostatek zakázek, a tak musely začít na konci roku 2008 propouštět své zaměstnance. To se týkalo především firem v automobilovém a sklářském průmyslu. I v tomto roce se projevily na vývoji nezaměstnanosti sezónní faktory. Ty ale z důvodu ekonomické krize neměly takový vliv jako v předešlých letech.¹⁰⁷

V roce 2009 na trhu práce výrazně klesla nabídka práce, tj. pokles zaměstnanosti a volných pracovních míst, a naopak vzrostla poptávka po práci, tj. nezaměstnanost. To bylo způsobeno světovou hospodářskou krizí, která se na trhu práce začala projevovat již na konci roku 2008. Míra nezaměstnanosti v prvním pololetí roku 2009 nadále rostla. Až v druhé polovině roku se růst nezaměstnanosti částečně zmínil. Míra nezaměstnanosti a počty uchazečů o zaměstnání v evidenci Úřadu práce proti předešlým rokům po celý rok 2009 neustále rostly. Na snížení nezaměstnanosti neměly v tomto roce ani téměř žádný vliv jarní a podzimní měsíce, kdy běžně dochází k pozitivnímu vlivu z důvodu sezónních faktorů. K již zmíněnému propouštění zaměstnanců z automobilového a sklářského

---

¹⁰⁶ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

¹⁰⁷ Czech Republic: Unemployment rate from 1999 to 2019. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: www.statista.com; Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2008. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

průmyslu na konci roku 2008, se v tom letošním přidal zpracovatelský průmysl. Za rok 2009 došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti o 2,3 % na 6,7 %.¹⁰⁸

I v následujícím roce nabídka práce klesala a poptávka naopak stoupala. Jejich tempo se ale oproti roku 2009 zmírnilo. Hospodářská krize, která se na trhu práce projevila na konci roku 2008 a během celého roku 2009, měla dozvuky ještě v prvních měsících roku 2010. Slabé zlepšení míry nezaměstnanosti přišlo spolu se sezónními faktory v jarních měsících, kdy nezaměstnanost výrazným tempem klesla. Ve druhé polovině roku 2010 se nezaměstnanost opět mírně zvýšila z důvodu příchodu nových absolventů škol. Během podzimu se pak nezaměstnanost udržela na poměrně stabilní úrovni. Velký nárůst nezaměstnanosti byl zaznamenán na samém konci roku 2010, v prosinci. To bylo kromě obvyklých sezónních faktorů způsobeno především chystanou legislativní změnou, která měla začít platit od 1.1.2011. Podle této legislativní změny došlo k zpřísnění podmínek nároku na podporu v nezaměstnanosti. To mělo za následek, že se mnoho nezaměstnaných přihlásilo do evidence úřadu práce ještě na konci roku 2010 a tím tak výrazným tempem zvýšili míru nezaměstnanosti nejenom za prosinec, ale také za celý rok. Míra nezaměstnanosti dosáhla v roce 2010 7,3 %. To byla minimálně na dalších 8 let nejvyšší hodnota.¹⁰⁹

V roce 2011 došlo k mírnému poklesu míry nezaměstnanosti, konkrétně o 0,5 % na 6,7 %. Díky zlepšení ekonomické situace v první polovině roku 2011, došlo také na trhu práce k výraznému zlepšení. Nabídka práce se po dvou letech konečně dočkala nárůstu a poptávka po práci naopak začala klesat. V letech 2012 a 2013 byla míra nezaměstnanosti shodná, tedy 7,0 %.¹¹⁰ Tento mírný nárůst se projevil až ve druhém pololetí roku 2012. V prvním pololetí totiž meziroční pokles nezaměstnanosti sice stále pokračoval, ale postupně začal zpomalovat až se nakonec úplně zastavil. Nezaměstnanost začala v druhé polovině roku opět narůstat. Dělo se tak především díky pokračující ekonomické recesi. Ta se projevila také v roce 2013, kdy nezaměstnanost v prvním pololetí stále rostla. Až ve

---

¹⁰⁸ Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>; Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

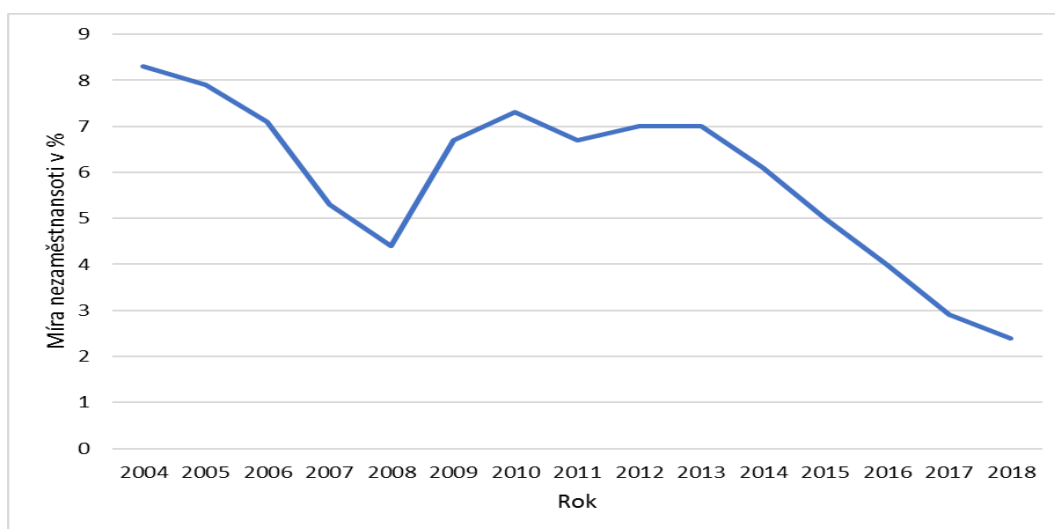
¹⁰⁹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2010. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

¹¹⁰ Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate) - Czech Republic. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

druhé polovině roku došlo ke zpomalování růstu nezaměstnanosti, které reagovalo na postupné zmírňování poklesu HDP.¹¹¹

Od roku 2013, kdy zaznamenala míra nezaměstnanosti 7,0 %, docházelo až do roku 2018 k postupnému snižování míry nezaměstnanosti. V roce 2014 došlo po 6 letech k výraznému zlepšení, kdy míra nezaměstnanosti klesla o 0,9 %. Bylo to způsobeno opožděným vývojem na trhu práce v polovině roku 2014, kdy trh práce reagoval na změnu trendu vývoje ekonomiky – tj. meziroční růst HDP od 4. čtvrtletí 2013. Od 2. pololetí roku 2014 až do konce 1. pololetí 2015 nezaměstnanost nadále klesala, především díky vývoji ekonomické situace v ČR. Ve druhé polovině roku 2015 se pokles nezaměstnanosti začal postupně zpomalovat. I přesto zaznamenala Česká republika pokles míry nezaměstnanosti o 1,1 %. V roce 2016 byl sice pokles nezaměstnanosti o trochu pomalejší než v roce 2015, přesto ale míra nezaměstnanosti klesla o 1 % a dostala se tak během tří let na 4 %. Také rok 2017 se nesl v pokračujícím poklesu nezaměstnanosti, a to o 1,1 %. Bylo to především zásluhou příznivého ekonomického vývoje a růstem poptávky po pracovnících. Od roku 2013 zaznamenal trh práce rozdíl 4,1 % v míře nezaměstnanosti, což je poměrně velký skok a zlepšení. Ani v roce 2018 se trend stálého poklesu míry nezaměstnanosti nezastavil a dostal se tak na rekordně nejnižší hodnotu 2,4 % od vzniku samostatné České republiky.¹¹²

Obrázek 7: Míra nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

¹¹¹ Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011, 2012, 2013. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

¹¹² Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2014, 2015, 2016, 2018. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.portal.mpsv.cz

4.2 USA

Spojené státy americké jsou hospodářsky nejsilnější stát na světě. Přestože má USA nejvyspělejší ekonomiku světa, v žebříčku států světa podle HDP na obyvatele mu patří až 13. místo. HDP v USA je z 77,5 % tvořeno službami, z 20,8 % průmyslem a z 1,6 % zemědělstvím. V roce 2018 bylo tempo růstu HDP 2,9 % a HDP byl 20 500 miliard dolarů. Míra inflace byla 2,4 % a míra nezaměstnanosti 3,9 %.

4.2.1 Hrubý domácí produkt

Tempo růstu HDP mělo od roku 2004 do roku 2009 klesající tendence. V roce 2004 došlo v USA k nejlepšímu tempu růstu za posledních 5 let. A to i přes prudký nárůst cen ropy na počátku roku. Americká ekonomika tuto situaci ustála a ekonomové tak předpovídali i v dalším roce růst HDP. Jak ale vyplývá z grafu, tempo růstu HDP v roce 2005 naopak mírně kleslo o 0,3 %. Mohla za to cenová bublina na nemovitostním trhu, která se na konci roku pomalu dostávala na své maximum. Lidé nebyli schopni a ochotni nakupovat nemovitosti, jejichž ceny byly astronomické. Tím došlo k mírnému zpomalení ekonomiky. V roce 2006 pokleslo tempo růstu HDP o 0,6 % oproti předešlému roku. To bylo způsobeno hypoteční krizí, která následovala po prasknutí cenové bubliny na trhu nemovitostí. Protože poklesly ceny domů a zároveň i jejich prodej, nebyli lidé schopni splácet své hypotéky, a tak se začalo v americké ekonomice vytvářet obrovské množství dluhů, které následně příslušnou ekonomiku zbrzdí. Velký podíl na poklesu tempa růstu HDP v roce 2006 mají také hypoteční banky Freddie Mac a Fannie Mae, které se pádem cen nemovitostí rovněž dostaly do problémů, a nakonec musely být v roce 2008 zachráněny státem.¹¹³

V roce 2007 bylo tempo růstu HDP nižší o 1 %, v roce 2008 dokonce o 2 %, kdy se dostalo do záporných hodnot. Oba tyto roky byly zasaženy finanční krizí, která se do HDP promítla. Velkou ránu dostala americká ekonomika během roku 2007 hned dvakrát. Nejprve v červnu, kdy se do problémů dostala banka Bear Stearns, podruhé pak v srpnu, kdy zkrachovala American Home Mortgage. Obě tyto banky jsou pro americkou ekonomiku nezbytné, a proto se jejich krach promítl také do HDP. V roce 2008 se v USA hroutila jedna banka za druhou. V září zestátnila vláda banky Freddie Mac a Fannie Mae,

---

¹¹³ AMADEO, Kimberly. Fannie Mae Versus Freddie Mac, Their Similarities and Differences. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.thebalance.com

kteře pokrývaly téměř 40 % celkového amerického HDP a jejichž kolaps by měl pro americkou ekonomiku nedozírné následky. Velkou roli v propadu tempa růstu HDP v roce 2008 do záporných hodnot měla také ropa. Ta totiž od konce roku 2007 rostla, až se v červenci 2008 zastavila na 147 USD za barel. A to je velký problém pro jakoukoliv ekonomiku, nejenom tu americkou.¹¹⁴

Od čtvrtého čtvrtletí roku 2007 prošla americká ekonomika výraznou recesí, která se zastavila až ve třetím čtvrtletí roku 2009. Od třetího čtvrtletí začala ekonomika opět růst a představovala tak konec Velké recese.¹¹⁵ Před zlepšujícím se třetím čtvrtletím zažila ale americká ekonomika velkou ránu. V březnu roku 2009 Dow Jones index prudce zasáhl do již probíhající recese, když poklesl o 53,4 % na 6 594 bodů. To byl největší propad od Velké hospodářské krize v roce 1929. V roce 2009 tvořilo HDP 14 449 miliard dolarů. To bylo o 2,5 % méně než v předešlém roce, i přesto, že se americká ekonomika začala od třetího čtvrtletí vzpamatovávat. V prvním a druhém čtvrtletí totiž došlo k poklesu tempa růstu o více než 5 % (poprvé od Velké hospodářské krize). Mezi důvody tak velkého poklesu tempa růstu HDP v první polovině roku patří například pokles obchodních zásob, pokles prodeje automobilů v USA a pokles komerční výstavby. V druhé polovině roku pomohl americké ekonomice výrazně program ekonomického stimulu, který byl schválen v březnu 2009. Také automobilový průmysl se začal pomalu zvedat díky programu Cash for Clunkers.¹¹⁶

V roce 2010 zaznamenala americká ekonomika nárůst tempa růstu HDP o 2,6 %. To bylo poprvé od námi sledovaného roku 2004, kdy tempo růstu HDP začalo opět stoupat. Hlavním důvodem růstu byly výdaje spotřebitelů, které byly nejvyšší od roku 2007, a které se na celkové ekonomické aktivitě USA podílejí více než dvěma třetinami. I přes přetrvávající problémy ve finančním sektoru začaly být pomalu dostupné i úvěry pro firmy. Na růstu ekonomiky měly svůj podíl také vládní výdaje a vývoz. Celkové HDP za rok 2009 bylo 14 992 miliard dolarů.¹¹⁷

Od roku 2010 až po rok 2018 americká ekonomika začala stabilně stoupat a zlepšovat se. V roce 2011 se tempo růstu HDP oproti roku 2010 snížilo o 1 %, přesto ale zaznamenalo

---

¹¹⁴ VITAMVÁSOVÁ, Lucie. Ropa: Ze 148 na 48 USD za barel. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: www.investujeme.cz

¹¹⁵ GDP growth (annual %) - United States. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

¹¹⁶ AMADEO, Kimberly. 2009 GDP Statistics, Growth, and Updates by Quarter. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

¹¹⁷ GDP (current US\$) - USA. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

nárůst tempa růstu HDP o 1,6 %. Za tímto růstem stály opět zvyšující se výdaje spotřebitelů i firem a zahraniční obchod.¹¹⁸ HDP v roce 2011 dosáhl 15 543 miliard dolarů. O 655 milionů USD se zvýšilo HDP v roce 2012, tempo růstu HDP pak o 2,2 %. V roce 2013 expandovala ekonomika USA tempem 1,8 %. Svoji zásluhu na tom měla především osobní spotřeba, zejména výdaje na služby (například zdravotní péče), která do HDP přispívá okolo 70 % a za poslední tři roku vzrostla nejvíce. Také sektor bydlení se začal pozvolna opět stavět na nohy a příznivě zasahovat do tempa růstu HDP. Mezi lety 2014 a 2018 bylo tempo růstu HDP víceméně na stabilní úrovni, vyjma roku 2016, kdy se tempo růstu HDP pohybovalo pouze okolo 1,6 %. Za neustálým růstem HDP v posledních 5 letech stál například zahraniční obchod (především vývoz) a spotřebitelské výdaje. Také trh s bydlením začal opět zlepšovat výkon ekonomiky.¹¹⁹ V roce 2015 byl hlavním tahounem americké ekonomiky automobilový průmysl.¹²⁰ V roce 2016 pak zaznamenalo USA nejpomalejší ekonomický růst za posledních 5 let. To bylo způsobeno silným kurzem dolaru, který snižoval vývoz a také nízkými cenami ropy.¹²¹ V roce 2017 se o růst HDP, mimo spotřebitelské výdaje, zasloužily především vyšší investice podniků do zařízení.¹²² I přes značné problémy (propad akciového trhu, oslabení důležitých zahraničních ekonomik, obchodní válka USA s Čínou a lednové uzavření některých vládních úřadů) v roce 2018 se americké ekonomice povedlo opět zajistit její růst. Za růstem stojí opět spotřebitelské výdaje, ale také obrovský nárůst zásob v podnicích a velký pokles schodku zahraničního obchodu.¹²³ Od roku 2013, kdy bylo HDP 16 785 miliard USD, se hrubý domácí produkt v USA za 5 let zvýšil zhruba o 3 715 miliard USD na 20 500 miliard USD v roce 2018¹²⁴.

---

¹¹⁸ Ekonomika USA roste nejrychleji za poslední rok. HDP vzrostl o 2,5 procenta. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.biznys.ihned.cz

¹¹⁹ Ekonomika USA ve druhém čtvrtletí zrychlila růst na 2,3 procenta. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.e15.cz

¹²⁰ Ekonomika USA zrychluje. Průmysl vzrostl nejsilněji za osm měsíců. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.biznys.ihned.cz

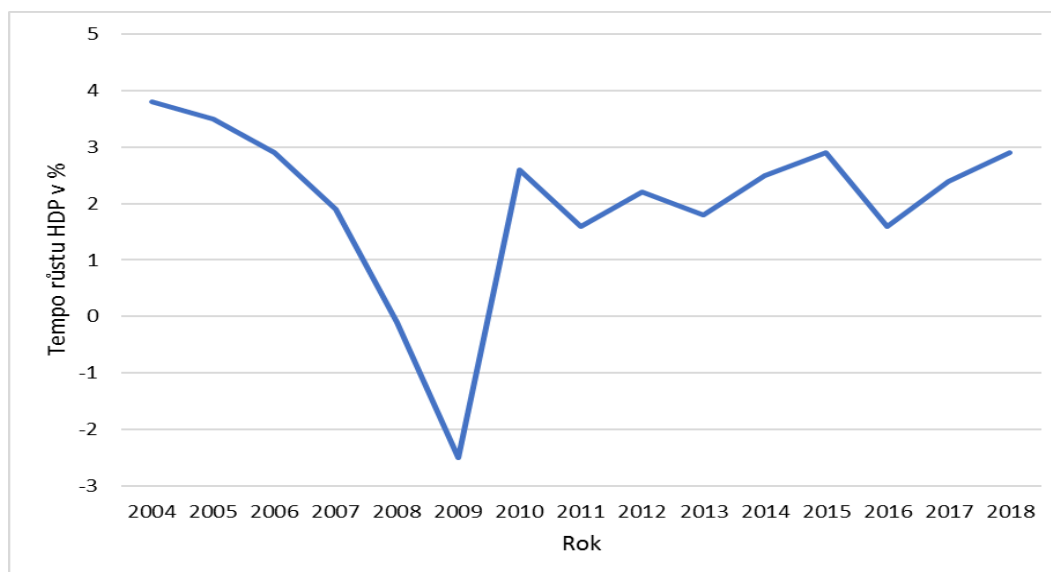
¹²¹ Ekonomika USA pokulhává, ke konci roku 2016 zpomalil růst HDP. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.eurozpravy.cz

¹²² Růst ekonomiky USA prudce zrychlil, přesto nedosahuje hodnot, jaké si stanovil prezident Trump. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.biznys.ihned.cz

¹²³ Americká ekonomika prudce zrychlila na 3,2 procenta, tedy výrazně více, než odhadovali analytici. Trump to považuje za svůj úspěch. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.zahranicni.ihned.cz

¹²⁴ GDP (current US\$) - USA.[cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

Obrázek 8: Tempo růstu HDP v USA

Zdroj: www.countryeconomy.com, vlastní zpracování

4.2.2 Inlace

Míra inflace v roce 2004 dosahovala 2,7 %. Nejvíce se zvýšily ceny za dopravní služby, služby lékařské péče, bydlení, jídlo a energie. V roce 2005 lze zaznamenat nárůst míry inflace o 0,7 % na 3,4 %. Na nárůst inflace měla vliv stejná odvětví jako v roce 2004.¹²⁵ Inflace v roce 2005 byla ovlivněna hurikánem Katrina, který zasáhl USA v srpnu 2005 a také novým zákonem o bankrotu.¹²⁶ K nepatrnému poklesu míry inflace došlo v roce 2006, kdy se míra inflace snížila o 0,2 %. O 11 % se v tomto roce zvýšily ceny energií, dále se pak opět zdražily ceny za bydlení, služby lékařské péče a zboží zdravotní péče. Naopak nová auta svou cenu snížila a pomohla tak ke snížení inflace.¹²⁷ Na inflaci měl také vliv nový předseda FEDu Ben Bernanke, který byl do úřadu nominován místo stávajícího předsedy Alana Greenspana, který se špatně rozhodl v dobách recese a jeho rozhodnutí uvolnit monetární politiku dostalo USA postupně do hypoteční krize. Ben Bernanke byl tedy jmenován na jeho místo, aby pomohl americké ekonomice se opět nastartovat. Pomohla mu k tomu především jeho víra v cílení inflace. Bernanke vytvořil

¹²⁵ U.S. Inflation Rate, \$1 in 2005 to 2019. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.in2013dollars.com

¹²⁶ AMADEO, Kimberly. US Inflation Rate by Year from 1929 to 2020. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

¹²⁷ U.S. Inflation Rate, \$1 in 2006 to 2019. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.in2013dollars.com

spoustu inovativních nástrojů FEDu, kterými se o rok později snažil zabránit bankovní krizi.¹²⁸

I v roce 2007 se míra inflace opět mírně snížila, konkrétně o 0,4 % proti předešlému roku. Tento pokles je možné přičíst finanční krizi, která v tomto roce vypukla a zasáhla celé USA. Nejvíce podražily ceny za služby lékařské péče, dopravní služby, potravin a bydlení. Naopak ceny energií slabě poklesly. Přestože finanční krize působila i nadále v roce 2008, míra inflace se zvedla na 3,8 %, tedy o celé 1 %. To je téměř dvojnásobek toho, co si dal za cíl FED. FED, stejně jako další centrální banky, si stanovilo za cíl inflaci v hodnotě 2 %. Pokud by byla míra inflace dlouhodobě vyšší, ovlivnila by negativně schopnost veřejnosti dělat dlouhodobá finanční rozhodnutí. Naopak pokud by byla míra inflace dlouhodobě nižší vedlo by to k deflaci a došlo by k oslabení ekonomiky s poklesem mezd a nutným dalším zásahem do hospodářské politiky. Jak je v práci již zmíněno, roční míra inflace v roce 2008 byla v průměru 3,8 %, v některých měsících ale dosáhla až 5,6 %. To byly nejvyšší hodnoty za posledních 17 let. Nejvýraznější zvýšení cen proběhlo u stejných položek jako v roce 2007.¹²⁹

Poté, co se akciový trh v roce 2009 propadl a USA se již dva roky nacházelo ve Velké recesi, zaznamenala americká ekonomika období deflace. To znamená, že ekonomika zažila prudký propad týkající se míry inflace. Celková míra inflace za rok 2009 byla sice -0,4 %, některé hodnoty inflace se ale pohybovaly až okolo -2,1 %.¹³⁰ Na inflaci měl také svůj vliv schválený Zákon o zotavení a reinvestování z tohoto roku, který byl fiskálními stimuly, které pomohly ukončit Velkou recesi. V roce 2009 se zvyšování cen téměř nekonalo, naopak se velice snížily ceny energií a ojetých automobilů, které stáhly hodnoty inflace směrem dolů.¹³¹

Míra inflace se mezi lety 2010 až 2018 téměř neustále měnila, protože se USA snažilo dostat z finanční krize. Zatímco v roce 2010 stoupla roční míra inflace na 1,6 %, v roce 2011 už to byl dvojnásobek. V roce 2010, stejně jako v roce 2011, nejvíce podražilo bydlení a služby za zdravotní péči. Naopak ceny energií v roce 2011 výrazně klesly. Na

---

¹²⁸ AMADEO, Kimberly. Federal Reserve Chairman Ben Bernanke. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

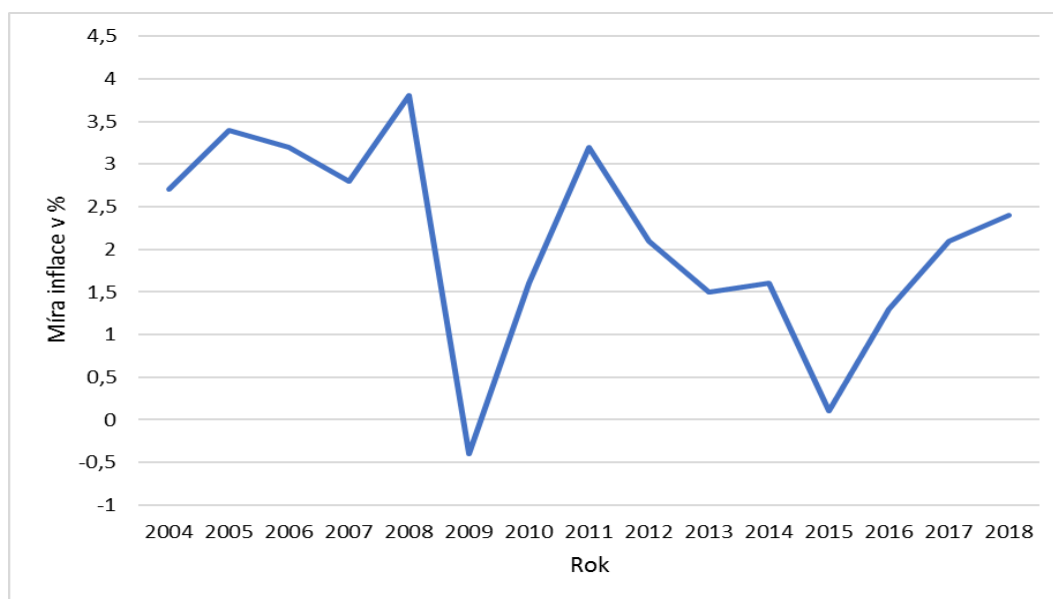
¹²⁹ U.S. Inflation Rate, \$1 in 2007 to 2019. [cit. 2019-11-29]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.in2013dollars.com

¹³⁰ History Of U.S. Inflation Since The 2008 Financial Crisis. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.shelvingrock.com

¹³¹ AMADEO, Kimberly. Obama's Stimulus Package and How Well It Worked. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

inflaci v roce 2011 měla vliv dluhová krize, která USA zasáhla. Nejhorší v průběhu těchto 8 let na tom byl rok 2015, kdy se roční míra inflace pohybovala okolo 0,1 %. V roce 2018 byla inflace poháněna především cenami pohonných hmot a nárůstem cen v oblasti bydlení.¹³²

Obrázek 9: Míra inflace v USA

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

4.2.3 Nezaměstnanost

Se zvyšujícím se tempem růstu HDP a mírou inflace začala míra nezaměstnanosti od roku 2002 klesat. Jak vyplývá z grafu, od roku 2004 do roku 2007 se míra nezaměstnanosti snižovala. Za tyto tři roky se míra nezaměstnanosti dohromady snížila téměř o 1 %. Na nezaměstnanost v roce 2005, kdy byla míra nezaměstnanosti 5,1 %, mělo vliv přijetí zákona o předcházení zneužití bankrotu. Tento zákon se snaží mimo jiné stěžovat některým spotřebitelům podání konkurzu podle kapitoly 7 Zákoníku o bankrotu. Tento nový zákon byl vytvořen z toho důvodu, aby se lidé nedostávali do bankrotu, když existují i jiná řešení. Zároveň se tím chránil také stát, který pak lidi v bankrotu financuje. Aby mohli lidé po tomto usnesení požádat o bankrot, museli žadatelé platit své daně minimálně

¹³² Inflation, consumer prices (annual %) - United States [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

4 roky před podáním žádosti o bankrot.¹³³ Následkem toho začali lidé hledat práci, aby byli schopni daně splácet a měli případně možnost o bankrot v budoucnosti požádat. Díky tomu míra nezaměstnanosti klesla. Naopak díky hurikánu Katrina, který udeřil v tom samém roce, míra nezaměstnanosti mírně vzrostla. Ve výsledku se jednalo o snížení míry nezaměstnanosti o 0,4 % oproti roku 2004.¹³⁴

V roce 2006 klesla roční míra nezaměstnanosti na 4,6 %, kde se udržela i v roce nadcházejícím. To byla nejnižší hodnota až do roku 2017. Jak je známo z předešlých řádků, USA se od roku 2007 nacházelo ve Velké recesi. A právě jedním z nejuznávanějších ukazatelů recese je vyšší nezaměstnanost. Ta také od roku 2008 začala velmi rychle růst a zastavila se až na téměř 10 % v roce 2010. V prosinci 2007 byla míra nezaměstnanosti 5 %. Nad hranicí 5 % byla míra nezaměstnanosti po 30 měsících. V roce 2008 už byla roční míra nezaměstnanosti 5,8 % a dál stoupala. O práci přišlo nejvíce lidí od roku 1945. Mohla za to finanční krize, která byla součástí Velké recese. V roce 2008 se minimální mzda pohybovala okolo 6,55 dolarů. V roce 2009 souvisely s nezaměstnaností dvě události. První z nich je zavedení Zákona o zotavení a reinvestování, druhá pak prodloužení dávek v nezaměstnanosti. Ty měly za úkol podpořit lidi bez práce v období recese, kdy docházelo k hromadnému propouštění a pracovních míst bylo málo.¹³⁵ Na konci recese, v červnu 2009, dosáhla míra nezaměstnanosti 9,5 %. Ale i měsíce po recesi dosahovala sazba nezaměstnanosti 10 % (říjen 2009). Oproti jiným recesím byla tato ve znamení mnohem vyššího podílu dlouhodobě nezaměstnaných (lidé, kteří jsou nezaměstnaní po dobu 27 týdnů a déle).¹³⁶

Rok 2010 zaznamenal nejvyšší míru nezaměstnanosti od 80. let 20. století. Od té chvíle začala nezaměstnanost opět klesat. Od začátku hospodářské recese v prosinci 2007 přišla americká ekonomika do března 2010 o 8,36 milionů pracovních míst.¹³⁷ Za postupným růstem zaměstnanosti stály v roce 2011 především soukromé firmy, které pro nezaměstnané vytvořily více pracovních míst než stát. I přesto, že v roce 2012 míra nezaměstnanosti klesla o 0,8 %, čelilo USA největšímu počtu chudých lidí za posledních

---

¹³³ AMADEO, Kimberly. Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

¹³⁴ AMADEO, Kimberly. Unemployment Rate by Year Since 1929 Compared to Inflation and GDP. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

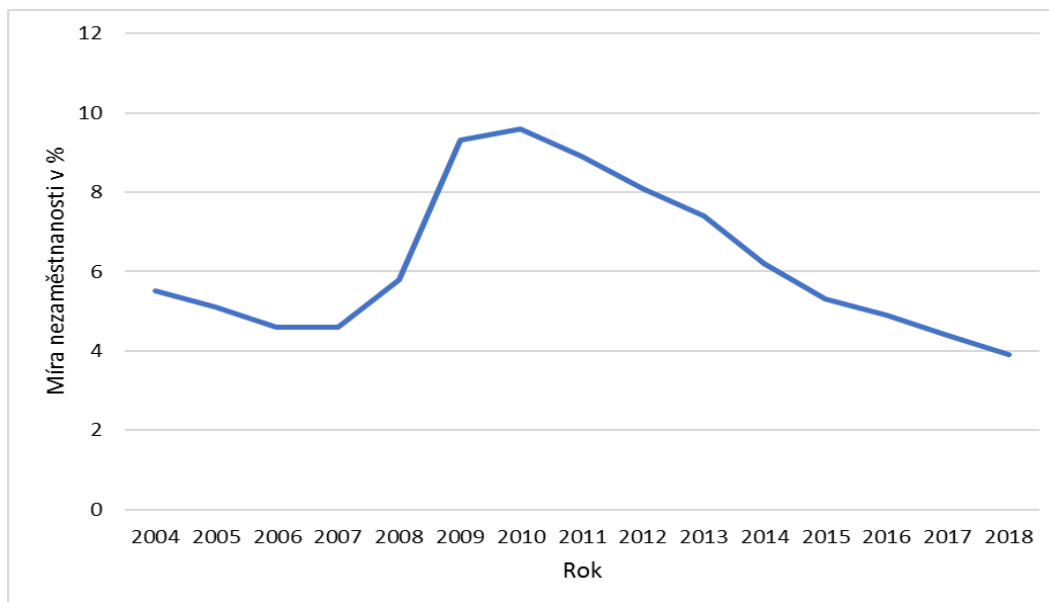
¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ *The Recession of 2007–2009*. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.bls.gov

¹³⁷ Krutá zima zmrazila v USA nečekaně i nezaměstnanost. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.byznys.ihned.cz

51 let. Pod hranicí chudoby žilo v roce 2009 14,3 % obyvatel. Od roku 2016 se začala nezaměstnanost dostávat na předkrizové hodnoty až v roce 2018 dosáhla nezaměstnanost v USA nejnižší hodnoty za posledních 49 let.¹³⁸

Obrázek 10: Nezaměstnanost v USA

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

4.3 Německo

Německá ekonomika je nejvyspělejší ekonomikou v celé Evropě a čtvrtá největší na světě. Její HDP v roce 2018 bylo 3 386 miliard EUR a tempo růstu HDP 1,5 %. V Německu má podíl na HDP z 70 % služby, z 29 % průmysl a z 1 % zemědělství. Míra nezaměstnanosti v roce 2018 byla 3,4 % a míra inflace 1,9 %.

4.3.1 Hrubý domácí produkt

Mezi lety 2002 až 2003 zažila německá ekonomika poměrně velkou stagnaci v tempu růstu HDP, proto se od roku 2004 očekávalo zlepšení této situace, a to především díky poptávce ze zahraničí.¹³⁹ Německá ekonomika je z velké části závislá na průmyslu. Průmysl bez stavebnictví představuje více než čtvrtinu z celkové německé ekonomiky. Především pak

¹³⁸ Nezaměstnanost v USA klesla na 3,6 procenta, je nejnižší od roku 1969. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.zahranicni.idnes.cz

¹³⁹ Economic developments of the Netherlands and Germany differ from eurozone. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.cbs.nl

motorová vozidla, stroje a chemické výrobky patří mezi nejdůležitější exportní položky Německa.¹⁴⁰ Od roku 2000 přispěla osobní spotřeba k ekonomickému růstu jen velmi málo, zatímco vývoz hrál stále důležitější roli. Mírné zlepšení v roce 2004 přeci jen přišlo a tempo růstu HDP vzrostlo o 1,2 %. Celkové HDP v Německu činilo v roce 2004 2,819 milionů dolarů. V roce 2005 německá ekonomika zpomalila a zaznamenala tak nejnižší růst od roku 2001. Bylo to způsobeno malým vývozem, který nebyl schopen vyrovnat pomalý domácí růst. Proto stejně jako v roce 2004 vedl vývoz jen k malému růstu HDP. HDP v roce 2005 bylo 2,861 milionů dolarů.¹⁴¹ Rok 2006 zaznamenal velké zvýšení tempa růstu HDP, konkrétně o 3,8 %. Na takto vysokém nárůstu se podílel z velké části zahraniční vývoz, ale přispěly k tomu také rostoucí investice, zvýšená průmyslová výroba a velké nákupy před koncem roku z důvodu zvýšení daně z obrátu. HDP za rok 2006 se vyšplhalo k 3,002 milionům USD.¹⁴²

Za 10 let před velkou recesí, tedy v letech 1999 až 2008, vzrostlo německé tempo růstu HDP v průměru za rok o 1,6 %. V roce 2007 ještě německá ekonomika nebyla tolik zasažena blížící se ekonomickou krizí. Proto také vzrostlo tempo růstu HDP o 3 %, oproti předešlému roku ale kleslo o 0,8 %, a celkové HDP bylo 3,44 milionů USD. V roce 2008 se už i v Německu projevila ekonomická krize, která zasáhla celou Evropu. Růst německé ekonomiky byl v tomto roce pouze o 1 %. To bylo způsobeno třemi důvody. Za prvé to byla modernizace východního Německa, která stála zpočátku 70 miliard USD ročně. Do roku 2008 tak klesly výdaje na 12 miliard dolarů. Za druhé pokles tempa růstu HDP ovlivnila vysoká nezaměstnanost (9,5 %) a stárnoucí populace (20 % lidí bylo ve věku 65+). To pro německou ekonomiku znamenalo čerpání ze svého fondu sociálního zabezpečení rychleji, než k němu může přispět prostřednictvím daní ze mzdy. Za třetí se Německu povedlo dostat svůj rozpočtový schodek pod 3 % HDP, jak to stanovila EU.¹⁴³ Německou ekonomiku, která je na vývozu velmi závislá, velice zasáhl kolaps Lehman Brothers v září 2008. Za rok 2008 tvořilo HDP 3,752 milionů USD.¹⁴⁴

Velký šok a následky ekonomické globální krize zažila německá ekonomika v roce 2009. Tempo růstu HDP kleslo o 5,7 %. To byl největší roční pokles produkce v Německu od

---

¹⁴⁰ GDP in Germany. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.focus-economics.com

¹⁴¹ Germany economy slows in 2005. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.marketwatch.com

¹⁴² German Economy Surged Faster Than Expected in 2006. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.dw.com

¹⁴³ AMADEO, Kimberly. Germany's Economy, Its Successes and Challenges. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.thebalance.com

¹⁴⁴ GDP (current US\$) – Germany. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

druhé světové války. Zahraniční obchod, který byl v předešlých letech hlavním tahounem německé ekonomiky, zpomalil hospodářský vývoj v roce 2009.¹⁴⁵ Za takto velkým poklesem nestála pouze zpomalující poptávka po německém vývozu, ale také pokračující opatrnost mezi německými spotřebiteli a výrazný pokles investic. Vláda proto zasáhla pomocí fiskálních stimulů, které měly německou ekonomiku opět nastartovat. Protože je německá ekonomika velice otevřená, mají jakékoliv její problémy dopad i na ostatní ekonomiky v EU. Čím déle tedy budou přetrvávat globální šoky v německé ekonomice, tím závažnější a déle trvající pokles bude. Jakmile tedy Německo zaznamená dlouhodobý nízký růst v ekonomice, je velká pravděpodobnost, že se to díky úzkým hospodářským a finančním vazbám rychle přenesou na další ekonomiky minimálně ve střední Evropě. Obzvláště silné německé hospodářské vazby na střední Evropu jsou pak prostřednictvím přímých zahraničních investic, obchodu a dceřiných společností. Z důvodu tak velkého poklesu tempa růstu HDP pokleslo i celkové HDP v Německu na 3,418 milionů dolarů.¹⁴⁶ Rok 2010 znamenal pro německou ekonomiku veliké zlepšení. Od roku 1990, kdy došlo k sjednocení Německa, zaznamenala ekonomika nejrychlejší růst, konkrétně o 4,2 %. To se povedlo nejenom díky vývozu na daleký východ, ale také díky stoupajícím investicím podniků a výdajů domácností.¹⁴⁷ Také pro Českou republiku bylo oživení německé ekonomiky velice důležité. Jak je řečeno o pár řádků výš, s německou ekonomikou je provázána spousta dalších ekonomik, včetně té české. Česká ekonomika je na té německé velice závislá, protože Německo představuje asi třetinu veškerého exportu z České republiky. Například v listopadu 2010 představoval export z Německa 76,8 miliard Kč.¹⁴⁸ I přes velký nárůst tempa růstu představovalo celkové HDP téměř stejnou hodnotu jako za rok 2009, tedy 3,417 milionů dolarů.¹⁴⁹

Také rok 2011 se nesl ve znamení zvýšení tempa růstu HDP o 3,9 % a HDP bylo 3,758 milionů USD. Naopak roky 2012 a 2013 zaznamenaly stagnaci a velké zpomalení ekonomiky. V roce 2012 vzrostla německá ekonomika pouze o 0,7 %, což je výrazný pokles proti předešlému roku, a udržela si ho i v roce následujícím. Bylo to způsobeno

---

¹⁴⁵ German economy suffered worst postwar slump in 2009. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.theguardian.com

¹⁴⁶ IMF Survey: Germany Faces Extended Downturn Despite Stimulus. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.imf.org

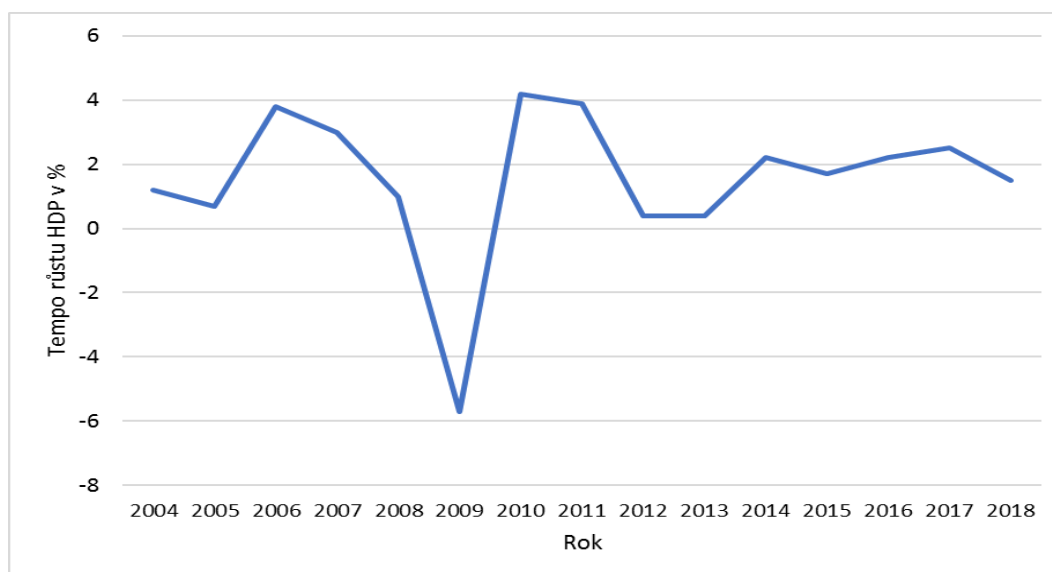
¹⁴⁷ Germany enjoys strongest economic growth since reunification. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.theguardian.com

¹⁴⁸ Německo mává krizi, ekonomika rostla nejvíc za 20 let. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.zpravy.aktualne.cz

¹⁴⁹ GDP (current US\$) - Germany. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

hlavně snížením exportu, který v předešlých letech ekonomiku výrazně vyzdvihl. Mezi lety 2014 až 2018 se tempo růstu HDP pohybovalo mezi 1,5 – 2,5 %. V roce 2014 se tempo růstu HDP zvýšilo o 1,5 %, i přes celosvětové krize a konflikty. Za nárůstem opět stál zvyšující se vývoz, ochota spotřebitelů více nakupovat a společností investovat.¹⁵⁰ HDP v roce 2014 přineslo Německu 3,891 milionů USD. Na růstu HDP v roce 2015 se kromě vysokých soukromých spotřeb podílely také vládní výdaje, které kompenzovaly slabší zahraniční obchod.¹⁵¹ V roce 2017 dosáhlo Německo zvýšení tempa růstu HDP o 2,5 %. To bylo nejvíce od roku 2011, kdy se dostalo z následků světové finanční krize. Nárůst o 2,5 % byl způsoben opět spotřebiteli a jejich ochotou utrácet své peníze, pak také zvýšenými investicemi mnoha společností a silnou globální ekonomikou, který zvyšuje poptávku po výrobcích „Made in Germany“. V roce 2017 přispělo HDP do německé kasy 3, 677 milionů dolarů.¹⁵²

Obrázek 11: Tempo růstu HDP v Německu

Zdroj: www.countryeconomy.com, vlastní zpracování

4.3.2 Inlace

Jak je možné vidět z grafu, míra inflace se v Německu mezi lety 2004 až 2006 držela na téměř stejné hladině, okolo 1,5 %. Míra inflace se v Německu, stejně jako v mnoha dalších

¹⁵⁰ Deutsche Wirtschaft wächst um 1,5 Prozent. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.spiegel.de

¹⁵¹ Deutsche Wirtschaft wächst 2015 um 1,7 Prozent. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.spiegel.de

¹⁵² Deutsche Wirtschaft wächst um 2,2 Prozent. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.spiegel.de

státech, vypočítá měsíčně na základě indexu spotřebitelských cen. Index spotřebitelských cen je pak založen na nákupním koši, který je rozdělen do dvanácti tzv. oddělení (např. potraviny, volný čas, náklady na bydlení apod.). Například v roce 2005 se na indexu spotřebitelských cen podílely nejvíce 4 oddělení. S 30,8 % to bylo oddělení byt, voda, elektřina, plyn a jiná paliva, s 13,2 % oddělení provoz, s 11,6 % oddělení volný čas, zábava a kultura a s 10,4 % oddělení jídlo a nealkoholické nápoje. Naopak úplným minimem se do indexu spotřebitelských cen promítlo vzdělání (0,7 %).¹⁵³

Až v roce 2007, s příchodem finanční krize, překonala míra inflace 2% hranici, kdy se dostala na 2,3 %. To bylo způsobeno především neočekávanými cenami energií a potravin, které prudce vzrostly. Naopak posílení eura vůči americkému dolaru napomohlo k utlumení dovozních cen (především rostoucích cen ropy) a to vedlo k mírnému snížení celkové inflace. Na zvýšení inflace se také podílelo zvýšení sazby daně z přidané hodnoty o 3 % k 1. lednu 2007. Přestože ekonomové počítali kvůli zvýšení sazby DPH s nárůstem inflace, nebyl dopad na celkovou inflaci tak velký, jak se očekávalo, protože mnoho podniků zavedlo zvýšení cen už v roce 2006. Spotřebitelské ceny se za celý rok zvýšily v průměru o 2,3 %.¹⁵⁴

Hodnota 2,9 %, na kterou se míra inflace vyšplhala během roku 2008 byla vrcholem rostoucí inflace a zároveň nejvyšší od roku 1994. Za velkým nárůstem inflace, přes 3 %, v první polovině roku 2008 stály opět narůstající ceny v potravinách a energiích. Nejvyšší míru inflace zaznamenaly měsíce červen a červenec, kdy byla míra inflace shodná 3,3 %. Naopak prudký pokles ceny ropy na konci roku snížil inflaci v posledních měsících tohoto roku pod dvouprocentní hranici a konečná roční míra inflace se tak dostala „pouze“ na 2,6 %. V průběhu roku 2008 vzrostly spotřebitelské ceny o 1,1 %.¹⁵⁵

Rok 2009 byl proti předchozím čtyřem vyznačen velmi nízkou inflací. Jako následek hospodářské krize došlo v roce 2009 k velkému poklesu cen zemědělských komodit. Díky tomu byly potraviny znatelně levnější. Kromě snížení zemědělských komodit docházelo dále ke snižování cen ropy, které vedly opět k nižší inflaci. Ta dosáhla 0,3 %, což byla nejnižší hodnota od roku 1987.¹⁵⁶ Ke konci roku se ale ceny ropy začaly zvedat a tím se také mírně zvýšila celková roční míra inflace téhož roku. Klesající produkce spolu

---

¹⁵³ Inflation Deutschland. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.gold.de

¹⁵⁴ IMF Survey: German Inflation Should Not Cause Major Worries. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.imf.org

¹⁵⁵ *Inflationrate.com*. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.inflationrate.com

¹⁵⁶ Entwicklung der Inflationsrate in Deutschland. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.gevestor.de

s rostoucí nezaměstnaností jako důsledek hospodářské krize ovšem znamenaly, že toto zvýšení cen bylo možné přenést na spotřebitele pouze z části, a to pak zabránilo příliš vysoké roční míře inflace.¹⁵⁷ Cena jednoho barelu ropy klesla na 35 USD z důvodu klesající poptávky jako následek globální recese. V létě roku 2008 se ceny barelu ropy pohybovalo okolo 150 USD. Spolu s klesající cenou ropy klesaly také ceny benzínu, nafty a topného oleje.¹⁵⁸

Pomalý růst inflace, který započal v roce 2009, pokračoval i v roce následujícím, kdy roční míra inflace překročila jen zlehka 1 %. Přestože němečtí ekonomové mluví o historicky podprůměrné míře inflace, v porovnání s předchozím rokem míra inflace prudce vzrostla. Spotřebitelé si v tomto roce připlatili za palivo a topný olej, zeleninu, ovoce a tabák. Až rok 2011 opět přinesl roční míru inflace přes 2 %, konkrétně 2,1 %. Za nárůstem míry inflace stály opět ceny energií a mnohonásobně dražší potraviny než v předchozích letech. Například cena kávy se za rok 2011 zvýšila o téměř 18 %. Celkově lze říct, že zboží mělo vyšší cenu než služby. Především spotřební materiál, tedy oběžné zásoby, se vykazoval vyššími cenami než dlouhodobý majetek, u kterého naopak ceny klesaly.¹⁵⁹

Rok 2012 byl prvním rokem, který vedl opět ke klesání roční míry inflace v Německu. V tomto roce činila míra inflace rovná 2 %. Přesto, že celková míra inflace činila o 0,1 % méně než v předešlém roce, ceny potravin a náklady na energie nadále stoupaly. Jinak tomu nebylo ani v roce 2013, kdy ale celková roční míra inflace opět poklesla, na 1,5 %. Klesající tendence míry inflace pokračovaly i v letech 2014 a 2015, kdy dosáhly pouze 0,9 % a 0,3 %. V roce 2016 došlo po čtyřech letech k mírnému nárůstu o 0,2 %. Míra inflace v roce 2017 oproti předešlému roku prudce vzrostla na 1,8 %. Za tímto nárůstem stály ceny energií, které po třech letech vzrostly. K růstu inflace napomohl také růst cen potravin. Také rok 2018 se nesl v růstu míry inflace, kdy byla její hodnota těsně pod dvouprocentní hranicí.¹⁶⁰

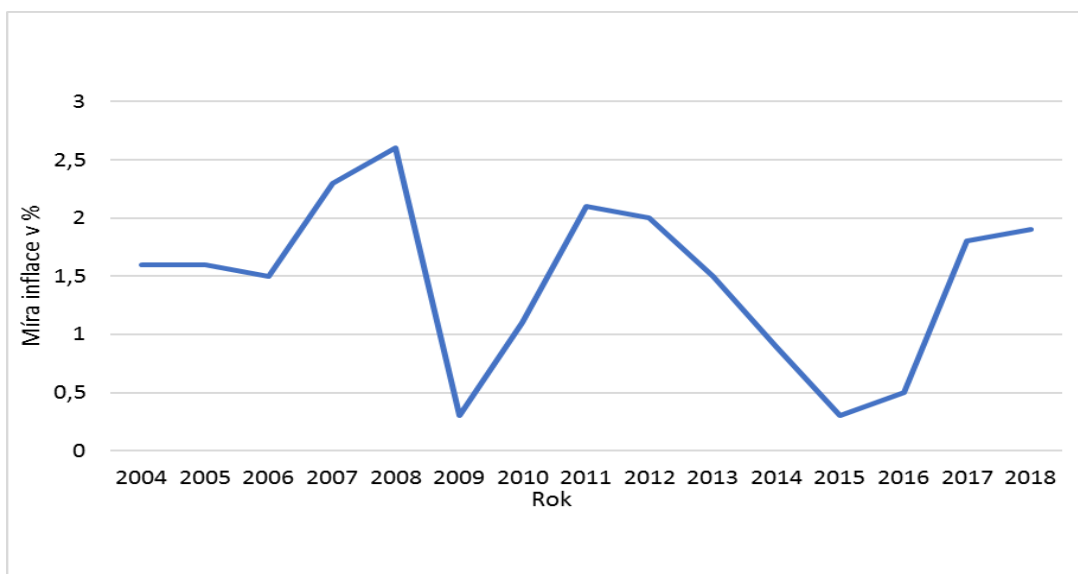
¹⁵⁷ *Inflationrate.com*. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.inflationrate.com

¹⁵⁸ 2009 war das Jahr stabiler Preise. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.zeit.de

¹⁵⁹ *Inflationrate.com*. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.inflationrate.com

¹⁶⁰ Tabelle der Inflationsrate. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.zinsen-berechnen.de

Obrázek 12: Míra inflace v Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

4.3.3 Nezaměstnanost

V roce 2004 byla míra nezaměstnanosti v Německu 10,8 %. A to i navzdory tzv. Hartz reformám, které měly za cíl zlepšit vytváření politiky trhu práce v Německu. Počet nezaměstnaných byl 4 464 200 lidí. Míra nezaměstnanosti byla na západě 8,7 % a na východě 18,5 procenta. Přestože Německo bylo sjednoceno už v roce 1990, rozdíly na východě a západě země byly na trhu práce neustále patrné. Ekonomové se v tomto roce domnívali, že se jedná o nejvyšší míru nezaměstnanosti od znovusjednocení.¹⁶¹ To se ale mýlili, protože rok 2005 zaznamenal ještě větší míru nezaměstnanosti než rok 2004. Už na konci ledna dosáhl počet nezaměstnaných 5 037 000. To bylo poprvé od druhé světové války, kdy Německo překonalo 5 milionovou hranici nezaměstnaných. Z více jak půl milionu nově nezaměstnaných lidí během jednoho měsíce bylo okolo 200 000 lidí bez práce kvůli reformě Hartz 4. Celkově do konce ledna roku 2005 nepřinesly Hartz reformy téměř žádné zlepšení na trhu práce. Mnoho velkých německých firem i nadále masivně propouštělo své zaměstnance. Jednalo se například o T-Mobile, kde se mělo v následujících dvou letech jen v Německu uvolnit až 1 200 pracovních míst, dále pak o automobilku VW, která by mohla do budoucna propustit až 4 000 lidí, Siemens, který

¹⁶¹ Höchste Jahresarbeitslosigkeit seit der Wiedervereinigung. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.spiegel.de

sníží pracovní místa až o 1 350 a mnoho dalších větších i menších firem.¹⁶² Hlavním důvodem, proč nezaměstnanost tak rapidně stoupala bylo sloučení podpory v nezaměstnanosti a sociální pomoci – neboli tzv. Hartz reformy. Ty v té době ještě nefungovaly takovým způsobem, jakým měly, a proto nezaměstnanost rostla místo aby klesala. Ale již ve druhé polovině roku 2005 se nezaměstnanost začala snižovat díky hospodářskému oživení, které mělo velký dopad na trh práce. Přesto ale míra nezaměstnanosti v roce 2005 zaznamenala nejvyšší hodnotu od znovusjednocení Německa.¹⁶³

Od roku 2006 až do 2018 docházelo k pravidelnému snižování míry inflace. Poptávka po práci a mírný pokles nabídky práce v roce 2006 výrazně snížily nezaměstnanost. Průměrný roční počet nezaměstnaných byl 4,49 milionů lidí a míra nezaměstnanosti 10,3 %. Od roku 2006 do roku 2007 se počet nezaměstnaných snížil přibližně o 730 000 na 3,76 milionů lidí. To byl největší absolutní pokles od roku 1950. Míra nezaměstnanosti v roce 2007 klesla o 1,6 % na 8,7 %. To bylo kromě dobré ekonomiky způsobeno také růstem zaměstnanosti. Od roku 2007 do roku 2008 nezaměstnanost opět klesla, a to o zhruba půl milionu lidí, tedy o 13,3 %. Míra nezaměstnanosti v roce 2008 byla 7,5 %, což je o 1,2 % méně než v předešlém roce. Finanční a hospodářská krize, která v té době zasáhla téměř celou Evropu včetně Německa, se na německém trhu práce příliš neprojevila. Výjimkou je pouze jednorázový nárůst počtu nezaměstnaných o zhruba 175 000 mezi lety 2008 až 2009 v západním Německu.¹⁶⁴ V roce 2009 došlo k mírnému nárůstu míry nezaměstnanosti, konkrétně o 0,5 %. Vzhledem k tomu, že probíhala ekonomická recese, je velice obdivuhodné, že se nezaměstnanost zvýšila pouze minimálně. Za tím stojí nejspíše fiskální stimul kancléřky Angely Merkelové, která v prosinci 2009 prodloužila program vyplácení odměn za zkrácený pracovní úvazek.¹⁶⁵

V roce 2010 už ale míra nezaměstnanosti opět klesala. Proti roku 2010 klesla míra nezaměstnanosti o 1,2 %. Rok 2011 byl pro německý trh práce úspěšný. Počet nezaměstnaných se snížil za celý rok o více než 250 000 a tak bylo na konci roku 2011 nezaměstnaných 2 976 000. Díky tomu se Německo dostalo na dvacetileté minimum.¹⁶⁶

---

¹⁶² Deutschland: Über 5 Millionen Arbeitslose im Januar. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: www.wsws.org

¹⁶³ Arbeitslose und Arbeitslosenquote. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.bpb.de

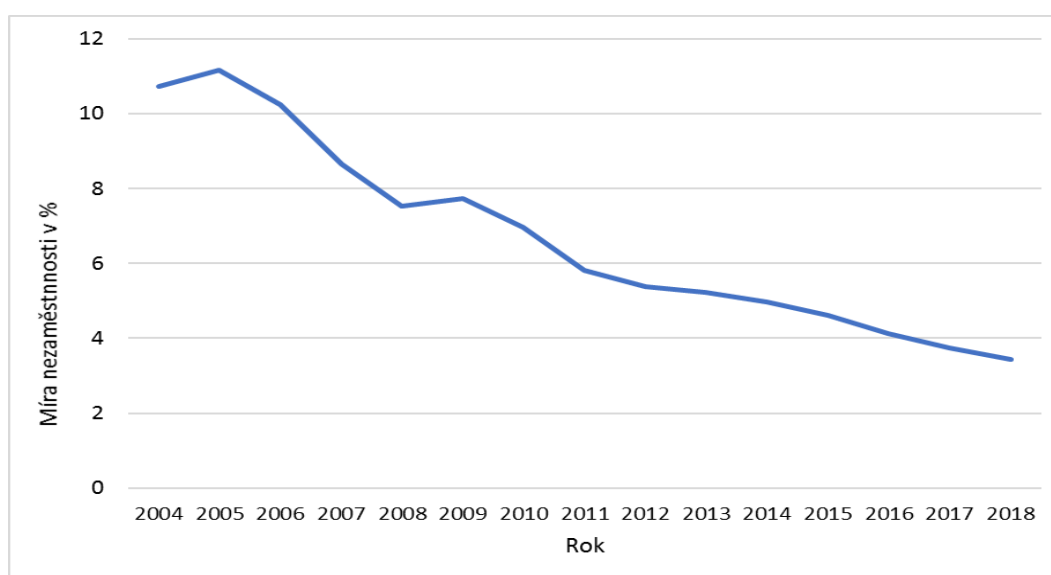
¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Míra nezaměstnanosti v Německu zůstala na konci roku na 8,1 procentech. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.byznys.ihned.cz

¹⁶⁶ Arbeitslosigkeit auf niedrigstem Stand seit 20 Jahren. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.faz.net

Každým následujícím rokem Německo překonávalo hodnoty míry nezaměstnanosti od roku 1991. Ani rok 2012 nebyl výjimkou a míra nezaměstnanosti se snížila na 5,4 %. Počet nezaměstnaných byl 2 897 000.¹⁶⁷ Tak jako se snižovala nezaměstnanost, se naopak zvyšovala zaměstnanost. V roce 2015 dosáhla zaměstnanost nejvyšší úrovně od roku 1991. Pomohlo k tomu především příznivější ekonomická situace a příliv zahraničních pracovníků. V Německu v roce 2015 pracovalo téměř 43 milionů lidí.¹⁶⁸ Od roku 2015 do roku 2018 docházelo ke stále se snižující nezaměstnanosti, která se v roce 2018 zastavila na 3,4 %. Počet nezaměstnaných byl 2 340 000, tedy nejnižší hodnota od roku 1990. To mělo za následek, že je v zemi několik set tisíc volných míst, ale už nejsou zaměstnanci, především ti kvalifikovaní. Zatímco v roce 2010 se Německo potýkalo s nedostatkem pracovních míst a velkou mírou nezaměstnanosti, v roce 2018 má přesně opačný problém.¹⁶⁹

Obrázek 13: Míra nezaměstnanosti v Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

¹⁶⁷ Arbeitslosenzahl steigt um 88.000. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.spiegel.de

¹⁶⁸ Nezaměstnanost v Německu zůstává na historických minimech. Bez práce bylo v prosinci jen šest procent obyvatel. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.biznys.ihned.cz

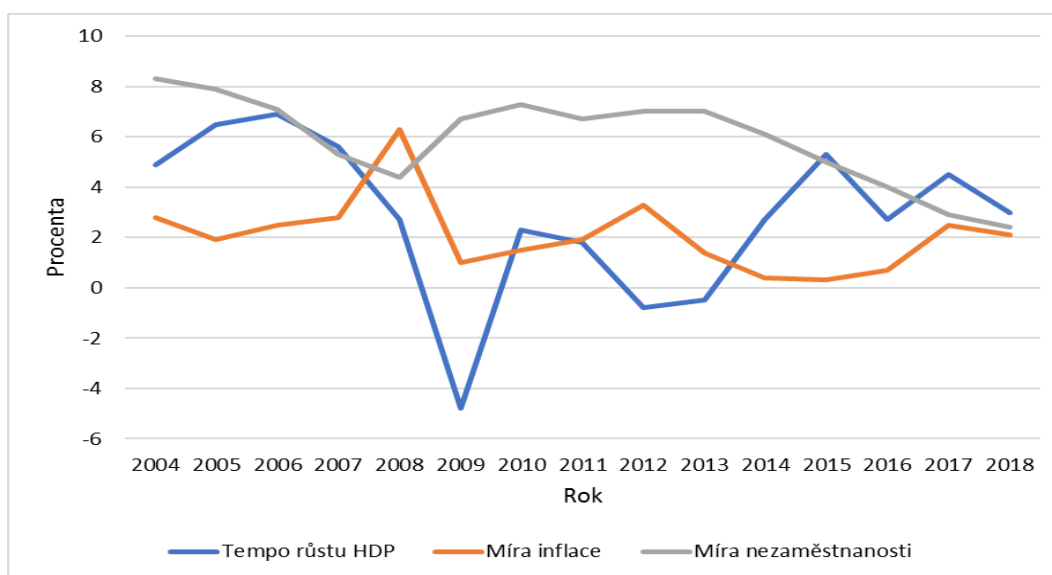
¹⁶⁹ Nemá kdo obsluhovat. Německo bojuje s rekordním nedostatkem pracovníků. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.idnes.cz

Závěr praktické části bakalářské práce se nejprve zaměří na celkové zhodnocení jednotlivých zemí zvláště a následně porovná jednotlivé makroekonomické ukazatele všech zemí dohromady.

V níže přiloženém grafu lze sledovat, jak se vyvíjelo HDP, nezaměstnanost a inflace v České republice před, během a po krizi. Změny tempa růstu HDP a míry inflace se projeví téměř okamžitě se začátkem ekonomické krize v roce 2007. Zatímco tempo růstu HDP začalo prudce klesat, míra inflace naopak strmě stoupla. Míra nezaměstnanosti do roku 2008 nebyla zasažena, protože stále klesala. Až v roce 2009 se projevila ekonomická krize na české míře nezaměstnanosti. Mezi lety 2009 až 2014 se míra nezaměstnanosti držela nad hodnotou 6 %. Od roku 2015 pak začala volně klesat. Míra nezaměstnanosti nezaznamenala během let 2004 až 2018 téměř žádné prudké výkyvy. Naopak tempo růstu HDP a míra nezaměstnanosti zaznamenaly pravidelné střídání nahoru a dolů.

Obrázek 14: Vývoj HDP, nezaměstnanosti a inflace v ČR

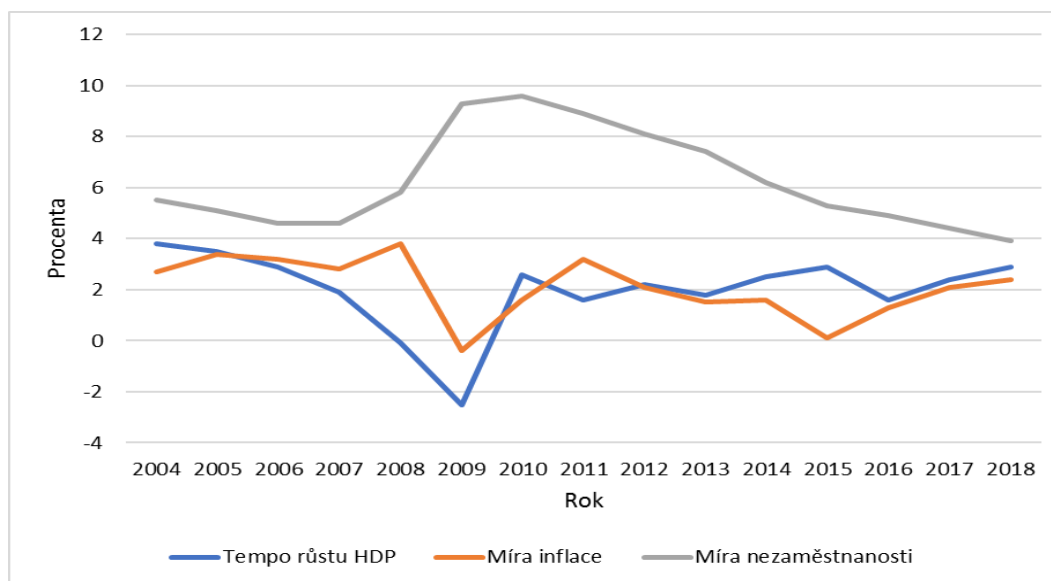

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

V grafu č. 15 lze sledovat, jak se vyvíjelo HDP, nezaměstnanost a inflace ve Spojených státech amerických před, během a po krizi. Tempo růstu HDP začalo na ekonomickou krizi reagovat už v roce 2007, kdy došlo k prvnímu poklesu. Propad tempa růstu HDP se zastavil až v roce 2009. Od roku 2010 se pak HDP pohybovalo téměř konstantně okolo 2 %, pomineme-li rok 2015 kdy došlo k trochu většímu vychýlení. Inflace zareagovala na

ekonomickou krizi až v roce 2009, kdy došlo k největšímu propadu mezi lety 2004 až 2018. Inlace se na předkrizové hodnoty dostala znovu až v roce 2011. V roce 2015 zaznamenala americká míra inflace téměř stejnou hodnotu jako v roce 2009, což bylo způsobeno propadem cen ropy a cenami energií. Naopak nezaměstnanost začala růst už v roce 2007 a stoupala až do roku 2010, kdy zaznamenala své maximum. Od té doby nezaměstnanost neustále klesá.

Obrázek 15: Vývoj HDP, inflace a nezaměstnanosti v USA

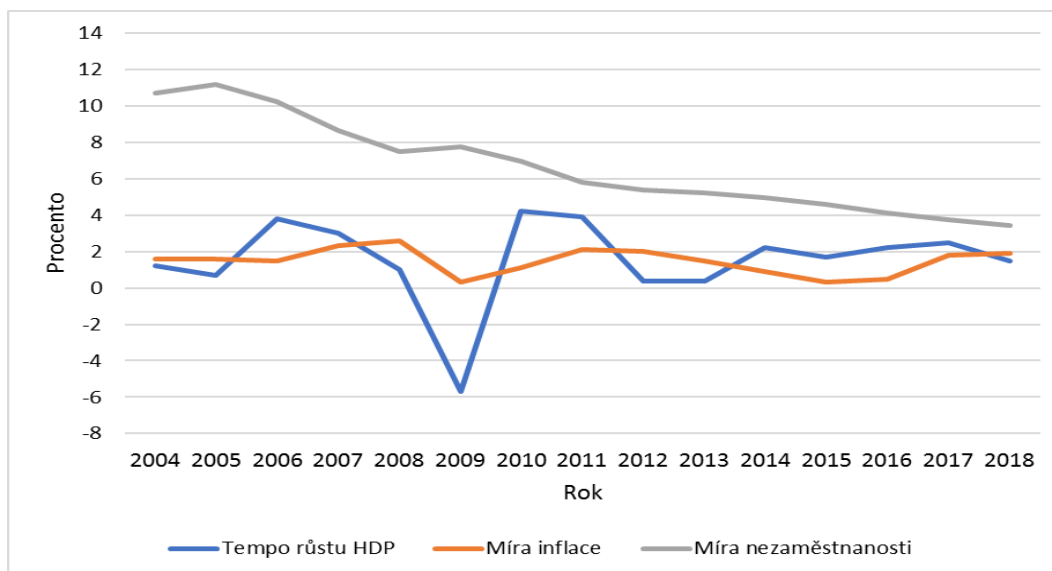

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

Jak je možné v níže přiloženém grafu vidět, každý z makroekonomických ukazatelů se v Německu před, během a po krizi vyvíjel úplně jinak. Ekonomická recese zasáhla nejvíce HDP, které se v roce 2009 propadlo téměř o 6 % do minusových hodnot. Reagovat na ekonomickou krizi ale začalo už v roce 2007, kdy šla jeho křivka pomalu dolů. V roce 2010 zažilo HDP v Německu prudký nárůst. Od roku 2011 se pak pohybovalo v rozmezí 0 – 5 %. Míra inflace byla mezi lety 2004 až 2018 byla téměř konstantní. Výjimkou je samozřejmě rok 2009, kdy míra inflace z důvodu ekonomické krize zaznamenala větší výkyv než v jiných letech. Přesto je to jen malá odezva na ekonomické problémy oproti jiným zemím. Míra nezaměstnanosti na tom byla, co se týče reakce na celosvětovou krizi, dost podobně jako míra inflace. Dalo by se říct, že si nezaměstnanost v Německu žila svým životem ať už panovala krize nebo ne. Nezaměstnanost v Německu

má od roku 2006 sestupné tendence, pouze v roce 2009 zaznamenala mírný nárůst nezaměstnanosti.

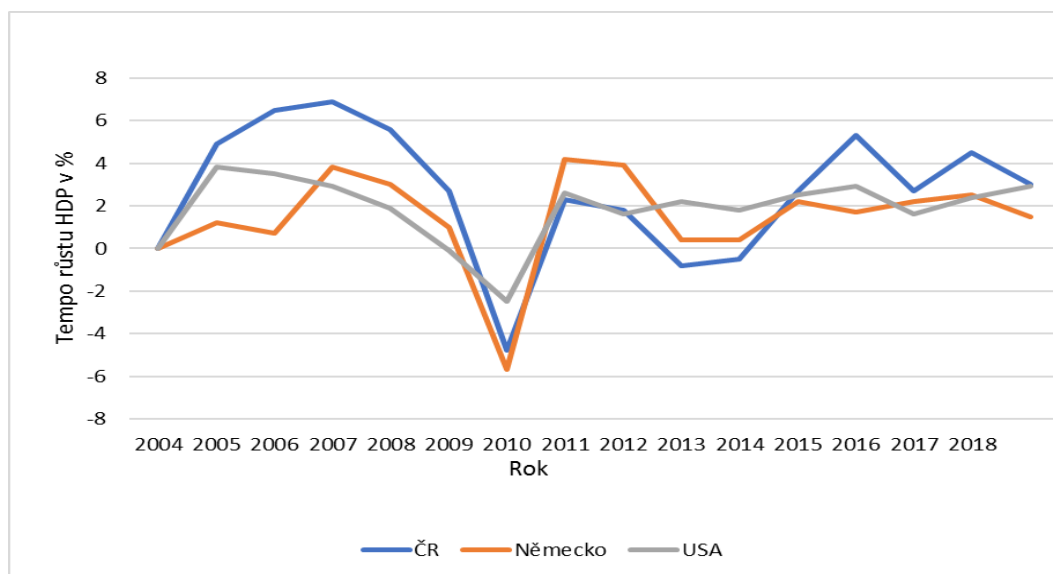
Obrázek 16: Vývoj HDP, míry inflace a nezaměstnanosti v Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

Na závěr zhodnocení je důležité shrnout, kterou ze zemí ekonomická krize ovlivnila nejvíce. V grafu č. 17 lze vidět srovnání vývoje tempa růstu HDP v České republice, Spojených státech amerických a Německu. Jak je z grafu patrné, všechny tři státy měly nejnižší hodnoty tempa růstu HDP v roce 2010, jako následek celosvětové krize. Nejnižší hodnotu sice zaznamenalo Německo, největší propad ale zažila Česká republika, která ztratila mezi lety 2007 a 2010 11,1 %. Mnohem zajímavější než největší propad tempa růstu HDP, jsou ale vývoje HDP v jednotlivých zemích před krizí. Zatímco tempo růstu HDP v USA začalo pomalu klesat už od roku 2005, v České republice a Německu začalo klesat až v roce 2007. Zatímco v USA se po celosvětové krizi tempo růstu HDP ustálilo okolo dvou procent, v Německu a České republice byly výkyvy patrnější.

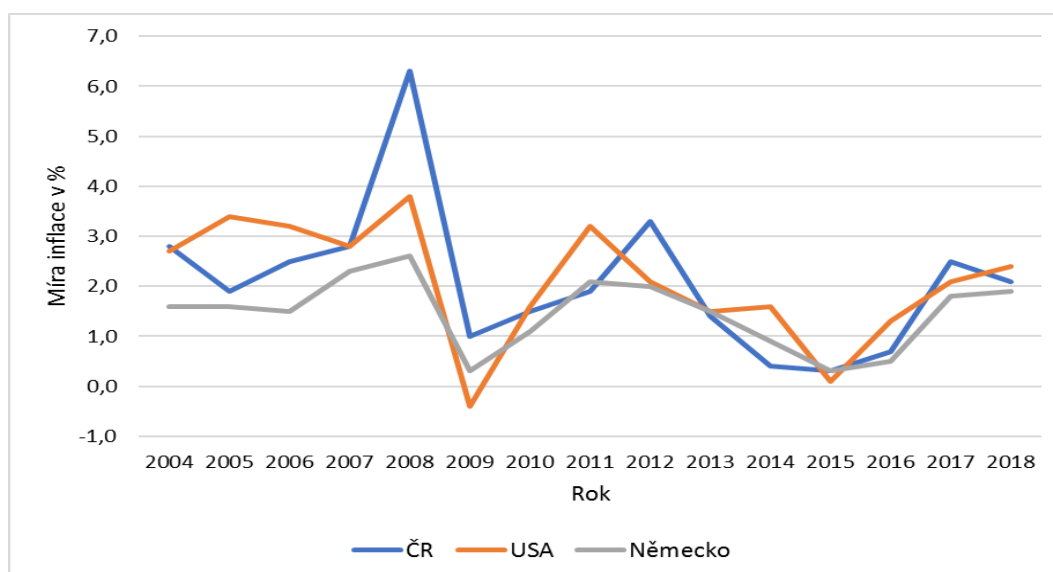
Obrázek 17: Tempo růstu HDP v ČR, USA a Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

Také následující shrnující graf míry inflace ukazuje, že všechny země byly ekonomickou krizí nejvíce zasaženy v roce 2008, kdy šly hodnoty inflace nahoru a v roce 2009, kdy naopak došlo k velkému propadu míry inflace. Nejvíce byla v roce 2008 zasažena rostoucí mírou inflace Česká republika, která měla hodnotu přes 6 %. Naopak v roce 2009 dosáhlo nejnižší hodnoty USA, které se dostalo pod nulovou hranici. Největší propad mezi rokem 2008 a 2009 zažila Česká republika, která ztratila přes 5 %, zatímco USA 4,2 % a Německo pouze 2,3 %. Vývoj v dalších letech byl pro každou zemi jiný.

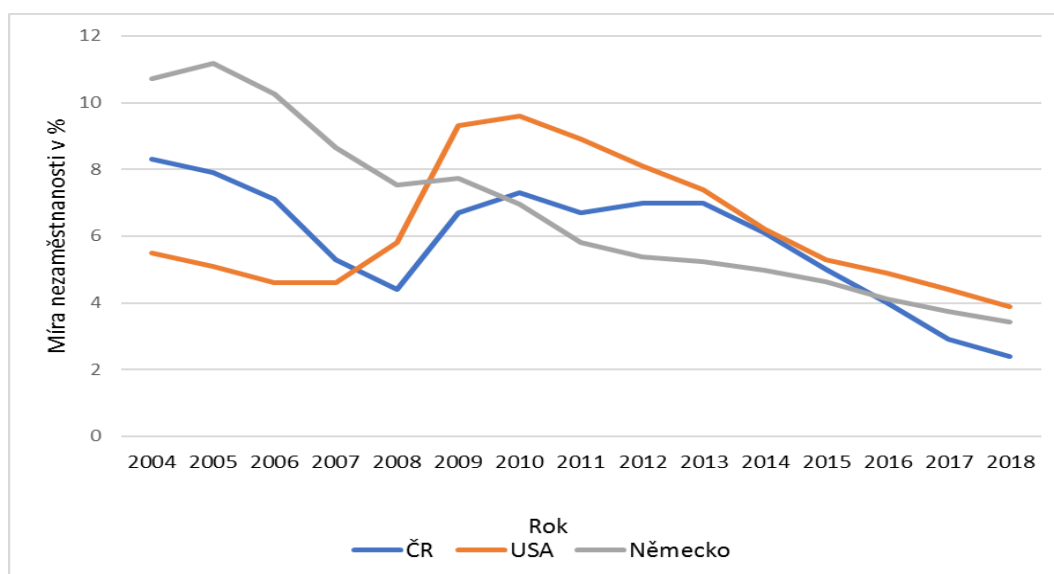
Obrázek 18: Míra inflace v ČR, USA a Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

V posledním srovnávacím grafu je možné vidět míru nezaměstnanosti. Zatímco v ČR a Německu je před ekonomickou recesí vidět poměrně velká klesající tendence míry nezaměstnanosti, v USA je zlepšení pouze mírné. Zajímavý je vývoj míry nezaměstnanosti s příchodem krize, kdy každá země zareagovala jinak. Zatímco v USA docházelo od roku 2007 k poměrně masivnímu růstu nezaměstnanosti, která se zastavila až v roce 2010, v ČR se nezaměstnanost začala zvedat až o rok později, a ne s takovou razancí jako v USA. Naopak německému trhu práce jako by se ekonomická krize zcela vyhnula. Kromě miniaturního nárůstu v roce 2009 si německá nezaměstnanost žila svým životem, která ekonomickou krizí nebyla nijak zasažena. Od roku 2010 v USA a ČR začala nezaměstnanost opět klesat. Aktuálně se míra nezaměstnanosti ve všech třech zemích pohybuje na téměř stejné úrovni.

Obrázek 19: Míra nezaměstnanosti v ČR, USA a Německu

Zdroj: www.statista.com, vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

Ekonomická krize v roce 2007 ovlivnila všechny tři země, které jsou v praktické části této bakalářské práce zkoumány. Některou ovlivnila více, jinou naopak méně. Každá země zareagovala na ekonomickou krizi úplně jinak, jak je možné vidět na výše uvedených grafech. Zatímco Německo nejlépe ustálo změnu týkající se míry inflace a nezaměstnanosti, Spojené státy americké se naopak nejlépe vypořádaly s HDP a jejich ztráty tak nebyly tak velké jako ve zbylých dvou zemích.

Podle autorčina názoru byla touto ekonomickou krizí nejvíce ovlivněna Česká republika. Ze všech tří zemí postihlo její HDP od roku 2007 do roku 2010 největší propad. Největší propad zažila také míra inflace v roce 2009. Naopak v míře nezaměstnanosti si vedla Česká republika lépe než USA. Jako druhé byly nejvíce zasaženy Spojené státy americké. Jejich HDP sice bylo zasaženo nejméně, během recese ale vykazovaly nejvyšší nezaměstnanost a po České republice měly největší propad míry inflace. Nejlépe podle autorky překonalo krizi Německo, které si vedlo v HDP sice jen o trochu lépe než Česká republika, v inflaci a v nezaměstnanosti si ale vedlo podstatně lépe než obě země.

Podle mnoha ekonomů čeká dnešní ekonomiku mezi lety 2020 – 2021 další ekonomická krize. Jejich názory se ale rozcházejí v tom, co krizi vyvolá a jak silná bude. Například JPMorgan Chase tvrdí, že nadcházející krize bude slabší než ta před více než 10 lety. Naopak guvernér Bank of England Mark Carney pocituje obavy z brexitu, který by mohl vést k mnohem silnější finanční krizi, než které svět čelil v roce 2008. Brexit podle ekonomů povede k růstu cen a ekonomika se tak stane dlouhodobě neudržitelnou. Viceprezident Evropské banky pro obnovu a rozvoj Jürgen Rigterink ale tvrdí, že ekonomické základy jsou v Evropě o dost silnější než před deseti lety a také bankovní systém vydrží více. Kromě brexitu ale může být dalším důvodem blížící se krize například vyrovnaná americká ekonomika, která takto nemůže trvat věčně a která pomalu směřuje k přehřáté ekonomice. Hrozba přehřáté ekonomiky se ovšem netýká pouze USA, ale také České republiky, Německa a mnoha dalších zemí, které jsou ekonomicky momentálně na vrcholu. Bill Conerly, ekonomický analytik magazínu Forbes, naopak tvrdí, že příčinou budoucí krize může být zhroucení mezinárodního obchodu z důvodu obchodních válek amerického prezidenta Donalda Trumpa. Jde především o více než rok trvající konflikt USA a Číny, kdy na sebe tyto země neustále uvalují cla a nejsou ochotny se domluvit na spolupráci. Tato obchodní válka se nedotýká pouze těchto dvou zmíněných zemí, ale má dopady také na obchod v Evropě. Ke zhroucení mezinárodního obchodu mohou také

přispět vyhocené vztahy mezi USA a Severní Koreou.¹⁷⁰ To ale nejsou jediné problémy, které v USA začínají vznikat. Dalším problémem, a tudíž možným důvodem ke vzniku krize, je obrovské zadlužení amerických společností k HDP, které vzrostlo o více než 45 %. Což je mnohem víc než před 10 lety. Také zvyšování úrokových sazeb v USA může postupně vést ke vzniku krize.¹⁷¹

Velice aktuální hrozbou pro vznik nové krize je koronavirus, který se z čínského Wu-chanu rozšířil do téměř celého světa. Kromě nemoci Covid-19, kterou tento virus způsobuje, může mít koronavirus obrovské dopady také na celosvětovou ekonomiku. Již nyní se začíná tento virus podepisovat na čínské ekonomice. Z důvodu pozastavení velkého množství výroby začíná čínská ekonomika zpomalovat a odhaduje se, že může klesnout až o jedno procento. Protože v Číně má své výrobní závody až příliš mnoho zahraničních firem, dotkne se zastavení tamní výroby téměř celého světa. Už nyní začíná mít problém německý průmysl, především pak automobilky, které jsou závislé na dovozu zboží z Číny. Také velké firmy jako Apple nebo Google pocítí značné ztráty, protože mají v Číně své určité zdroje a ty nyní neprodukují v takovém množství, jaké obě firmy potřebují. Obecně bude mít koronavirus pravděpodobně největší vliv právě na výrobu a pohyb zboží, ale také na cestovní ruch. Například Itálii, která je v tuto chvíli koronavirem zasažená nejvíce z celé Evropy, hrozí obrovský úpadek cestovního ruchu. Pro Itálii to může znamenat značné problémy, protože cestovní ruch Itálie tvoří až 15 % HDP. Koronavirus představuje také výrazný problém pro světové burzy. V týdnu od 24.2. do 1.3.2020 zaznamenaly burzy v Německu a Spojených státech propad až o 3 procenta. Mnoho investorů tak přichází o své peníze vložené do akcií, a proto se jich raději zbavují a nakupují místo nich zlato a diamanty.¹⁷² Pro Českou republiku zpomalení ekonomiky v Číně představuje největší hrozbu v odvětví výroby počítačů, protože se odtud dováží díly a součástky potřebné k jejich výrobě. Naopak další odvětví české ekonomiky nejsou na čínské ekonomice tolik závislá. I přes Covid-19 se očekává v letošním roce v České republice růst ekonomiky. Pokud by měl koronavirus nějaké větší dopady na českou

---

¹⁷⁰ Kdy udeří ekonomická krize? Experti začínají mít stále více jasno. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: www.eurozpravy.cz

¹⁷¹ KOŤÁTKO, Lukáš. Finanční krize v roce 2020? 15 znaků blížícího se krachu burz. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: www.lynxbroker.cz

¹⁷² Koronavirus ohrožuje ekonomiku. Odborníci se neshodují jak moc, propad hrozí Itálii, možná celému světu. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz

ekonomiku, týkaly by se pravděpodobně zmírnění oslabení koruny, případně snížení úrokových sazeb, pokud by se epidemie přeměnila na pandemii.¹⁷³

Právě v důsledku obav investorů z dopadů koronaviru na světové ekonomiky zažily v pondělí 9.3. americké akcie nejvyšší denní propad právě od finanční krize v roce 2008. Dow Jones index poklesl o 7,79 % za jediný den a obchodování tak muselo být zastaveno. Celkově se Dow Jones index propadl v týdnu od 4.3. do 9.3. o více než 12 %. To byl největší propad od finanční krize. Hodnota akcií tak za 5 dní klesla o více než 6 bilionů USD. Pražská burza ztratila 5,27 %. Takto prudký pokles na burzách byl způsoben nejenom strachem investorů z koronaviru, ale také výrazným propadem cen ropy. Výrazným propadem je myšlena ztráta ceny ropy o 30 %, což je následkem rozporů mezi Ruskem a Saúdskou Arábií. Tyto neshody ale nemají vliv pouze na dvě zmiňované země, ale zasáhnou pravděpodobně velkou měrou také USA. Z tohoto důvodu se investoři vyděsili a burzy se tak značně propadly.¹⁷⁴

Z důvodu neustálého rozšiřování nemoci Covid-19 po celém světě začíná mnoho států zavádět potřebná opatření, která zabrání dalšímu šíření nemoci. Například v Itálii a České republice je nařízena celostátní karanténa. V České republice je dále vyhlášen nouzový stav, jsou uzavřeny hranice s několika státy, jsou uzavřeny téměř všechny obchody kromě potravin, lékáren a dalších. A právě tato opatření a obavy z rozšíření koronaviru zastavily v České republice výrobu v mnoha podnicích, mezi nimi například výrobu automobilek Hyundai a Škoda. (Po celé Evropě pak zastavily výrobu také další automobilky – BMW, Fiat Chrysler, Ford Motor, Renault a Volkswagen.) Zastavení výroby v automobilce Hyundai je nejenom preventivní ochranou zdraví jejích zaměstnanců, ale kvůli uzavření hranic začalo docházet také k logistickým problémům a celková poptávka po automobilech v této době klesá. Experti Českomoravské konfederace odborových svazů odhadují, že se česká ekonomika zastaví do dvou týdnů. Pokud by krize způsobená koronavirem trvala čtvrt roku, mohlo by HDP v ČR klesnout o 5 – 8 %. To by představovalo zhruba 300 – 480 mld. korun. O práci by mohlo přijít 400 až 450 lidí, nejvíce pak v obchodu, dopravě a průmyslu. Podle ministryně financí Aleny Schillerové překročí schodek státního rozpočtu kvůli koronaviru 100 miliard korun. Lépe na tom nebude ani německá ekonomika. Ta

---

¹⁷³ COVID-19: Dopady koronaviru na světovou a českou ekonomiku. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: www.kurzy.cz

¹⁷⁴ JOHN, Zdeněk. 2008 vs. 2020. Dva roky, na které v životě nezapomenete, pokud vás živí peníze. 9.3.2020 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: www.seznamzpravy.cz

může kvůli koronaviru klesnout o 4 – 5 %, jak předpokládá Deutsche Bank. Analytici Deutsche Bank dále předpokládají pokles amerického HDP o zhruba 0,8 % a růst globální ekonomiky by podle nich mohl dosáhnout asi dvou procent, přičemž loni byl růst světové ekonomiky podle předběžných údajů 2,9 %. Mnoho centrálních bank se své ekonomice snaží pomoci snížením úroků, mezi nimi například FED a Česká národní banka. Evropská centrální banky naopak zavedla podpůrný program za 750 miliard eur. Ten spočívá v nákupu dluhopisů a dalších aktiv státního i soukromého sektoru.¹⁷⁵

Jak je z tohoto textu patrné, důvodů ke vzniku další ekonomické krize je opět mnoho, a mnoho dalších jich zatím zůstává skryto. Kdy krize skutečně vypukne a s jakou silou zatím nikdo neví, jisté ale je, že se krize nevyhnutelně blíží. Podle autorčina názoru se nová ekonomická krize skutečně blíží, protože se mnoho ekonomik nachází na svých vrcholech, včetně těch velkých jako jsou Spojené státy, Čína nebo Německo. A jak je podle hospodářských cyklů jasné, tak po každém vrcholu následuje pokles neboli recese. Je tedy jen otázkou času, co bude pomyslným vrcholem dnes. Autorka se domnívá, že k urychlení blížící se krize, a tudíž k dosažení vrcholu celosvětové ekonomiky a následnému pádu, přispěje právě probíhající koronavirus, který svými dopady může zasáhnout celý svět. Jak moc tento virus zasáhne celosvětovou ekonomiku zatím není jasné, ale již nyní začíná mít dopady na jednotlivé ekonomiky. Spolu s dalšími hrozbami výše zmíněnými, především pak aktuální propad cen ropy a akcií na burzách, se krize objeví pravděpodobně ještě do konce roku 2020.

---

¹⁷⁵ V Česku kvůli koronaviru zavírá Hyundai provoz, centrální banky zatím hledají miliardy na podporu ekonomik, 19.3.2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: www.ct24.ceskatelevize.cz

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo podat komplexní pohled na příčiny a důsledky ekonomické krize v roce 2008, která se z USA rozšířila po celém světě a stala se tak krizí globální.

Na samém začátku této práce jsou definovány pojmy ekonomická recese, krize, finanční krize a deprese, které byly pro tuto práci velice stěžejní. Znalost těchto pojmů usnadňuje pochopení některých souvislostí v teoretické části. Z důvodu využití tří makroekonomických ukazatelů jakožto stěžejních bodů pro praktickou část, bylo nutné vysvětlit pojmy HDP, míra inflace a míra nezaměstnanosti již na začátku.

Dále se tato práce poměrně rozsáhle věnuje tématu Hospodářské krize z 30. let 20. století. Právě v této části se pracuje s pojmem ekonomická deprese, která byla vysvětlena již na začátku. Velká hospodářská krize se s krizí v roce 2008 často srovnává. Obě krize mají mnoho společného, ale také odlišného. Obě krize mají svůj původ ve snadných půjčkách a následném nákupu aktiv za tyto peníze. Zatímco Velká deprese z roku 1929 vznikla především kvůli prudkému propadu cen akcií, které vyvrcholilo 24. října 1929, Velká recese roku 2008 započala na americkém hypotečním trhu. Důsledky obou krizí byly katastrofální, ty z roku 1929 byly ale o něco horší. Kvůli recesi v roce 2008 došlo k velkým ztrátám na zaměstnání a lidé si museli zvykat na nižší životní úroveň, než na kterou byli do té doby zvyklí. Ale kvůli depresi z roku 1929 poklesla ekonomika USA za pár let téměř o polovinu, lidé stáli dlouhé fronty téměř na všechno a mnoho lidí přišlo o střechu nad hlavou. S hospodářskou krizí v roce 1929 se také často pojí pojem „Too big too fail“, které bylo pro tuto krizi také velice podstatné. Protože byly obě krize globálního charakteru, zasáhla i ta v roce 1929 celou Evropu a nejvíce pak Německo. Záchranou pro USA v 30. letech minulého století byl F.D. Roosevelt, který přišel s tzv. New Deal.

Příčin, proč vůbec vznikla celosvětová ekonomická krize v roce 2008, je mnoho. První z nich lze hledat už v roce 2001, kdy došlo k útoku na budovy Světového obchodního centra. Kvůli teroristickým útokům přikázal Alan Greenspan uvolnit monetární politiku FEDu. Díky tomu došlo ke snížení úroků u hypoték a lidé si tak začali mnohem více půjčovat na nové bydlení. S rostoucí poptávkou po nových domech rostly také jejich ceny, které se zastavily až v roce 2006. V tomto roce totiž nebyl zájem o další nové domy a tím došlo k přesycení trhu a k následnému prasknutí nemovitostní bubliny. To byla další příčina blížící se ekonomické krize – hypoteční krize, která jí předcházela. Protože lidé nebyli schopni splácet své půjčky, vznikly v USA tzv. subprime hypotéky, které americkou

ekonomiku přivedly opět o kousek blíže vznikající krizi. Další důležitou událostí, která hrála roli při vzniku ekonomické krize, byl vznik sekuritizace. Zde sehrály velkou roli ratingové agentury Moody's a S&P, které se na sekuritizaci zaměřovaly a následně tyto špatné hypoteční úvěry nadhodnotily vysokým ratingem. Problém nastal ve chvíli, kdy americká realitní bublina na začátku roku 2007 praskla a veškeré cenné papíry, které byly podloženy subprime hypotékami, se staly velice prodělečnými investicemi. Co by byla hypoteční krize bez Freddie Mac a Fannie Mae. Obě největší hypoteční banky byly hypoteční krizí přímo zasaženy, dostaly se do obrovských ztrát a v roce 2008 musely být zestátněny. Problémy, které započaly na hypotečním trhu se v roce 2007 díky sekuritizaci hypoték přesunuly na finanční trh. Jako první pocítila problémy banka Bear Stearns, která musela nechat zkrachovat jeden ze svých fondů a lidé tak přišli o 1,5 miliardy USD. Právě kvůli sekuritizaci hypoték se finanční krize přenesla také na zahraniční finanční trhy. Důkazem je například BNP Paribas, která musela v srpnu 2007 zastavit výběry ze tří svých fondů, protože neměla finance na vyplácení investorům. Další problém zaznamenala o měsíc později hypoteční banka Northern Rock ve Velké Británii, když musela čelit enormním výběrům vkladů svých zákazníků. Nakonec musela být banka stejně jako Freddie Mac a Fannie Mae znárodněna. Velkou roli sehrála v ekonomické krizi také ropa, jejíž cena se zvedala až do poloviny roku 2008, kde se zastavila na 147 USD za barel. Během ekonomické krize zkrachovalo mnoho bank, mezi nimi například American Home Mortgage, Bear Stearns, Lehman Brothers nebo IndyMac. Také během Velké recese se použil pojem „Too big, too fail“, který souvisel se společností AIG. Důležité je také zmínit Dow Jones index, který se 29. září 2008 propadl za celý den o 778 bodů, což bylo nejvíce za celou jeho dosavadní existenci.

Praktická část byla zaměřena na porovnání dopadů ekonomické krize ve třech zemích – ČR, USA a Německo. Země byly porovnávány na základě pouze tří makroekonomických ukazatelů z důvodu určitého rozsahu práce. Konkrétně se jednalo o HDP, míru inflace a míru nezaměstnanosti, které byly na začátku práce podrobně charakterizovány. Každá země je analyzována od roku 2004 do roku 2018, aby byla vidět jak předkrizová, tak pokrizová situace. Každá země má podrobně rozebrány jednotlivé makroekonomické ukazatele, které jsou na konci vždy doplněny o grafické znázornění. Zatímco v České republice a Německu HDP do roku 2007 víceméně rostlo, v USA od roku 2005 klesalo. To bylo způsobeno blížící se krizí, která se na americkém trhu začala objevovat již v roce 2006. Celosvětová krize měla na HDP v České republice a Německu mnohem větší dopad

než v USA, přestože jejich propad trval pouze tři roky, zatímco v USA 5 let. Co se týče největšího poklesu HDP během ekonomické krize, zaznamenala ho Česká republika, které mezi lety 2007 a 2010 pokleslo HDP o 11,1 %. Největší propad v míře inflace zaznamenala také Česká republika, která v roce 2009 ztratila přes 5 %. Přestože ČR přišla v roce 2009 o 5 %, zastavila se její míra inflace na 1 %, zatímco Německo se propadlo k 0,3 % a USA dokonce do záporných hodnot k -0,4 %. S nezaměstnaností na tom bylo na plné čáře nejhůř USA, které mělo v roce 2010 míru nezaměstnanosti téměř 10 %. Také České republice stoupla z důvodu celosvětové krize nezaměstnanost, která dosáhla vrcholu na 7 %. Německý trh práce naopak ekonomická krize takřka vůbec nepoznamenala. Každá země byla globální ekonomickou krizí zasažena trochu jinak a každá země se z této krize také jinak dostávala. V tuto chvíli jsou již všechny zmíněné země z následků ekonomické krize téměř nebo úplně venku.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

1. BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. *Makroekonomie: Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 262 s. ISBN 978-80-7380-708-5.
2. FOSTER, John a Fred MAGDOFF. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmer, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.
3. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2017, 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.
4. KLVAČOVÁ, Eva, Karel MRÁČEK, Jiří MALÝ, Petr WAWROSZ a Jana SEREGHYOVÁ. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. Praha: PROFESSIONAL PUBLISHING, 2009. ISBN 978-80-7431-012-6.
5. KOHOUT, Pavel. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. 3. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-4019-5.
6. KOHOUT, Pavel. *Nová abeceda financí*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7179-361-8.
7. KRUGMAN, Paul. *Návrat ekonomické krize*. Jihlava: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-984-3.
8. MUSÍLEK, Petr. *Trhy cenných papírů*. 2. Praha: Ekopress, 2011, ISBN 978-80-86929-70-5.
9. PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Všechno je jinak: Aneb Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4207-6. 6.
10. SOROS, George. *Nové paradigma pro finanční trhy: Úvěrová krize 2008 a co dál*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-997-3.
11. ŠVARCOVÁ, Jena. *Ekonomie - stručný přehled: Teorie a praxe aktuálně a v souvislostech*. Zlín: CEED, 1999, 265 s. ISBN 80-902552-2-1.
12. VODIČKA, Milan. *Den, kdy došly prachy: Jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my*. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-725-2260-6
13. WOLF, Martin. *Posuny a otřesy: Ponaučení z finanční krize*. Praha: Universum, 2016. ISBN 978-80-242-5448-7.

7.2 Internetové zdroje

1. AMADEO, Kimberly. Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/bankruptcy-abuse-prevention-and-consumer-protection-act-3305555>
2. AMADEO, Kimberly. Bearn Stearns, Its Collapse, and Bailout: How a Bank That Survived the Depression Started the Great Recession. *The Balance* [online]. 2019,

- 03.06.2019 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/beam-stearns-collapse-and-bailout-3305613>
3. AMADEO, Kimberly. Fannie Mae Versus Freddie Mac, Their Similarities and Differences. *The Balance* [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/fannie-mae-vs-freddie-mac-3305695>
  4. AMADEO, Kimberly. Federal Reserve Chairman Ben Bernanke. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/federal-reserve-chairman-ben-bernanke-3306152>
  5. AMADEO, Kimberly. Germany's Economy, Its Successes and Challenges. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/germany-s-economy-3306346>
  6. AMADEO, Kimberly. Obama's Stimulus Package and How Well It Worked. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/what-was-obama-s-stimulus-package-3305625>
  7. AMADEO, Kimberly. Unemployment Rate by Year Since 1929 Compared to Inflation and GDP. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/unemployment-rate-by-year-3305506>
  8. AMADEO, Kimberly. US Inflation Rate by Year from 1929 to 2020. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/u-s-inflation-rate-history-by-year-and-forecast-3306093>
  9. AMADEO, Kimberly. 2009 GDP Statistics, Growth, and Updates by Quarter. *The Balance* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/2009-gdp-statistics-3306037>
  10. Americká ekonomika prudce zrychlila na 3,2 procenta, tedy výrazně více, než odhadovali analytici. Trump to považuje za svůj úspěch. *Hospodářské noviny* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66561590-americka-ekonomika-vzrostla-vyrazne-vice-nez-odhadovali-analytici-trump-to-povazuje-za-uspech-sve-vlady>
  11. Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007 (až 2018). *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online], [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/trh_prace
  12. Arbeitslose und Arbeitslosenquote [online]. 2014 [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/01_Arbeitslose_und_Arbeitslosenquote.pdf
  13. Arbeitslosenzahl steigt um 88.000. *Spiegel online* [online]. 2013 [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/arbeitsmarktbilanz-2012-arbeitslosenzahl-steigt-um-88-000-a-875513.html>
  14. Arbeitslosigkeit auf niedrigstem Stand seit 20 Jahren. *Franfurter Allgemeine* [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/jahresbilanz-2011-arbeitslosigkeit-auf-niedrigstem-stand-seit-20-jahren-11589574.html>
  15. COVID-19: Dopady koronaviru na světovou a českou ekonomiku. *Kurzy.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/532388-covid-19-dopady-koronaviru-na-svetovou-a-ceskou-ekonomiku/>

16. CVRČEK, Miroslav. Ekonomická krize v USA. Krok za krokem a v souvislostech. *Hospodářské noviny* [online]. 2008, 15.03.2008 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-23447750-ekonomicka-krize-v-usa-krok-za-krokem-a-v-souvislostech>
17. Czech Republic: Unemployment rate from 1999 to 2019. *Statista.com* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/369864/unemployment-rate-czech-republic/>
18. Český průmysl se kvůli krizi sesul téměř na dno. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2009, 14.01.2009 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/158683-cesky-prumysl-se-kvuli-krizi-sesul-temer-na-dno.html>
19. Deutsche Wirtschaft wächst um 1,5 Prozent. *Spiegel* [online]. 2015 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/bip-deutsche-wirtschaft-waechst-2014-um-1-5-prozent-a-1013055.html>
20. Deutsche Wirtschaft wächst um 2,2 Prozent. *Spiegel* [online]. 2018 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/deutschland-bruttoinlandsprodukt-waechst-2017-um-prozent-a-1187259.html>
21. Deutsche Wirtschaft wächst 2015 um 1,7 Prozent. *Spiegel* [online]. 2016 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/bip-2015-deutsche-wirtschaft-waechst-um-1-7-prozent-a-1071946.html>
22. Deutschland: Über 5 Millionen Arbeitslose im Januar. *World Socialist Web Site* [online]. 2005 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.wsws.org/de/articles/2005/02/alo-f01.html>
23. Dow-Jonex Industrial Stock Price Index for United States. *ResearchGate* [online]. 2015 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/figure/Dow-Jones-Industrial-Stock-Price-Index-for-United-States-dollars-per-share-1920-1942_fig3_287997112
24. *Economic developments of the Netherlands and Germany differ from eurozone* [online]. 2006 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2006/02/economic-developments-of-the-netherlands-and-germany-differ-from-eurozone>
25. Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. *ČT24, Česká televize* [online]. 2009 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1387029-ekonomicka-krize-nejdrive-spatne-hypoteky-pote-krach-bank>
26. Ekonomická deprese. *Ekonomika online* [online]. 2014 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <http://ekonomikaonline.cz/273/co-je-to-ekonomicka-deprese/>
27. Ekonomická recese. *Ekonomika online* [online]. 2015 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <http://ekonomikaonline.cz/343/ekonomicka-recese/>
28. Ekonomika USA pokulhává, ke konci roku 2016 zpomalil růst HDP. *Eurozpravy* [online]. 2017 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/ekonomika/svet/180893-ekonomika-usa-pokulhava-ke-konci-roku-2016-zpomalil-rust-hdp/>

29. Ekonomika USA roste nejrychleji za poslední rok. HDP vzrostl o 2,5 procenta. *Hospodářské noviny* [online]. 2011 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-53422460-ekonomika-usa-roste-nejrychleji-za-posledni-rok-hdp-vzrostl-o-2-5-procenta>
30. Ekonomika USA ve druhém čtvrtletí zrychlila růst na 2,3 procenta. *E15.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/zahranicni/ekonomika-usa-ve-druhem-ctvrtleti-zrychlila-rust-na-2-3-procenta-1214535>
31. Ekonomika USA zrychluje. Průmysl vzrostl nejsilněji za osm měsíců. *Hospodářské noviny* [online]. 2015 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-64460260-ekonomika-usa-zrychluje-prumysl-vzrostl-nejsilneji-za-osm-mesicu>
32. Entwicklung der Inflationsrate in Deutschland. *GeVestor* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.gevestor.de/details/entwicklung-der-inflationsrate-in-deutschland-678536.html>
33. Evropská komise: Ceny ropy zvedají inflaci o tři procenta. *ČT24, Česká televize* [online]. Brusel, 2008, 15.09.2008 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1441538-evropska-komise-ceny-ropy-zvedaji-inflaci-o-tri-procenta>
34. GDP (current US\$) - Czech Republic. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CZ&start=2004>
35. GDP (current US\$) - Germany. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=DE&start=2004>
36. GDP (current US\$) - USA. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US&start=2004>
37. GDP growth (annual %) - Czech Republic. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2018&locations=CZ&start=2004>
38. GDP growth (annual %) - United States. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2018&locations=US&start=2004>
39. GDP in Germany. *Focus economics* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.focus-economics.com/country-indicator/germany/gdp>
40. German economy suffered worst postwar slump in 2009. *The Guardian* [online]. 2010 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2010/jan/13/globalrecession-germany>
41. German Economy Surged Faster Than Expected in 2006. *DW* [online]. 2007 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/german-economy-surged-faster-than-expected-in-2006/a-2346324>

42. Germany economy slows in 2005. *Market watch* [online]. 2006 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.marketwatch.com/story/german-economic-growth-slows-to-09-in-2005>
43. Germany enjoys strongest economic growth since reunification. *The Guardian* [online]. 2011 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/jan/12/germany-enjoys-economic-growth-spurt>
44. History Of U.S. Inflation Since The 2008 Financial Crisis. *Shelving Rock* [online]. 2008 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <http://www.shelvingrock.com/blog/post/history-of-us-inflation-since-the-2008-financial-crisis>
45. Hospodářským krizím se lze vyhnout jen těžce. Zpomalování ekonomiky je přirozené. *E15.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/co-je-krize>
46. Höchste Jahresarbeitslosigkeit seit der Wiedervereinigung. *Spiegel online* [online]. 2005 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/traurige-bilanz-2004-hoechste-jahresarbeitslosigkeit-seit-der-wiedervereinigung-a-335482.html>
47. Index PX, Burza Praha 2008. *Kurzy.cz* [online]. 2009 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://akcie-cz.kurzy.cz/burza/index-px/historie-indexu-px?rok=2008>
48. Indexy spotřebitelských cen - inflace - prosinec 2004 až 2018. *Český statistický úřad* [online], [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>
49. Inflace - druhy, definice, tabulky. *Český statistický úřad* [online]. 2019, 23.05.2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace
50. Inflation, consumer prices (annual %) - Czech Republic. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=CZ&start=2004>
51. Inflation, consumer prices (annual %) - United States. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=US&start=2013>
52. Inflation Deutschland. *Gold* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.gold.de/inflation/>
53. *Inflationsrate.com* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <http://www.inflationsrate.com>
54. IMF Survey: Germany Faces Extended Downturn Despite Stimulus. *International Monetary Fund* [online]. 2009 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/socar012209a>
55. IMF Survey: German Inflation Should Not Cause Major Worries. *International Monetary Fund* [online]. 2008 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/socar022708a>
56. JOHN, Zdeněk. 2008 vs. 2020. Dva roky, na které v životě nezapomenete, pokud vás živí peníze. *Seznam zprávy* [online]. 9.3.2020 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/2008-vs-2020-dva-roky-na-ktere-v-zivote-nezapomenete-pokud-vas-zivi-penize-91481>

57. KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypotéční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 1. díl. *Investiční web* [online]. 2009, 9.9.2009 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz/2009-9-9-proc-vznikla-hypotecni-financni-krize-priciny-konsekvence-odpovedi-dil-1/>
58. KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypotéční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 2. díl. *Investiční web* [online]. 2009, 10.09.2009 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz/2009-9-10-proc-vznikla-hypotecni-financni-krize-priciny-konsekvence-odpovedi-dil-2/>
59. KAHÁNEK, Roman. Proč vznikla hypotéční a finanční krize: Příčiny, důsledky a odpovědi - 3. díl. *Finance.cz* [online]. 2008, 11.09.2009 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz/2009-9-11-proc-vznikla-hypotecni-financni-krize-priciny-konsekvence-odpovedi-dil-3/>
60. Kdy udeří ekonomická krize? Experti začínají mít stále více jasno. *EuroZprávy.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/ekonomika/svet/kdy-uderí-ekonomicka-krize-experti-zacinaji-mit-stale-vice-jasno.0a5da9c9/>
61. KENTON, Will. Financial Crisis. *Investopedia* [online]. 2019 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-crisis.asp>
62. Koronavirus ohrožuje ekonomiku. Odborníci se neshodují jak moc, propad hrozí Itálii, možná celému světu. *ČT24, Česká televize* [online]. 2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3054504-koronavirus-ohrozuje-ekonomiku-odbornici-se-neshoduji-jak-moc-propad-hrozi-italii>
63. KOŤÁTKO, Lukáš. Finanční krize v roce 2020? 15 znaků blížícího se krachu burz. *Lynx* [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.lynxbroker.cz/vzdelavani/financni-krize/>
64. Krutá zima zmrazila v USA nečekaně i nezaměstnanost. *Hospodářské noviny* [online]. 2010 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-40919060-kruta-zima-zmrazila-v-usa-necekane-i-nezamestnanost>
65. Máslo už zase zdražuje. V červnu překonalo hranici 51 korun. *Novinky.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/maslo-uz-zase-zdrazuje-v-cervnu-prekonalo-hranici-51-korun-23429>
66. Míra nezaměstnanosti v Německu zůstala na konci roku na 8,1 procentech. *Hospodářské noviny* [online]. 2010 [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-39723590-mira-nezamestnanosti-v-nemecku-zustala-na-konci-roku-na-8-1-procentech>
67. Národní účty - 4. čtvrtletí 2009: Meziroční pokles HDP za 4. čtvrtletí byl upřesněn na 3,1 %. *Český statistický úřad* [online]. 2010 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/c1/narodni-ucty-4-ctvrtleti-2009-md9g0c80m3>
68. Nemá kdo obsluhovat. Německo bojuje s rekordním nedostatkem pracovníků. *IDNES.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-12-02]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/pracovni-trh-nezamestnanost-nemecko-ekonomika-rust-benefity.A181216_130922_eko-zahranicni_mato

69. Nezaměstnanost v Německu zůstává na historických minimech. Bez práce bylo v prosinci jen šest procent obyvatel. *Hospodářské noviny* [online]. 2016 [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65056400-nezamestnanost-v-nemecku-zustava-na-historicky-minimech-v-prosinci-bylo-bez-prace-jen-sest-procent-obyvatel>
70. Nezaměstnanost v USA klesla na 3,6 procenta, je nejnižší od roku 1969. *Hospodářské noviny* [online]. 2019 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66565830-nezamestnanost-v-usa-klesla-na-3-6-procenta-je-nejnizsi-za-temer-pul-stoleti>
71. NĚMEC, Václav a Martin KOHOUT. Světová hospodářská krize. *Dějepis* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/svetova-hospodarska-krize/>
72. Německo mává krizi, ekonomika rostla nejvíc za 20 let. *Aktuálně.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/svetova-ekonomika/nemecko-mava-krizi-ekonomika-rostla-nejvic-za-20-let/r~i:article:687813/>
73. PAZDEROVÁ, Martina. Průměrná míra inflace v roce 2008 dosáhla 6,3 %. *FinExpert.cz* [online]. 2009 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/prumerna-mira-inflace-v-roce-2008-dosahla-63->
74. Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929. *IDNES.cz* [online]. 2008, 23.10.2008 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929.A081022_135219_bank_bab
75. POLOLÁNÍK, Lukáš. Finanční krize - jak to začalo. *Finance.cz*[online]. 2008, 14.10.2008 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/195113-financni-krize-jak-to-zacalo/>
76. Ratingové agentury a finanční krize. *EkoKing* [online]. 2016 [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: <https://www.ekoking.cz/ratingove-agentury-financni-krize/>
77. Recese, deprese - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. 2012, 25.01.2012 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/recese_deprese
78. Růst ekonomiky USA prudce zrychlil, přesto nedosahuje hodnot, jaké si stanovil prezident Trump. *Hospodářské noviny* [online]. 2017 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-65829270-rust-ekonomiky-usa-prudce-zrychlil-presto-nedosahuje-hodnot-jake-si-stanovil-prezident-trump>
79. STUHLÍK, Jan. Pád Lehman Brothers: Co poslalo svět do finanční propasti. *Peníze.cz* [online]. 2009, 14.09.2009 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/svetova-ekonomika/59054-pad-lehman-brothers-co-poslalo-svet-do-financni-propasti>
80. STUHLÍK, Jan. Americký masakr: Dow Jones padl o 778 bodů, nejvíce v historii. *Peníze.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/44366-americky-masakr-dow-jones-padl-o-778-bodu-nejvice-v-historii>
81. Světová hospodářská krize a nástup fašismu v Německu. *Maturitní Otázky.cz* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:

<https://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/dejepis/svetova-hospodarska-krize-a-nastup-fasismu-v-nemecku>

82. Tabelle der Inflationsrate. *Zinsen-berechnen* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.zinsen-berechnen.de/inflation/tabelle-inflationsrate.php>
83. *The Recession of 2007–2009* [online]. 2012 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: https://www.bls.gov/spotlight/2012/recession/pdf/recession_bls_spotlight.pdf
84. Tvorba a užití HDP - 4. čtvrtletí 2013 až 2018. *Český statistický úřad* [online], [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>
85. TYLEČEK, Jiří. Dlouhodobý náhled na cenu ropy. *Investice.FINANCE.cz* [online]. 2010, 09.04.2010 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://investice.finance.cz/zpravy/finance/258863-dlouhodoby-nahled-na-cenu-ropy/>
86. Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate) - Czech Republic. *The World Bank* [online]. [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?locations=CZ&start=2009>
87. URBÁNEK, Vladimír. ČR - HDP loni rostl o 6,1%, ve 4Q o 5,8%. *Kurzy.cz* [online]. 2007 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/131220-cr-hdp-loni-rostl-o-6-1-ve-4q-o-5-8/>
88. URBÁNEK, Vladimír. ČR - HDP ve 4. čtvrtletí vzrostl o 1,0 %, v roce 2008 o 3,5 %. *Kurzy.cz* [online]. 2009 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/161636-cr-hdp-ve-4-ctvrtleti-vzrostl-o-1-0--v-roce-2008-o-3-5/>
89. URBÁNEK, Vladimír. ČR - finální revize HDP - ve 4Q +2,6%, za rok 2010 + 2,2%. *Kurzy.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/263399-cr-finalni-revize-hdp-ve-4q-2-6-za-rok-2010--2-2/>
90. URBÁNEK, Vladimír. ČR - finální revize vývoje HDP v roce 2013 - pokles o 0,9%. *Kurzy.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/364249-cr-finalni-revize-vyvoje-hdp-v-roce-2013-pokles-o-0-9/>
91. URBÁNEK, Vladimír. ČR - revize zvedla HDP ve 4Q11 na 0,6% r/r, za celý rok 2011 pak na 1,7%. *Kurzy.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/312455-cr-revize-zvedla-hdp-ve-4q11-na-0-6-r-r-za-cely-rok-2011-pak-na-1-7/>
92. URBÁNEK, Vladimír. ČR - spotřebitelské ceny v prosinci rostly o 0,5 %, průměr 2010 na 1,5%. *Kurzy.cz* [online]. 2011 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/260601-cr-spotrebitelske-ceny-v-prosinci-rostly-o-0-5--prumer-2010-na-1-5/>
93. U.S. Inflation Rate, \$1 in 2005 to 2019. *In2013dollars* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/2005?amount=1>
94. U.S. Inflation Rate, \$1 in 2006 to 2019. *In2013dollars* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/2006?amount=1>
95. U.S. Inflation Rate, \$1 in 2007 to 2019. *In2013dollars* [online]. [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/2007?amount=1>

96. USD průměrné kurzy 2008, historie kurzů měn. *Kurzy.cz*[online]. [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/historie/USD-americky-dolar/2008/>
97. V Česku kvůli koronaviru zavírá Hyundai provoz, centrální banky zatím hledají miliardy na podporu ekonomik. *ČT24, Česká televize* [online]. 2020, 19.3.2020 [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3064304-automobilka-hyundai-v-nosovicich-zastavi-na-dva-tydny-vyrobu>
98. V USA padla už pátá hypoteční banka, tentokrát IndyMac. *Hospodářské noviny* [online]. 2008, 12.07.2008 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-25957420-v-usa-padla-uz-pata-hypotecni-banka-tentokrat-indymac>
99. VÁCHAL, Adam, Jaroslav KREJČÍ, Dan POLÁČEK, Ondřej NEUFUS, Jan NEVYHOŠTĚNÝ a Tomáš KUNC. Před 10 lety přišel obří otřes. Globální ekonomická krize v číslech a datech. *Aktuálně.cz* [online]. 2018, 07.09.2018 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/globalni-ekonomicka-krize-2008-v-datech-den-po-dni/r~5f4503acb10111e899900cc47ab5f122/?redirected=1543857511>
100. VITAMVÁSOVÁ, Lucie. Ropa: Ze 148 na 48 USD za barel. *Investujeme.cz* [online]. 2008, 27.11.2008 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/ropa-ze-148-na-48-usd-za-barel/>
101. Zemětřesení na světových trzích. Před deseti lety naplno propukla hospodářská krize. *Lidovky.cz* [online]. Praha/Washington, 2018, 07.09.2018 [cit. 2019-06-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/pred-deseti-lety-naplno-vypukla-hospodarska-krize-hrozila-ale-uz-o-dva-roky-driv.A180904_114613_firmy-trhy_form
102. 2009 war das Jahr stabiler Preise. *Zeit Online* [online]. 2009 [cit. 2019-11-29]. Dostupné z: <https://www.zeit.de/wirtschaft/2009-12/inflation-deutschland-tiefstand>